

INTEGRALE ZORG VOOR LEERLINGEN VAN HET GREIJDANUS COLLEGE ZWOLLE

Christa Noppers

Desiree Liefers

Hariët Meems

Lidewij Fokkens

Viaa 2018

Integrale zorg voor leerlingen van het Greijdanus College Zwolle

Dit onderzoek betreft een Klein-en-Fijn-project voor een van de partners van de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd 'Samen op School'.

Uitgevoerd door:

Christa Noppers, Desiree Liefers, Hariët Meems en Lidewij Fokkens (MWD en SPH studenten van Viaa) in opdracht van Greijdanus College Zwolle.

Eerste beoordelaar en begeleider: de heer J. Huizinga

Tweede beoordelaar: mevrouw J. Tromp - Van der Voort

Juni 2018

Viaa

Postbus 10030

8000 GA

Zwolle

038 425 55 42

Woord vooraf

Voor u ligt een onderzoeksverslag over 'de mate waarin het Greijdanus College Zwolle voldoet aan de voorwaarden om integrale zorg te (kunnen) bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle'.

Het is essentieel voor een leerling met een ondersteuningsvraag, om de juiste aanpak aangeboden te krijgen vanuit school of vanuit externe hulpverlening. De doelgroep waar dit onderzoek zich op richt, zijn jongeren in de leeftijdscategorie 12 tot en met 18 jaar, oftewel de middelbare schoolleeftijd. In de leeftijdscategorie van 12 tot en met 18 jaar speelt er veel in het leven van jongeren. Er zijn hoge prestatieverwachtingen op school en er moeten keuzes worden gemaakt die invloed hebben op hun toekomst. Daarnaast zitten de jongeren in de puberteit, wat gepaard gaat met onzekerheden, de drang om erbij te willen horen en vrienden te hebben. Dit maakt dat jongeren een kwetsbare doelgroep zijn. Datgene wat zich afspeelt in het leven van jongeren in deze leeftijdscategorie, vormt de basis voor de identiteitsontwikkeling in hun verdere leven. Daarom is goede begeleiding en ondersteuning van groot belang om de jongeren de kans te geven om zich optimaal te kunnen ontplooien en te ontwikkelen. In deze begeleiding en ondersteuning heeft de school een belangrijke rol. Een jongere is immers voor een groot deel van de week op school. School kan daarom signaleren en waar en wanneer nodig, ondersteuning bieden.

Om ervoor te zorgen dat de begeleiding en ondersteuning aan leerlingen zo effectief mogelijk wordt vormgegeven, is het Greijdanus College Zwolle bezig met het uitbreiden van integrale zorg. Maar hoe ziet de integrale zorg eruit op het Greijdanus College Zwolle? Wat zijn de voorwaarden voor het (kunnen) bieden van integrale zorg? In hoeverre voldoet de school aan deze voorwaarden? In dit onderzoek hopen wij hier antwoord op te geven.

Met dit onderzoek hebben wij een bijdrage willen leveren aan het optimaliseren van de begeleiding en ondersteuning voor deze kwetsbare doelgroep. Dit onderzoek hebben wij uitgevoerd vanuit ons enthousiasme, onze professionaliteit en onze passie voor deze doelgroep.

Wij willen allereerst de heer J. Huizinga (eerste beoordelaar en begeleider) en mevrouw J. Tromp - Van der Voort (tweede beoordelaar) vanuit Viaa bedanken voor hun tijd, het meedenken en de snelle communicatie. Daarnaast willen wij het Greijdanus College Zwolle bedanken voor haar gastvrijheid en de prettige samenwerking, in het bijzonder de heer E. Schrik. Tot slot gaat onze dank uit naar de respondenten die gehoor gaven aan onze oproep om deel te nemen aan het onderzoek door middel van een interview geven of het invullen van een enquête.

Wij wensen u veel plezier bij het lezen.

Christa Noppers (SPH)
Desiree Liefers (MWD)
Hariët Meems (MWD)
Lidewij Fokkens (SPH)

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1. Inleiding	2
1.1 Aanleiding	3
1.1.1 De instelling	3
1.1.2 Voorwaarden integrale zorg	4
1.1.3 Samenwerking school en externe hulpverlening	5
1.1.4 Vraagstelling	5
1.2 Theoretische inleiding	6
1.2.1 Doelgroep	6
1.2.2 Werkwijze	6
1.2.3 Teamsamenstelling van de opdrachtgever	7
1.2.4 Organisatie	7
1.2.5 Hulpverleningsinstanties	8
1.2.6 Beroepsethiek	8
1.2.7 Maatschappelijke context	8
1.3 Probleemomschrijving	9
1.3.1 Probleemomschrijving en doelstelling	9
1.3.2 Centrale vraagstelling	9
1.3.3 Deelvragen	10
1.4 Begripsafbakening	10
2. Methode	12
2.1 Onderzoeksgroepen	13
2.2 Meetinstrumenten	14
2.3 Onderzoeksprocedures	15
2.4 Analysemethoden	16
3. Resultaten	17
3.1 Resultaten interview	18
3.2 Resultaten enquête	35
3.3 Resultaten literatuuronderzoek	39
4. Conclusies, aanbevelingen en discussie	44
4.1 Conclusies	45
4.1.1 Integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle	45
4.1.2 Voorwaarden vanuit de literatuur	46
4.1.3 Vergelijking uitkomsten en literatuur	48
4.1.4 Suggesties integrale zorg	50
4.1.5 Eindconclusie(s)	53

4.2 Aanbevelingen.....	54
4.3 Discussie	57
4.4 Evaluatie	59
Literatuurlijst.....	61
Bijlagen	66
Bijlage C.....	67
Bijlage D	77
Bijlage E	78
Bijlage F	80
Bijlage G	81
Bijlage H	83
Bijlage I	85
Bijlage J.....	87
Bijlage K.....	89

Samenvatting

Dit onderzoek is gedaan naar aanleiding van gesprekken met het Greijdanus College Zwolle. Uit deze gesprekken is naar voren gekomen dat er behoefte was aan een onderzoek naar voorwaarden voor integrale zorg. Zodoende is er gekeken naar de mate waarin het Greijdanus College Zwolle voldoet aan de voorwaarden om integrale zorg te kunnen bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle. Het doel van het onderzoek was het geven van aanbevelingen betreft mogelijkheden om de integrale zorg te optimaliseren of uit te breiden.

Om de hoofd- en deelvragen te kunnen beantwoorden zijn er interviews gehouden, is er een enquête afgenomen en is er een literatuuronderzoek gedaan. De interviews zijn onder andere gehouden met medewerkers van het Greijdanus College Zwolle. De enquête is afgenomen bij leerlingen die aangemeld zijn bij een van de steunpunten van het Greijdanus College Zwolle. Met de interviews en enquête is er een beeld geschetst van de huidige vorm van integrale zorg. Vanuit het literatuuronderzoek zijn voorwaarden gesteld voor het (kunnen) bieden van integrale zorg. Deze voorwaarden zijn ondergebracht in vijf hoofdfactoren.

Uit de onderzoeksresultaten is naar voren gekomen dat het Greijdanus College Zwolle bij elke hoofdfactor aan meerdere voorwaarden voldoet. Er waren echter ook voorwaarden waarin optimalisatie mogelijk was. Naar aanleiding daarvan zijn er aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen zijn opgedeeld in de volgende hoofdfactoren: de cliënt als uitgangspunt, de hulp is passend en samenhangend, de samenwerking tussen verschillende disciplines en de competenties van de medewerker. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat er meer afstemming tussen de verschillende disciplines komt voor het opstellen van een gezamenlijk plan. Ook is het van belang dat de medewerkers duidelijker in beeld krijgen welke expertises de school in huis heeft, zodat zij weten waar zij terecht kunnen. Een laatste voorbeeld van de aanbevelingen is dat er duidelijkheid moet worden verschaft over de verantwoordelijkheden en taken van school en van externe zorg, zodat er waar nodig eerder externe hulp geraadpleegd en/of ingezet kan worden. Wanneer de aanbevelingen worden geïmplementeerd, zal dit een bijdrage leveren aan het optimaliseren van de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

1.1.1 De instelling

Het Greijdanus College is een middelbare reguliere school en een gereformeerde scholengemeenschap. Naast de locatie in Zwolle, heeft het Greijdanus College locaties in Hardenberg, Meppel en Enschede. Op het Greijdanus College wordt er gewerkt en geleerd vanuit de volgende missie en visie.

Missie

'Schitteren in Zijn licht'

Greijdanus is een gereformeerde school voor voortgezet onderwijs en wil de ontvangen talenten en mogelijkheden van de jongeren ontwikkelen. Daardoor kunnen zij Christus volgen en zich dienstbaar inzetten. Schitteren in Zijn licht is dan ook Gods belofte aan ons en ons antwoord aan onze Vader, die naar ons omziet.

(Greijdanus, onderwijsvisie, 2017)

Visie

Om jongeren te laten schitteren in Zijn licht geven we persoonlijk onderwijs, dat we samen als christenen vormgeven. Hierbij leggen we het accent op:

- (zelf)verantwoordelijkheid,
- verschil,
- samenhang en,
- (christelijke)vorming.

Daardoor kunnen jongeren groeien als verantwoordelijke christenen om, in en voor de wereld, Christus te volgen.

(Greijdanus, onderwijsvisie, 2017)

Onderwijs

Het Greijdanus College Zwolle biedt lessen aan op verschillende niveaus, namelijk Pro, vmbo, tl/havo, havo/vwo en vwo-delta. Naast deze niveaus biedt het Greijdanus College Zwolle nog een aantal andere onderwijsvormen aan de leerlingen. Allereerst Cambridge Engels. Leerlingen die in het vierde jaar van vwo zitten, kunnen dit vak volgen. Na twee jaar ontvangen de leerlingen een certificaat in Advanced English. Dit is wereldwijd erkend op universiteiten en geeft de vrijstelling van toelatingsexamens Engels op veel internationale opleidingen. Ondernemerschap kan worden gevolgd door leerlingen van tl of havo. Zij krijgen een diploma ondernemerschap en vergroten daarmee hun kansen als zelfstandig ondernemer. Daarnaast wordt de vooropleiding conservatorium aangeboden aan voornamelijk leerlingen uit de bovenbouw havo/vwo, omdat het conservatorium een hbo-opleiding is. De opleiding duurt een jaar en biedt een goede voorbereiding voor leerlingen die na de middelbare school willen studeren in de richting van muziek. Ten vierde wordt er praktijkonderwijs aangeboden op het Greijdanus College Zwolle. Deze vorm van onderwijs biedt naast de theoretische kant ook een praktische kant van onderwijs aan leerlingen die de praktijkkant op willen gaan. Tot slot wordt er talentontwikkeling aangeboden. Dit is voor leerlingen die in hun mogelijkheden verder (willen) worden gestimuleerd en uitgedaagd om hun talenten verder te ontwikkelen (Greijdanus, *Onderwijs Greijdanus Zwolle*, z.d.).

Begeleiding

“De wet op het Passend Onderwijs is sinds 1 augustus 2014 in werking. Dat betekent dat elk kind recht heeft op onderwijs dat aansluit bij zijn of haar onderwijsbehoefte” (Greijdanus, *Passend Onderwijs*, z.d.). “Greijdanus Zwolle kan voor verreweg de meeste aanmeldingen passend onderwijs bieden. Soms geven ouders aan dat hun zoon of dochter extra ondersteuning nodig heeft. In dat geval stellen we een zogenaamd ontwikkelingsperspectief voor de betreffende leerling op. In het ontwikkelingsperspectief staat de onderbouwing van de plaatsingskeuze, de bevorderende en belemmerende factoren die bij het

opleiden van de leerling meespelen en de te verwachten uitstroommogelijkheid” (Greijdanus, Passend Onderwijs, z.d.).

Verder bestaat de begeleiding, die het Greijdanus College Zwolle biedt, onder andere uit een zorg- en adviesteam. De taak van dat team is de interne en externe zorg zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Het team bestaat dan ook uit interne en externe deskundigen. Het Greijdanus College Zwolle biedt verschillende trainingen aan om leerlingen optimaal te kunnen laten presteren. Van tevoren wordt dit besproken binnen het team (Greijdanus, Passend Onderwijs, z.d.).

1.1.2 Voorwaarden integrale zorg

Uit het interview met de heer E. Schrik in Bijlage A, is gebleken dat hij een aantal knelpunten tegenkwam in de samenwerking met externe jeugdzorgorganisaties. Schrik is coördinator Leerling Ondersteuning, leerlingbegeleider en vertrouwenspersoon van het Greijdanus College Zwolle.

In het interview noemde Schrik als eerste dat school en de hulpverlening niet dezelfde taal spreken. Ze hebben een andere werkwijze. Ze werken bijvoorbeeld niet vanuit dezelfde programma's. Tevens sprak Schrik over een andere benadering. De school heeft als uitgangspunt dat er moet worden gekeken naar de leerling in de gehele context. Volgens Schrik kijkt de externe hulpverlening alleen naar de (probleem)situatie, waarin de leerling op dat moment verkeert. Dat probleem wordt behandeld en vervolgens komt de leerling weer terug op school, in de gehele context. Volgens Schrik werkt dat niet. Daarnaast werd door hem benoemd dat school en externe hulpverlening geen weet hebben van elkaars expertise en professie. Daar is geen afstemming over, waardoor school en hulpverlening langs elkaar heen werken. Het gevolg daarvan is dat school in het voortraject werk verzet en dat de hulpverlening in het vervolgetraject weer hetzelfde werk gaat doen. Er wordt dus dubbel werk gedaan, wat volgens Schrik onnodig is. Zijn wens is dat er meer openheid komt. Dus niet dat er twee op zichzelf staande organisaties, in dit geval school en jeugdzorgorganisaties, aan het werk zijn en dat het binnen de muren van de organisaties blijft, maar dat betrokken partijen samen in overleg gaan. Er vindt nu een keer in de zes weken een overleg plaats. Schrik is van mening dat dit te weinig is.

Alle punten bij elkaar genomen, komt het erop neer dat de heer E. Schrik belemmeringen ervaart in de samenwerking tussen school en externe jeugdhulpverlening. Volgens Schrik kan het Ondersteuningsteam, dat in januari 2018 van start zal gaan, hiervoor een mogelijke oplossing bieden. Schrik gaf aan dat het interessant zou zijn om te onderzoeken waar het Ondersteuningsteam aan moet voldoen en hoe het team een bijdrage kan leveren aan een soepele overgang tussen school en externe hulpverlening. Hij verwees ons voor meer informatie over het Ondersteuningsteam naar de heer B. Wienen, want hij zou een grote rol spelen in het opzetten en vormgeven van het Ondersteuningsteam.

Naar aanleiding van het gesprek met de heer E. Schrik heeft er een interview met de heer B. Wienen plaats gevonden, uitgewerkt in Bijlage B. Uit het interview met Wienen kwam naar voren dat het Ondersteuningsteam gericht is op een integrale aanpak op school. Wienen is adviseur bij CPS Onderwijsontwikkeling en advies. Hij is in het Zwolse ingehuurd namens het hele onderwijs, zowel voor het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs, om met de gemeente Zwolle te onderhandelen over het gemeenschappelijke onderwijs en de jeugdhulp agenda. Eén van de punten op de agenda was het instellen van een Ondersteuningsteam op iedere school in Zwolle. Op het primair onderwijs is dat al gedaan en de bedoeling was dat in januari 2018 de teams ook zouden beginnen op het voortgezet onderwijs. Het team bestaat uit een zorgcoördinator, orthopedagoog en intern begeleider vanuit het onderwijs en een jeugd- en gezinswerker vanuit de gemeente. De jeugd- en gezinswerker is gemandateerd en kan alle hulp vanuit het sociale domein inschakelen, dat voor de leerling nodig is. Wienen heeft naar eigen zeggen ervaren dat er vanuit het onderwijsperspectief een betere integrale samenwerking bewerkstelligd kan worden. Wienen raakte er steeds meer van overtuigd dat er beter vanuit onderwijsperspectief kan worden gekeken naar de samenwerking tussen jeugdzorg en onderwijs, dan vanuit het jeugdzorgperspectief. Volgens Wienen komt dat doordat het onderwijs een genormaliseerde context is. Een context waarvan de samenleving vindt dat je daar moet zijn, omdat het

de enige plicht is die kinderen hebben. Volgens Wienen zou de jeugdhulp zich meer moeten afvragen, hoe zij kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het kind in het onderwijs. Volgens Wienen worden er nu afwegingen gemaakt op basis van het aanbod van zorg dat beschikbaar is. Zijn wens is dat er gekeken wordt naar wat er echt nodig is aan zorg voor de leerling. Volgens hem valt er nog wat te behalen in de integrale aanpak. Waar moet deze aanpak nu aan voldoen? Hoe kunnen er doelen worden gesteld die een bijdrage leveren aan de context van de leerling? Wienen zegt dat het vanuit de jeugdzorg niet gebeurt.

Samengevat bleek uit de gesprekken met de heer E. Schrik en de heer B. Wienen dat er binnen de onderwijscontext te weinig integraal wordt gewerkt. Het Ondersteuningsteam is bedoeld om onder andere binnen het voortgezet onderwijs, integrale zorg te bieden aan leerlingen met een ondersteuningsvraag. De huidige vorm van integrale zorg kan nog verbeterd worden op het Greijdanus College Zwolle. Dit onderzoek is gericht op hoe de integrale zorg op dit moment wordt gerealiseerd op het Greijdanus College Zwolle, aan welke voorwaarden deze integrale zorg moet voldoen en of Greijdanus College Zwolle aan deze voorwaarden voldoet. Om die reden hebben we ons in dit onderzoek gericht op integrale zorg vanuit het onderwijsperspectief.

1.1.3 Samenwerking school en externe hulpverlening

In het interview in Bijlage A gaf de heer E. Schrik aan dat er in de geschiedenis van de school en de externe hulpverlening gedacht werd in aparte zuilen. De school en de externe hulpverlening stonden op zichzelf. Ze waren naar binnen gekeerd en het werk vond binnen de vier muren van de organisatie plaats. Dat is in de tijd gaan verschuiven. Nu is er bijvoorbeeld de wet Passend onderwijs. Dat betekent dat leerlingen ondersteund dienen te worden. De school is gegroeid in haar ondersteuningsmogelijkheden en in hun professie.

Schrik (Persoonlijke communicatie, 19 oktober 2017) mailde dat er in het verleden meerdere pogingen zijn gedaan om de samenwerking tussen school en externe hulpverlening te verbeteren. Er is verschillende keren geprobeerd om de hulpverlening dicht bij school te krijgen. Bijvoorbeeld door een plek binnen de school te creëren, waar leerlingen één keer per twee weken terecht kunnen met hun hulpvraag. Tevens heeft school geprobeerd de hulpverlening aan te laten sluiten bij het intern zorg- en adviesteam, dus binnen de schoolcultuur. Dit werd vaak weer teruggedraaid wegens bezuinigingen. Greijdanus College Zwolle heeft het probleem ook breder neergelegd. Ze hebben bij de gemeente aangegeven wat hun behoeften zijn. Vervolgens is het niet gelukt dit te realiseren, omdat het lastig was om binnen te komen bij de verschillende instanties.

Dit schooljaar werkt de school mee aan de pilot THINK. Hierbij wordt de hulpverlening gevraagd enkele mentorlessen te verzorgen. De nieuwste ontwikkeling is dat er een Ondersteuningsteam opgezet wordt, zoals beschreven is in paragraaf 1.1.2.

1.1.4 Vraagstelling

Voor het vormen van een vraagstelling hebben er twee gesprekken plaatsgevonden. Allereerst heeft er een gesprek plaatsgevonden (Persoonlijke communicatie, 14 november 2017) met de opdrachtgever: Greijdanus College Zwolle, met als vertegenwoordiger de heer E. Schrik. Het tweede gesprek (Persoonlijke communicatie, 13 december 2017) was met de heer B. Wienen.

Naar aanleiding van beide gesprekken is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

‘In hoeverre voldoet Greijdanus College Zwolle aan de voorwaarden om integrale zorg te kunnen bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle?’

Deze hoofdvraag sluit aan bij de behoeften van de opdrachtgever, omdat de opdrachtgever heeft aangegeven dat hij het meest belang heeft bij een onderzoek naar het uitbreiden van integrale zorg met

behulp van het Ondersteuningsteam. De opdrachtgever verwacht dat het Ondersteuningsteam een belangrijke functie kan vervullen bij het bieden van integrale zorg. Het onderzoek is gericht op de integrale zorg binnen Greijdanus College Zwolle, waar het Ondersteuningsteam bij betrokken is. De behoefte van de opdrachtgever is terug te lezen in paragraaf 1.2.

1.2 Theoretische inleiding

In de theoretische inleiding is er vanuit drie verschillende niveaus naar het knelpunt gekeken, om zichtbaar te krijgen welke factoren het knelpunt veroorzaken, beïnvloeden en in stand houden. Het knelpunt is geanalyseerd vanuit de volgende niveaus: micro-, meso-, en macroniveau.

In deze paragraaf is er een verkorte versie van de theoretische inleiding weergegeven. De volledige versie is te vinden in Bijlage C.

1.2.1 Doelgroep

De, wellicht indirecte, doelgroep van dit onderzoek, zijn jongeren van 12 tot 18 jaar. Om een goed beeld te kunnen schetsen van het belang van het ondersteunen van deze doelgroep, is het essentieel dat er eerst gekeken werd naar de leefwereld van de jongeren. De leefwereld van jongeren wordt door Hermes, Naber en Dieleman (2007) gedefinieerd als “een aaneenschakeling van gedragingen, gedachten, gevoelens, waarderingen en belangstellingen.”

Wanneer een jongere belemmeringen ervaart in de identiteits- en adolescentie ontwikkeling, kunnen er zorgvragen ontstaan bij de jongere. Deze zorgvragen moeten worden beantwoord met passende hulp. Integrale zorg speelt daarbij een grote rol. Volgens Nyfer, een Nederlands instituut dat wetenschappelijk economisch onderzoek verricht, is de definitie van integrale zorg als volgt:

Integrale zorg houdt in dat de zorg zich op de volle breedte van de vraag richt, waarbij niet de aandoening, maar de mens in zijn sociale omgeving centraal staat. Bij de integrale zorg zijn doorgaans verschillende disciplines betrokken, het aanbod omvat zowel cure als care, de coördinatie tussen zorgverlener is goed geregeld en de zorg is erop gericht de kwaliteit van het leven te verbeteren” (Berenschot & Van der Geest, 2012).

Panhuijzen, Verweij, Van Houten en Van Xanten (2017) onderscheiden twee betekenissen van integraal werken:

1. Een integrale aanpak of benadering die - gezien vanuit de klant - samenhangend is en aandacht heeft voor alle leefgebieden. Integraal werken gaat om een allesomvattende, holistische aanpak van de vraagstukken van de cliënt.
2. Het organisatorische aspect van integraliteit waarin professionals met elkaar samenwerken en processen, werkwijze en expertise op elkaar afstemmen om te komen tot een gezamenlijk plan voor de cliënt.

Op basis van deze definities is voor dit onderzoek de volgende betekenis van integrale zorg geformuleerd: *Bij integrale zorg werken meerdere disciplines samen om vanuit hun expertise naar de volle breedte van een ondersteuningsvraag te kijken, waarbij de sociale omgeving centraal staat en er aandacht is voor alle leefgebieden. Van daaruit komen zij tot een gezamenlijk plan voor de ondersteuningsvraag, gericht op de mens en niet op de aandoening.*

De rol van school bij het bieden van integrale zorg, heeft voornamelijk te maken met het feit dat de jongere een groot deel van de dag doorbrengt op school (Hermes et al., 2007, p. 139).

1.2.2 Werkwijze

In de zorgroute in Bijlage D en het organogram voor Leerling ondersteuning in Bijlage E, komt naar voren dat het Greijdanus College Zwolle samenwerkt met meerdere disciplines. Er wordt samengewerkt met interne en externe specialisten. De zorgroute in Bijlage D werd gehanteerd vóór januari 2018. Het proces van de zorgroute verliep als volgt:

Mentor → Kernteam-adjunct → Mentor → Leerlingbegeleider → interne specialisten → externe specialisten.

Met behulp van deze zorgroute is aantoonbaar dat er in een bepaalde mate integrale zorg aangeboden wordt op het Greijdanus College Zwolle. Bij de bovenstaande zorgroute wordt er samengewerkt met meerdere disciplines. Er is aandacht voor meerdere leefgebieden, maar de sociale omgeving staat niet per definitie centraal. Volgens Wienen is het van belang om op alle leefwerelden van het kind of de jongere verandering te bewerkstelligen.

Het Ondersteuningsteam kijkt naar alle leefwerelden van het kind of de jongere. Het heeft als doel om goede verbindingen te leggen tussen een kind of jongere in zijn/haar gezin, op school en op andere plekken. Daarnaast brengen ze de disciplines onderwijs en jeugdhulp dicht bij elkaar, doordat er een jeugd- en gezinswerker in het Ondersteuningsteam zit.

1.2.3 Teamsamenstelling van de opdrachtgever

In dit onderzoek is gekeken in hoeverre het Greijdanus College Zwolle voldoet aan de voorwaarden om integrale zorg te kunnen bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle. Om te kunnen onderzoeken in hoeverre het Greijdanus College Zwolle aan de voorwaarden van het bieden van integrale zorg voldoet, is het van belang om te weten hoe de zorgroute is vormgegeven, wat beschreven is in de vorige paragraaf, uit welke leden het Ondersteuningsteam bestaat en wat hun taken zijn. Het Ondersteuningsteam zal bestaan uit een zorgcoördinator, een orthopedagoog, een intern begeleider en een jeugd- en gezinswerker. Allen hebben zij hun eigen rol.

Elke functie is van belang in het Ondersteuningsteam, om zo passende hulp te kunnen bieden aan de jongere. Dit valt onder integrale zorg. Bij integrale zorg werken namelijk meerdere disciplines samen om vanuit hun expertise naar de volle breedte van een ondersteuningsvraag te kijken, waarbij de sociale omgeving centraal staat en er aandacht is voor alle leefgebieden. Van daaruit komen zij tot een gezamenlijk plan voor de ondersteuningsvraag, gericht op de mens en niet op de aandoening. Het Ondersteuningsteam speelt dus een belangrijke rol in het uitbreiden van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle.

1.2.4 Organisatie

Het Greijdanus College Zwolle werkt vanuit een visie, gericht op meerdere niveaus. Deze niveaus staan in verband met de hoofdvraag van het onderzoek. Bij integrale zorg wordt er gekeken naar alle leefgebieden van een cliënt met een ondersteuningsvraag en vanuit dat oogpunt wordt er een gezamenlijk plan opgesteld. Het Greijdanus College Zwolle kijkt naar de leerling, naar de maatschappij en laat deze naar elkaar kijken.

Het Greijdanus College Zwolle werkt al integraal. Dit is terug te zien in de zorgroute in Bijlage D. Het Greijdanus College houdt wekelijks een iZAT vergadering. Het iZAT is het interne Zorg Advies Team. Hierbij zijn specialisten aanwezig, die op het Greijdanus College Zwolle werken. Verder is er 5 á 6 keer per jaar een eZAT vergadering. Het eZAT is het externe Zorg Advies Team. Daarbij zijn specialisten vanuit school en vanuit (betrokken) externe jeugdhulpinstellingen aanwezig. Tijdens deze vergaderingen worden leerlingen met een ondersteuningsvraag besproken. Vervolgens kan er een plan worden opgesteld voor de leerling over hoe zijn of haar hulpvraag begeleid/behandeld gaat worden.

In deze paragraaf is duidelijk geworden dat het Greijdanus College Zwolle in zekere mate al integraal werkt, dat de school bezig is het met uitbreiden van integrale zorg en dat de school deelneemt aan het Ontwikkelingsplan van de gemeente Zwolle, wat integrale zorg wil bewerkstelligen door betere samenwerking tussen school en jeugdhulp.

1.2.5 Hulpverleningsinstanties

Greijdanus College Zwolle ligt centraal in de provincie Overijssel en heeft een regionale functie. Hierdoor staat de school in contact met meerdere gemeenten.

Doordat de leerlingen van het Greijdanus College Zwolle woonachtig zijn in verschillende gemeenten, komt de school in aanraking met verschillende hulpverleningsinstanties buiten Zwolle. Wanneer blijkt dat een leerling externe zorg nodig heeft en deze leerling niet in de gemeente Zwolle woont, krijgt het Greijdanus College te maken met de gemeente waar die leerling in woont.

In de toekomst wordt er vanuit het Ondersteuningsteam naar passende zorg gezocht voor een jongere met een ondersteuningsvraag. Echter, wanneer een jongere uit een andere gemeente komt, moet de invulling van de zorg voor de jongere ook door die gemeente goedgekeurd worden, omdat het door hen gefinancierd wordt. De gemeente Zwolle (z.d.) zegt daarover het volgende:

De elf samenwerkende gemeenten in de regio IJsselland - Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle - hebben een gemeenschappelijke bedrijfsvoering organisatie (BVO) opgericht, genaamd Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland. De BVO handelt namens deze gemeenten de facturen van de jeugdzorgaanbieders af, regelt de inkoop en het contractmanagement en levert managementinformatie.

Greijdanus College Zwolle komt dus in aanraking met meerdere gemeenten, doordat de leerlingen in verschillende gemeenten woonachtig zijn en daardoor ook met verschillende jeugdhulpinstellingen. De samenwerking met de gemeenten en de jeugdhulpinstellingen is van groot belang voor het bewerkstelligen van integrale zorg binnen Greijdanus College Zwolle. Zonder die samenwerking, is integrale zorg niet mogelijk.

1.2.6 Beroepsethiek

Voor alle professionals die werkzaam zijn in het sociale werk bestaat er een beroepscode. Deze beroepscode is opgesteld door de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW). Er bestaat een beroepscode voor maatschappelijk werkers, jeugdhulp- en jeugdzorgwerkers en sociaal agogen. Op 13 december 2017 heeft de BPSW een nieuwe beroepscode gepubliceerd voor de jeugd- en gezinsprofessional. Deze beroepscode is van belang voor dit onderzoek, omdat het Ondersteuningsteam van Greijdanus College Zwolle onder andere over een jeugd- en gezinswerker beschikt en samenwerkt met andere beroepsprofessionals.

Volgens de BPSW dient de beroepscode als richtlijn voor het handelen in de praktijk bij complex ethische vragen. Daarbij richt het ethische handelen zich altijd op personen en is de eerste verantwoordelijkheid van de jeugd- en gezinsprofessional het welzijn van de jeugdige. De belangen van ouders, verzorgers, familieleden, de sociale omgeving en de samenleving wegen daar echter in mee (BPSW, 2017, p. 7). Toegespitst op het onderzoek zou dit kunnen betekenen dat de jeugd- en gezinswerker in het Ondersteuningsteam de ondersteuningsvraag van de leerling vooropstelt, maar daarnaast luistert naar de ouders of verzorgers van de leerling, de betrokken leerlingbegeleider en andere relevante betrokken partijen uit diens sociale omgeving.

Een ander ethische kwestie betreft het uitwisselen van informatie. Het Ondersteuningsteam zal uit verschillende disciplines bestaan. In deze samenwerking zal er dus informatie-uitwisseling plaats vinden met anderen. De Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst GGZ Nederland e.a. (2014, p. 8) geeft advies hiervoor. Als dit advies opgevolgd zal worden in het Ondersteuningsteam, zou dat kunnen betekenen dat de leerling en ouders of verzorgers van de leerling bij het zorgoverleg betrokken worden. Vanuit de beroepsethiek wordt er dan ook ingezet op een werkwijze die aansluit bij de sociale omgeving van de jeugdige.

1.2.7 Maatschappelijke context

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdhulp. De *Jeugdwet* vervangt de Wet op de jeugdzorg. Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) is de verantwoordelijkheid van de gemeenten in de Jeugdwet met de provinciale jeugdzorg, de gesloten jeugdzorg, geestelijke

gezondheidszorg voor kinderen en jongeren, zorg voor jeugd met lichte verstandelijke beperking, GGZ in het kader het jeugdstrafrecht, jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Tevens zegt Movisie (2015) dat met de Jeugdwet voorkomen moet worden dat ouders en jeugdigen verdwalen in het systeem. Met de transitie in de jeugdzorg is er een nieuw stelsel gekomen vanuit één wettelijk kader met één financieringssysteem. Door minder regels en bureaucratie, dat wil zeggen dat er minder partijen er iets over te zeggen hebben, is integrale zorg bij (multiproblem) gezinnen beter mogelijk.

Sinds 1 augustus 2014 is de *wet Passend Onderwijs* van kracht in Nederland. Deze wet sluit inhoudelijk aan bij de nieuwe Jeugdwet volgens Movisie (2015). Volgens de Vrije Universiteit Amsterdam (2017) bepaalt deze wet dat er voor ieder kind een passende plek beschikbaar moet zijn in het onderwijs, bij voorkeur binnen het reguliere onderwijs. Dat betekent dat er een plek moet zijn voor kinderen met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften binnen het reguliere onderwijs.

De Jeugdwet en Wet passend onderwijs hebben veel raakvlakken. Het Nederlands Jeugdinstituut zegt dat in de Jeugdwet en de Wet Passend Onderwijs zelfs bepaald is dat gemeenten en samenwerkingsverbanden van schoolbesturen samen een plan moeten maken, waarin beschreven wordt hoe ze de jeugdhulp en passend onderwijs willen organiseren. Beide partijen zijn verplicht de plannen met elkaar te bespreken. In Zwolle heeft de gemeente dit samen opgepakt met de schoolbesturen. Door hen is de 'Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp' vastgesteld.

1.3 Probleemomschrijving

1.3.1 Probleemomschrijving en doelstelling

In het interview met de heer E. Schrik kwam naar voren dat het Greijdanus College Zwolle verschillende belemmeringen ervaart in de samenwerking met externe hulpverlening. Schrik zou onder andere meer openheid willen over de hulp en vaker overleg met de betrokken partijen. De vraag van Schrik is hoe dit bewerkstelligd kan worden, wanneer ingezet wordt op het kunnen bieden van integrale zorg, onder andere vanuit het Ondersteuningsteam.

In het interview met de heer B. Wienen benoemde Wienen dat er volgens hem nog wat te behalen valt op het gebied van integrale zorg tussen jeugdhulp en onderwijs.

Naar aanleiding van de theoretische inleiding is het duidelijk geworden dat het Greijdanus College Zwolle op dit moment in zekere mate integrale zorg aan biedt. Dit was terug te zien in de samenwerking met meerdere disciplines en de aandacht voor meerdere leefwerelden van de jongere. De sociale omgeving stond echter niet per definitie centraal en volgens de heer B. Wienen was de jeugdhulp erop gericht om de zorgvragen binnen de instelling of organisatie op te lossen. Het doel van dat team is dat er aandacht is voor alle leefwerelden en dat er verbindingen worden gelegd tussen de jongere en die leefwerelden. Daarnaast willen ze het onderwijs en de jeugdhulp dichter bij elkaar brengen. De zorgvragen worden dan niet alleen meer binnen de instelling of organisatie opgelost, maar er wordt bijvoorbeeld zorg ingezet op school. Bij het zoeken naar passende zorg wordt de focus niet gelegd op het aanbod, maar op de ondersteuningsvraag en wat ervoor nodig is om die op te lossen. Op die manier wordt er op een integrale wijze geboden wat er nodig is. Maar hoe kan die integrale zorg nu het beste worden vormgegeven? Wat zijn de voorwaarden voor integrale zorg? In dit onderzoek is gekeken naar de voorwaarden die gesteld worden aan het bieden van integrale zorg en in hoeverre het Greijdanus College Zwolle aan die voorwaarden voldoet. Vervolgens is er gekeken naar discrepantie tussen deze gegevens en is er aangegeven wat er nog te behalen valt in het bieden van integrale zorg.

1.3.2 Centrale vraagstelling

Vanuit een eerste verkenning op het bieden van integrale zorg door het Greijdanus College Zwolle en vanuit de literatuurverkenning, is de volgende hoofdvraag ontstaan:

‘In hoeverre voldoet Greijdanus College Zwolle aan de voorwaarden om integrale zorg te kunnen bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle?’

Om een antwoord te verkrijgen op de hoofdvraag, is de hoofdvraag opgedeeld in vier deelvragen. Deze staan beschreven in de volgende paragraaf.

1.3.3 Deelvragen

De volgende deelvragen zijn opgesteld om een antwoord te verkrijgen op de hoofdvraag: *‘In hoeverre voldoet Greijdanus College Zwolle aan de voorwaarden om integrale zorg te kunnen bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle?’*

Deelvraag 1: Hoe wordt de integrale zorg door het Greijdanus College Zwolle vormgegeven?

Deelvraag 2: Wat zijn volgens de literatuur voorwaarden voor het (kunnen) bieden van integrale zorg?

Deelvraag 3: Voldoet de integrale zorg, die het Greijdanus College Zwolle biedt, aan de voorwaarden vanuit de literatuur?

Deelvraag 4: Welke suggesties kunnen worden gedaan om de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle te optimaliseren?

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag, was het allereerst van belang om te kijken in hoeverre het Greijdanus College Zwolle op dit moment integrale zorg biedt. Hoe ziet de huidige situatie eruit omtrent het bieden van integrale zorg? Dit is behandeld in de eerste deelvraag. Het antwoord op deelvraag 1 is verkregen door het houden van interviews met betrokken medewerkers en het verspreiden van een enquête onder leerlingen die aangemeld zijn bij een van de steunpunten van het Greijdanus College Zwolle.

Vervolgens was het van belang om aan de hand van literatuur te onderzoeken wat belangrijk is voor het bieden van integrale zorg. Wat zijn voorwaarden? Wat is er nodig om integrale zorg te kunnen bieden? Dit is behandeld in deelvraag 2. Deelvraag 2 waarborgt de betrouwbaarheid van het onderzoek, omdat er vanuit de literatuur is gekeken naar het onderwerp. Met behulp van het internet, boeken, vaktijdschriften, etc. is er een antwoord gegeven op deelvraag 2.

In deelvraag 3 is gekeken of het Greijdanus College Zwolle voldoet aan de gestelde voorwaarden voor integrale zorg, die uitgewerkt zijn in deelvraag 2. Deelvraag 3 is belangrijk om een goed antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag, omdat de hoofdvraag gericht is op de voorwaarden voor integrale zorg en in hoeverre het Greijdanus College daaraan voldoet. Het antwoord op deelvraag 3 is verkregen door de literatuur te vergelijken met de uitkomsten van de gehouden interviews en uitkomsten van de enquête.

Deelvraag 4 is een voorschrijvende vraag. Hierin zijn suggesties beschreven voor het optimaliseren van de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. Deze suggesties zijn gegeven naar aanleiding van hetgeen dat is onderzocht in de eerste drie deelvragen.

1.4 Begripsafbakening

Integrale zorg

In dit onderzoek verstaan wij onder integrale zorg het samenwerken van meerdere disciplines om vanuit hun expertise naar de volle breedte van een ondersteuningsvraag te kijken, waarbij de sociale omgeving centraal staat en er aandacht is voor alle leefgebieden. Van daaruit komen zij tot een gezamenlijk plan voor de ondersteuningsvraag, gericht op de mens en niet op de aandoening.

Voorwaarden

In dit onderzoek verstaan wij onder voorwaarden de voorwaarden die gesteld worden vanuit de literatuur aan integrale zorg.

Ondersteuningsteam

Onder het Ondersteuningsteam verstaan wij het Ondersteuningsteam dat verbonden is met het Greijdanus College Zwolle. Het Ondersteuningsteam heeft als doel om, onder andere binnen het voortgezet onderwijs, integrale zorg te bieden aan leerlingen met een ondersteuningsvraag. Het Ondersteuningsteam bestaat uit een zorgcoördinator, een orthopedagoog, een intern begeleider en een jeugd- en gezinswerker.

Ondersteuning

In dit onderzoek verstaan wij onder ondersteuning de ondersteuning die het Greijdanus College Zwolle biedt bij problemen die niet gerelateerd zijn aan de studie, maar de studie wel negatief beïnvloeden, zoals sociale, emotionele en gedragsproblemen, psychische stoornissen en/of problemen in het gezin. Dit is overgenomen van het Torbecke Voortgezet Onderwijs (2012). Problemen die direct aan het onderwijs of het eigen leervermogen gerelateerd zijn (Torbecke Voortgezet Onderwijs, 2012) verstaan wij er niet onder, zoals taalachterstand, dyslexie of dyscalculie bij de leerling.

Leerlingen

Bij het begrip leerlingen gaat het om jongeren van 12 tot 18 jaar, van alle leerniveaus, die naar het Greijdanus College Zwolle gaan.

2. Methode

2.1 Onderzoeksgroepen

Interview

De populatie in dit onderzoek bestaat uit alle medewerkers, leerlingen en ouders van de leerlingen van het Greijdanus College Zwolle, jeugdhulporganisaties die betrokken waren bij het Greijdanus College Zwolle en de betrokken gemeenten. Het was niet haalbaar om de populatie in zijn geheel te interviewen. Daarom is ervoor gekozen om de interviews af te nemen bij een operationele populatie. De operationele populatie betreft:

- 4 leerlingbegeleiders (intern)
- 2 orthopedagogen (intern)
- 1 zorgcoördinator (intern)
- 4 steunpuntmedewerkers (intern)
- 2 perspectieftraject medewerkers (intern)
- 1 Trias medewerker (extern)
- 1 jeugd- en gezinswerker (extern)

Deze personen zijn geselecteerd, omdat zij nauw betrokken zijn bij het begeleiden en ondersteunen van leerlingen met een ondersteuningsvraag op het Greijdanus College Zwolle. Verwacht werd dat de geselecteerde disciplines en medewerkers, in overleg met de opdrachtgever, een duidelijk beeld konden geven van hoe de integrale zorg op dit moment is vormgegeven op het Greijdanus College Zwolle.

Bij de disciplines die uit meer dan één persoon bestaan, is ervoor gekozen om alle medewerkers te interviewen, omdat zij werkzaam zijn in verschillende categorieën, bijvoorbeeld onder- en bovenbouw of verschillende niveaus. Daarnaast is ervoor gekozen om deze aantallen van elke discipline te interviewen, omdat onder andere voor deelvraag vier de visie van de disciplines van belang is. Die visies zijn gebruikt voor het formuleren van suggesties voor het optimaliseren van de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. Hiervoor was het van belang om meerdere visies in overweging te kunnen nemen.

Enquête

Voor dit onderzoek is er een enquête verspreid onder leerlingen van het Greijdanus College Zwolle. Het Greijdanus College Zwolle heeft in het leerjaar 2017-2018 2.250 leerlingen, volgens Scholen op de kaart (z.d.). Deze populatie is te groot voor dit onderzoek. Daarom is ervoor gekozen om voor dit onderzoek een enquête te verspreiden onder een operationele populatie. Die operationele populatie bestaat uit leerlingen die aangemeld zijn bij een van de drie steunpunten van het Greijdanus College Zwolle. Dat zijn ongeveer 150 leerlingen. Deze leerlingen zijn geselecteerd op basis van het feit dat zij het meeste te maken hebben met begeleiding en ondersteuning vanuit integrale zorg, omdat zij aangemeld zijn bij een van de steunpunten. Om de respons zo hoog en representatief mogelijk te maken, werden de medewerkers van het steunpunt via een e-mail en persoonlijk contact op de hoogte gesteld van het afnemen van de enquête, zodat zij de leerlingen konden stimuleren om het in te vullen. Wij zijn zelf niet aanwezig geweest bij het afnemen van de enquête, omdat het een internetenquête is. Een internetenquête is namelijk niet persoonlijk afgenomen, maar is online ingevuld.

Beperkingen en compromissen

In dit onderzoek is er rekening gehouden met een aantal beperkingen in het afbakenen van de populatie en steekproef. Enerzijds moesten er voldoende mensen worden geïnterviewd om de onderzoeksresultaten betrouwbaar en valide te maken. Anderzijds moest ervoor gewaakt worden dat het onderzoek behapbaar bleef. Daarom is ervoor gekozen om alleen de disciplines en medewerkers te interviewen die te maken hebben met het begeleiden en ondersteunen van leerlingen met een ondersteuningsvraag, die niet opgelost kan worden met behulp van hun mentor. De mentoren zijn niet geïnterviewd, omdat dit ongeveer 100 medewerkers zijn. Dit zou het onderzoek niet meer behapbaar maken. Dat geldt ook voor het aantal leerlingen bij de enquête. Een tweede mogelijke beperking was dat niet alle leerlingen, die aangemeld zijn bij het steunpunt, de enquête invullen, waardoor de respons

lager zou kunnen zijn. Om deze beperking tegen te gaan, is er een tijdslimiet van twee weken gesteld. Dat gaf de leerlingen naar verwachting voldoende tijd om de enquête in te vullen. Daarnaast is er na een week een herinneringsmail verstuurd. Een laatste beperking in het afbakenen van de populatie was dat de leerlingen met een ondersteuningsvraag, die niet aangemeld zijn bij een van de steunpunten, niet werden meegenomen in het onderzoek. Deze leerlingen werden niet meegenomen in verband met privacy redenen. Iedere leerling heeft namelijk een persoonlijk dossier met daarin gegevens over een mogelijke ondersteuningsvraag. Deze dossiers waren echter niet beschikbaar voor inzage voor dit onderzoek.

2.2 Meetinstrumenten

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. De meetinstrumenten die hiervoor gebruikt zijn, zijn een interview en een enquête.

Interview

De interviewvragen van het interview werden gemaakt in tweetallen. Het gehele interviewschema kunt u terug vinden in Bijlage H. Toen de interviews gemaakt waren, werden deze gecontroleerd en aangepast door alle personen in de onderzoeksgroep. Op deze wijze waren alle personen betrokken bij het maken en opstellen van de interviews.

Het interview bestaat uit open vragen. Daarbij werd verwacht dat door deze wijze voldoende informatie werd verkregen vanuit de respondenten. Het stellen van open vragen sloot overigens ook aan bij de keuze voor een half gestructureerd interview. Er is gekozen voor een half gestructureerd interview, omdat deze enerzijds sturing gaf aan het interview. Anderzijds was er ook de mogelijkheid voor eigen inbreng van de respondenten. Door het geven van enige sturing, werd verwacht dat er gericht antwoord kon worden verkregen op de deelvragen. De mogelijkheid van eigen inbreng van de respondenten kon waardevolle informatie verschaffen voor dit onderzoek, met name voor deelvraag vier.

Om de betrouwbaarheid van de interviews te waarborgen werden de opgestelde interviewvragen en interviews nagelezen door alle groepsleden.

Voor elk interview dat werd afgenomen, werd een tijdslimiet van circa een half uur gehanteerd, waarbij uitloop tot een uur mogelijk was. Op deze wijze heeft iedere geïnterviewde een even groot aandeel in dit onderzoek gehad.

Er is rekening gehouden met uitval van respondenten in dit onderzoek. Het afnemen van de interviews heeft twee weken in beslag genomen. Drie weken van tevoren werd er een introductiebrief naar de medewerkers gestuurd voor deelname aan het interview. Deze introductiebrief kunt u terug vinden in Bijlage I. Daarin werd ook genoemd wanneer het houden van de interviews gepland stond. Op deze manier konden de medewerkers er rekening mee houden in hun planning. Daarmee werd verwacht uitval te beperken. Wanneer een afspraak met een respondent niet door kon gaan, werd er contact gezocht om een nieuwe afspraak in te plannen. Als dit niet mogelijk was, verviel de desbetreffende afspraak. Dit heeft uiteraard invloed op de betrouwbaarheid van het onderzoek. Echter, in verband met de tijdslimiet van dit onderzoek, was het niet mogelijk om daar rekening mee te houden.

Elk interview is opgenomen en vervolgens getranscribeerd. De transcripties werden nagelezen door een ander groepslid om de betrouwbaarheid van het onderzoek te kunnen waarborgen.

Enquête

Er is naar gestreefd om alle leerlingen, die aangemeld zijn bij een van de drie steunpunten, de enquête te laten invullen. Dit streven is bewerkstelligd doordat er, voorafgaand aan het afnemen van de enquête, mailcontact en persoonlijk contact werd gezocht met de medewerkers van het steunpunt. Er werd aan hen gevraagd of zij de leerlingen van het steunpunt wilden stimuleren om de enquête in te vullen. Tevens is er een introductiebrief gestuurd naar de medewerkers van de steunpunten. Zij hebben ervoor gezorgd dat deze bij de leerlingen terecht kwamen. Deze introductiebrief is terug te vinden in Bijlage J.

De enquête is via het internet verspreid onder de leerlingen van het steunpunt, door middel van Google Formulieren. Elke enquête bevatte dezelfde vragen. Voor elke leerling was de enquête dus hetzelfde. De enquêtevragen zijn weergegeven in Bijlage K.

De enquête werd afgenomen in de ruimtes van de steunpunten, zodat bij elke afname sprake was van dezelfde omgevingsfactoren.

Tot slot heeft het gebruik van Google Formulieren de betrouwbaarheid van dit onderzoek vergroot. Google Formulieren verwerkt alle exacte gegevens die worden ingevuld tijdens de enquête. De onderzoeksleden konden deze gegevens controleren, onder andere in tabellen en/of grafieken. Op deze wijze konden de onderzoeksleden geen fouten maken in het verwerken en uitwerken van de gegevens.

2.3 Onderzoeksprocedures

Interviews

Allereerst werd er in dit onderzoek de focus gelegd op het afnemen van de interviews. In overleg met de opdrachtgever zijn medewerkers van het Greijdanus College Zwolle uitgekozen, die benaderd zouden worden voor het deelnemen aan het interview. De opdrachtgever heeft vervolgens de gegevens van de medewerkers aangereikt. Deze medewerkers zijn vervolgens per mail uitgenodigd en gevraagd om een telefoonnummer, zodat zij persoonlijk konden worden uitgenodigd en zodat er een afspraak kon worden gemaakt voor het afnemen van het interview. De onderstaande medewerkers zijn benaderd:

- 4 leerlingbegeleiders (intern)
- 2 orthopedagogen (intern)
- 1 zorgcoördinator (intern)
- 4 steunpuntmedewerkers (intern)
- 2 perspectieftraject medewerkers (intern)
- 1 Trias medewerker (extern)
- 1 jeugd- en gezinswerker (extern)

Deze medewerkers hebben een week de tijd gekregen om te reageren. Dit bleek niet voldoende te zijn, want niet iedereen reageerde binnen die tijd. Vervolgens is er een herinnering verstuurd en zijn de medewerkers opgebeld, die nog niet hadden gereageerd, maar waarvan wel al een telefoonnummer bekend was. Twee medewerkers gaven aan niet mee te willen werken aan het onderzoek. Eén medewerker wilde wel meewerken, maar had hier geen tijd voor binnen de weken waarin de interviews werden afgenomen.

Er werden, voorafgaand aan de weken die gepland stonden voor de interviews, 12 interviews ingepland. Waaronder 3 leerlingbegeleiders, 1 orthopedagoog, 1 zorgcoördinator, 3 steunpuntmedewerkers, 2 perspectieftraject medewerkers, 1 Trias medewerker en 1 jeugd- en gezinswerker.

Tijdens de weken dat de interviews werden afgenomen, is er nog één extra interview afgenomen met een steunpuntmedewerkster. Hierdoor zijn er 4 steunpuntmedewerkers geïnterviewd.

Voorafgaand aan het interview, is er ingezet op het laten deelnemen van alle geselecteerde medewerkers aan het onderzoek en hiervoor twee weken tijd aan deelname te bieden.

Van de vijftien benaderde medewerkers zijn er twaalf geïnterviewd, plus een extra steunpuntmedewerker. Van de drie medewerkers, die niet zijn geïnterviewd door verschillende redenen, konden hun visie en suggesties niet worden meegenomen in het onderzoek. Naar verwachting zal dit geen invloed hebben op de betrouwbaarheid van het onderzoek. Tevens heeft dit geen invloed op de resultaten bij deelvraag 1, omdat er meerdere medewerkers per discipline geïnterviewd zijn.

Tijdens het afnemen van de interviews, kwam naar voren dat niet alle respondenten een even goed beeld hadden van wat integrale zorg inhoudt. Daarom is er voorafgaand of tijdens elk interview uitgelegd wat in dit onderzoek wordt verstaan onder integrale zorg.

Enquête

De enquête is gestuurd naar de medewerkers van de steunpunten. Zij hebben vervolgens de enquête verspreid onder de leerlingen van de steunpunten. De leerlingen konden de enquête onder en buiten schooltijd invullen, omdat er een internetlink was verspreid. Hiervoor stond een tijdslimiet van twee weken.

Tijdens deze twee weken zijn de onderzoeksleden meerdere malen op bezoek geweest bij de steunpunten. Ook is er gesproken met de steunpuntmedewerkers over de deelname van de leerlingen aan de enquête, zowel persoonlijk als via de mail.

Desondanks hebben van de 150 leerlingen, 16 leerlingen de enquête ingevuld. Dit omvat ongeveer 10% en wordt daarom als niet representatief beschouwd voor dit onderzoek. Wel zijn de uitkomsten verwerkt in de resultaten, omdat deze een indicatie geven.

Achteraf gezien was deze wijze van enquête verspreiden en afnemen mogelijk te vrijblijvend voor de leerlingen van de steunpunten. Verwacht wordt dat er meer respons was geweest wanneer de leerlingen de enquête onder toezicht hadden ingevuld. Dit was echter niet mogelijk geweest binnen het tijdsbestek van dit onderzoek.

Literatuuronderzoek

Voor het beantwoorden van deelvraag 2, is er onderzoek gedaan naar gegevens vanuit de literatuur. Hierbij gaat het om gegevens uit boeken, vaktijdschriften en internetbronnen. Vervolgens zijn alle gegevens samengevat. Deze gegevens scheppen een samenhangend en duidelijk beeld van wat voorwaarden zijn voor integrale zorg.

2.4 Analysemethoden

Kwalitatieve datazameling en data-analyse

Het interview is het meetinstrument in de kwalitatieve methode. Na elk afgenomen interview, werd deze getranscribeerd in Word. De data is geanalyseerd aan de hand van het stappenplan, dat hoort bij een kwalitatieve analyse. Er is gebruikt gemaakt van de kwalitatieve analyse, zoals beschreven is door Verhoeven (2014). Dat houdt in dat de volgende stappen zijn doorlopen:

- Stap 1. Doorlezen van data en uiteenrafelen.
- Stap 2. Waarde toekennen aan gebruikte termen.
- Stap 3. Open coderen.
- Stap 4. Termen groeperen.
- Stap 5. Sorteren en hiërarchie aanbrengen.
- Stap 6. Axiaal coderen.
- Stap 7. Selectief coderen.
- Stap 8. Data verbinden met vraagstelling.

Kwantitatieve dataverzameling en data-analyse

Het meetinstrument in de kwantitatieve methode is de enquête. Hiervoor is het programma Google Formulieren gebruikt. In Google Formulieren is de enquête uitgezet. Aan het eind van de tijdslimiet zijn alle data door Google Formulieren verwerkt in grafieken en in Excel spreadsheets. De uitkomsten van vraag 2 en 3 zijn door Google Formulieren verwerkt in grafieken. Deze grafieken zijn vervolgens geanalyseerd, wat te zien is in hoofdstuk 3. De uitkomsten van vraag 1, 4 en 5 zijn geanalyseerd aan de hand van een kleurcoderingssysteem. Zodra de gegevens bekend waren, zijn er kleurcoderingen opgesteld. De kleurcoderingen in de tekst zijn uitgewerkt en verwerkt in Word. Na het coderen, zijn de uitkomsten verwerkt in grafieken.

Er is ervoor gekozen om gebruik te maken van Google Formulieren, omdat deze automatisch alle gegevens kan verwerken. Dat betekent dat de data niet handmatig verwerkt hoefde te worden in grafieken en Excel. Dat was tijdsbesparend. Tevens verhoogt het de betrouwbaarheid van de uitkomsten, omdat er minder kans is op toevallige fouten.

3. Resultaten

3.1 Resultaten interview

Zoals beschreven in paragraaf 2.3, zijn er dertien interviews afgenomen onder verschillende disciplines op het Greijdanus College Zwolle. De interviews zijn getranscribeerd en vervolgens gecodeerd aan de hand van een kleurcoderingssysteem. Dit kleurcoderingssysteem is opgenomen in Bijlage L. Bijlagen M tot en met Y zijn de dertien uitgewerkte interviews. Het interview bevatte negen vragen. De vragen 1 en 3 tot en met 8 zijn gericht op het verkrijgen van een antwoord op deelvraag 1. Interviewvragen 2 en 9 geven een antwoord op deelvraag 4.

Om de uitkomsten van de interviews te duiden, is er per hoofdlabel gekeken naar de resultaten. Zo is een duidelijk en overzichtelijk beeld geschetst. Tot slot is er een korte samenvatting geschreven. Deze is in hoofdstuk 4 uitgewerkt in een eindconclusie.

De hoofdlabels 2 en 4 tot en met 8 zijn uitgewerkt aan de hand van categorieën opgedeeld in kleur. Per respondent is er gekeken of de categorie in dat interview naar voren komt. Daaruit komt dus naar voren bij hoeveel respondenten die categorie naar voren komt. In Bijlage L is de tekst van de sublabels bij deze hoofdlabels gecodeerd met kleur, zodat te achterhalen is bij welke respondenten een bepaalde categorie terugkomt. De kleuren van de categorieën in de tabellen corresponderen met de kleuren van de bijpassende sublabels.

De hoofdlabels 1, 3, 9 en 10 zijn uitgewerkt in een samenvattende tekst van alle resultaten.

Interview hoofdlabel 1. Functie

Het interview is afgenomen bij dertien respondenten. De respondenten die geïnterviewd zijn, hebben de volgende functies:

- ambulant gezinsbegeleider en jeugdhulpverlener
- orthopedagoog
- perspectieftraject medewerker
- zorgcoördinator
- OPP-coördinator kader/tl
- Pluspunt coördinator
- leerlingbegeleiders
- medewerker Sociaal wijkteam Zwolle
- intern vertrouwenspersoon
- senior docent
- docent maatschappijleer, geschiedenis en godsdienst
- dyslexiecoach
- mentor
- steunpuntbegeleiders
- begeleider van docenten
- medewerkster werkgroep overgang primair onderwijs-voortgezet onderwijs 10-14 jaar

Uit de resultaten is naar voren gekomen dat een aantal geïnterviewden vanuit meerdere functies werken op het Greijdanus College Zwolle. Zeven van de dertien geïnterviewden hebben aangegeven meerdere functies te hebben. Door de respondenten te vragen naar hun visie op integrale zorg in het algemeen en gericht op het Greijdanus College Zwolle en daar hun functie in mee te nemen, zijn de verschillen in de visies in kaart gebracht en gekoppeld aan de verschillende functies. Daarnaast is er gekeken naar verschillen in de visies van medewerkers met dezelfde functie. De visies op integrale zorg zijn gekoppeld aan en vergeleken met de functies, omdat een bepaalde visie past bij een bepaalde functie. Daarom is het van belang dat dit is meegenomen in dit onderzoek.

Interview hoofdlabel 2. Aandeel in de begeleiding

Hoofdlabel 2 sluit aan bij interviewvraag 2: *Wat is uw aandeel in de begeleiding aan leerlingen met een ondersteuningsvraag?* In Tabel 1 zijn de antwoorden op deze vraag weergegeven in categorieën. Daarnaast is het aantal respondenten weergegeven per categorie.

In de tabel is te zien dat twaalf van de dertien respondenten hebben aangegeven dat ze begeleiding geven door gesprekken te voeren met de leerling. Van de respondenten gaven er twaalf aan ondersteuning te bieden aan de leerling door andere vormen. Voorbeelden hiervan zijn: huiswerkbegeleiding, thuisbegeleiding, faalangsttraining geven of een leerling re-integreren in de klas. Er zijn zes respondenten die hebben aangegeven dat ze leerlingen leiden naar de juiste plek voor begeleiding. Er zijn twee van de dertien respondenten, denk aan de orthopedagoog, die onderzoek doen en diagnosticeren en aan de hand daarvan advies geven. Van de dertien respondenten gaven meer dan de helft van de respondenten aan een aandeel te leveren in de begeleiding door contact op te nemen met ouders of anderen uit het sociaal netwerk van de leerling. Daarvan werd door zes respondenten de ouders genoemd en door één respondent het contact zoeken buiten school.

Daarnaast hebben acht van de dertien respondenten het contact met de hulpverlening genoemd. Er zijn twee respondenten die hebben aangegeven deel uit te maken van het Zorg Advies Team (ZAT). Van de dertien respondenten geven zeven respondenten advies en ondersteuning aan docenten, mentoren of leerlingbegeleiders en hebben op die manier een aandeel in de begeleiding. Als laatste levert ongeveer een kwart van de respondenten een aandeel in de begeleiding door andere disciplines in te zetten. Een voorbeeld hiervan is het organiseren van een multidisciplinair overleg met onder andere hulpverlening van buitenaf.

Totaal aantal respondenten:		13
Categorieën opgedeeld in kleur		Aantal
Gesprekken met de leerling		12
Andere vormen van ondersteuning bieden aan de leerling		12
Leerling op de juiste plek krijgen		6
Onderzoek en/of advies geven n.a.v. onderzoek		2
Contact met ouders/sociaal netwerk		8
Contact met hulpverlening		8
Onderdeel van het Zorg Advies Team		2
Advies geven aan en ondersteunen van docenten, mentoren, leerlingbegeleider over bv. omgang met leerling		7
Inzetten van andere disciplines		3

Tabel 1 - categorieën hoofdlabel 2: aandeel in de begeleiding

Uit deze gegevens is naar voren gekomen dat het grootste aandeel in de begeleiding wordt gegeven door gesprekken te voeren met de leerling, namelijk twaalf van de dertien respondenten. Deze gesprekken bestaan uit startgesprekken, evaluatiegesprekken, eindgesprekken en wekelijkse gesprekken (eventueel met de mentor of ouders erbij). Daarbij valt op dat de enige discipline die geen gesprekken voert met de leerling, een externe discipline is. Meer dan de helft van de respondenten gaven aan dat ze in de begeleiding contact leggen met ouders of het sociaal netwerk. Acht respondenten

noemden dit tijdens het interview. Opvallend is dat maar acht van de dertien respondenten dit noemden. Dit is opvallend, omdat het wel wenselijk is dat ouders op de hoogte worden gebracht.

Meer dan de helft van de respondenten heeft een aandeel in de begeleiding door het geven van advies of ondersteuning aan docenten, mentoren of leerlingbegeleiders. Daarbij valt op dat de orthopedagogen en de externe hulpverlening ondersteuning bieden aan docenten, mentoren en/of leerlingbegeleiders. Leerlingbegeleiders bieden ondersteuning aan docenten en mentoren. Zoals eerder genoemd, gaven acht van de dertien respondenten aan dat zij contact hebben met externe hulpverlening. Daarbij valt op dat maar een van de vier steunpuntmedewerkers benoemt contact te hebben met externe hulpverlening. Verder valt op dat er maar drie van de dertien respondenten zijn die hebben aangegeven dat zij andere disciplines inzetten. Bovenstaande gegevens zijn aan het eind van deze paragraaf bij de bevindingen vergeleken met de uitkomsten bij de andere hoofdlabe

Interview hoofdlabel 3. Zorgroute

Het hoofdlabel zorgroute sluit niet aan bij een specifieke interviewvraag. Toch is in de interviews de zorgroute besproken, doordat er werd gevraagd hoe integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle is vormgegeven (interviewvraag 3).

De antwoorden in de tabel van het hoofdlabel zorgroute, die te vinden is in Bijlage L, zijn onderling vergeleken en hieruit is het volgende afgeleid.

De docent of mentor signaleert iets bij de leerling. De mentor kan zelf in gesprek gaan met de leerling, maar als dit niet genoeg blijkt te zijn, wordt de leerlingbegeleider ingeschakeld. Vier van de dertien respondenten gaven aan dat het allemaal begint bij de mentor. Door negen van de dertien respondenten zijn de mentor en de leerlingbegeleider als een van de eersten genoemd bij het bespreken van de zorgroute. Vervolgens werd er gesproken over de vervolgstappen. Wanneer de mentor en/of de leerlingbegeleider zelf niet kunnen bieden wat nodig is, kunnen zij de casus inbrengen in het interne Zorg Advies Team of het externe Zorg Advies Team. Bij de vergaderingen van deze twee teams zijn meerdere disciplines aanwezig, zoals een medewerker van het Sociaal wijkteam Zwolle, een orthopedagoog en de zorgcoördinator, etc. Vanuit deze vergaderingen kunnen de vervolgstappen worden bepaald. Vervolgstappen kunnen bijvoorbeeld zijn: deelname van de leerling aan een steunpunt, intern hulp aanbieden of het inschakelen van externe hulpverlening. Voor het inschakelen van externe hulpverlening kan het Greijdanus College Zwolle de Trias medewerkster, die een aantal uren per week intern bij Greijdanus College Zwolle werkt, inschakelen. Daarnaast is er een medewerker van het Sociaal wijkteam Zwolle verbonden aan het Greijdanus College Zwolle. Hij is onderdeel van het externe Zorg Advies Team. De medewerker van het Sociaal wijkteam kan een beschikking afgeven voor zorg.

Belangrijk om te noemen, is dat ouders worden meegenomen in het traject. Ouders moeten toestemming geven voor de stappen die de school onderneemt in het bieden van begeleiding aan hun kind.

Naast het inzetten van Trias of het Sociaal wijkteam kan het voorkomen dat een leerling wordt doorverwezen naar de huisarts of dat Veilig Thuis wordt ingeschakeld. Ook kan de leerling worden doorverwezen naar andere hulpverleningsinstanties.

Het valt op dat de mentor en leerlingbegeleider door negen van de dertien respondenten zijn genoemd. Zij lijken een belangrijke rol te spelen in de zorgroute. Ook valt op dat er maar twee respondenten zijn die de betrokkenheid van ouders benoemden.

Interview hoofdlabel 4. Visie op integrale zorg

Hoofdlabel 4 sluit aan bij interviewvraag 2: *Hoe ziet integrale zorg op een middelbare school eruit, volgens u?* Het stellen van deze vraag had als doel om de visie van de respondenten op integrale zorg te verkrijgen. Echter, tijdens het afnemen van de interviews kwamen wij tot de conclusie dat de vraag niet juist gesteld was. Daarom is de vraag tijdens de interviews toegelicht, door te vragen naar hoe

integrale zorg er volgens de respondent uit zou moeten zien op een middelbare school. In Tabel 2 zijn de antwoorden op deze vraag weergegeven in categorieën. Daarnaast is het aantal respondenten weergegeven per categorie.

In de tabel is te zien dat bijna een kwart, oftewel drie van de dertien respondenten, het belang inziet van een vast aanspreekpunt in de school die een vaste taak op zich neemt. Er is behoefte aan korte lijnen, omdat dat gezien wordt als noodzakelijk voor een goede samenwerking. Om ervoor te zorgen dat de communicatie goed blijft verlopen, ondanks de vele betrokkenen, is het volgens de respondenten van belang dat er één contactpersoon is die het vaste aanspreekpunt is.

Vier van de dertien respondenten is van mening dat de leerling meegenomen moet worden in het proces. Dat kan zijn door samen met de leerling te kijken naar de doelen en/of door de leerling bij het gesprek met ouders en andere betrokkenen aanwezig te laten zijn.

Twee respondenten gaven aan dat zij handvatten, tijd en expertise voor onder andere de leerlingbegeleider, de mentoren en de docenten belangrijk vinden bij integrale zorg. Respondent twee benoemde bijvoorbeeld dat docenten en mentoren degene zijn die de leerlingen het meeste zien en die dus ook het eerst signaleren. Daarom is het volgens deze respondent van belang dat zij de handvatten, tijd en expertise krijgen om daarmee aan de slag te gaan en om het te kunnen signaleren.

Tien van de dertien respondenten gaven aan dat zij het bij integrale zorg noodzakelijk vinden dat de medewerkers weten in welk geval er interne hulp geboden kan worden en wanneer externe hulp noodzakelijk is. Daarbij moet elke discipline zijn eigen rol en taak kennen, maar moeten ook de rollen en taken van anderen bekend zijn.

Ruim tweederde van de respondenten vinden dat het bij integrale zorg van belang is dat er korte lijnen zijn tussen school en de betrokken disciplines. Korte lijnen tussen school en hulpverleningsorganisaties en korte lijnen tussen school en het sociaal netwerk, waaronder ouders, worden specifiek genoemd.

In Tabel 2 is te zien dat zes van de dertien respondenten het belangrijk vinden om tijdig te signaleren en een helder beeld te schetsen. Dit kan volgens respondent vier door iedereen input te geven, zodat er een integraal beeld geschetst kan worden. Ook het maken van een concreet en circulair plan en het evalueren van dat plan is hierbij helpend, volgens respondent acht. Daarbij kan gekeken worden naar hoe de thuissituatie verbeterd kan worden. Het tijdig signaleren is volgens respondent drie belangrijk. De nadruk in de begeleiding moet volgens deze respondent liggen op het preventieve. Tot slot gaven vier van de dertien respondenten aan dat er meer expertise zou moeten zijn op de locatie. Daarmee wordt onder andere bedoeld dat de hulpverlening in de school gehaald wordt. Dit zou bijvoorbeeld maatschappelijk werk kunnen zijn, die aanwezig is op school en daar beschikbaar is voor de leerlingen en ouders. Een andere respondent gaf aan dat steunpunten ingezet zouden kunnen worden voor het bieden van passende hulp voor de leerling.

Totaal aantal respondenten:	13
Categorieën opgedeeld in kleur	Aantal
Vast aanspreekpunt in school die een vaste taak op zich neemt	3
Leerling meenemen in proces	4
Handvatten, tijd en expertise voor o.a. leerlingbegeleiders, mentoren en docenten	2
Weten wanneer er intern hulp kan worden geboden en wanneer externe hulp nodig is, dus elke discipline kent zijn rol en taak en die van de ander	10
Korte lijnen in school tussen disciplines + korte lijnen tussen school en hulpverleningsinstanties + korte lijnen met ouders/sociaal netwerk	9

Tijdig signaleren en helder beeld schetsen	6
Meer expertise op locatie	4

Tabel 2 - categorieën hoofdlabel 4: visie op integrale zorg

Uit de gegevens is opgemaakt dat tien van de dertien respondenten vinden dat het bij integrale zorg van belang is dat iedereen weet in welke gevallen er interne hulp geboden kan worden en wanneer externe hulp noodzakelijk is. Daarbij moet elke discipline zijn rol en taak kennen en de rollen en taken van de andere disciplines kennen. Ook een groot deel van de respondenten, namelijk negen van de dertien respondenten, vindt dat er korte lijnen tussen school en andere disciplines moet zijn. Opvallend is dat met name de korte lijnen tussen school en hulpverleningsinstanties en tussen school en het sociaal netwerk, bijvoorbeeld ouders, worden genoemd. Verder wordt het van belang geacht dat er een vast aanspreekpunt op school is, waar iedereen terecht kan. Bijna de helft van de respondenten vindt het belangrijk dat er tijdig gesignaleerd wordt en dat er een helder beeld geschetst wordt van de situatie, de benodigde hulp en de doelen van de leerling. Met name de docenten en de mentoren signaleren. Het is verrassend dat er maar twee respondenten zijn die hebben aangegeven dat die docenten en mentoren handvatten, tijd en expertise zouden moeten krijgen om dit te kunnen doen. Dit is verrassend, omdat die handvatten, tijd en expertise van groot belang zijn om te kunnen signaleren. Bijna een derde van de respondenten vindt dat er meer expertise op school zou moeten zijn. Daarmee wordt bedoeld dat de externe hulpverlening op school komt. Tot slot vinden vier van de dertien respondenten dat de leerling betrokken moet worden in zijn of haar proces.

Interview hoofdlabel 5. Integrale zorg Greijdanus College Zwolle

Interviewvraag 3 sluit aan bij hoofdlabel 5. De vraag werd als volgt gesteld in het interview: *In hoeverre ziet u dit terug op het Greijdanus College Zwolle?* In Tabel 2 werd de visie van de respondenten op een ideaalbeeld met betrekking tot integrale zorg gevraagd. In Tabel 3 is uitgewerkt hoe de medewerkers hun ideaalbeeld terug zien op het Greijdanus College Zwolle.

In Tabel 3 is te zien dat zes van de dertien respondenten hebben aangegeven dat de mentor en de leerlingbegeleider de spil zijn op het Greijdanus College Zwolle. Via de mentor en de leerlingbegeleider komt de leerling bij andere vormen van hulp terecht. Tweederde van de respondenten heeft aangegeven dat het Greijdanus College Zwolle de lijnen intern kort probeert te houden. Dat blijkt volgens respondent dertien soms nog wel lastig te zijn, vanwege de vele plekken waar de leerling zichtbaar is. Volgens een van de respondenten zou de regievoering nog wel meer vanuit school mogen worden gedaan. Bijvoorbeeld door een groot overleg te organiseren en daar het initiatief in te nemen. Een keer in de maand of in de twee maanden is er een overleg voor leerlingen die bij het studiecentrum komen. Daar zitten de leerlingbegeleider en de orthopedagoog bij. Volgens respondent dertien zouden alle disciplines regelmatig met elkaar om tafel moeten gaan om een plan voor de leerling op te stellen en deze te evalueren. Er is wel een medewerkster van Trias een aantal uren per week aanwezig op de school. Volgens zes van de dertien respondenten wordt de leerling meegenomen in het proces. Er wordt gekeken naar de behoefte van de leerling. Ook wordt er af en toe een evaluatie gehouden met de leerling erbij. De voortgang wordt in de gaten gehouden en de doelen en het plan worden daarop aangepast. Vier van de dertien respondenten gaven aan dat ook de ouders worden meegenomen in het proces en dat ouders zelfs toestemming moeten geven voor bijvoorbeeld het contact met externe hulpverlening.

Zeven van de dertien respondenten gaven aan dat er geprobeerd wordt om vormen van passend onderwijs, passende ondersteuning en hulpverlening binnen de school te krijgen en dat er interne mogelijkheden zijn, zoals een inbreng in het interne Zorg Advies Team of het externe Zorg Advies Team. Volgens een van de respondenten is het Greijdanus College Zwolle veel bezig met het passend onderwijs. Er wordt gekeken naar passende ondersteuning voor de leerling. Er is een breed team waar ze mee kunnen sparren. Er wordt bijvoorbeeld af en toe een multidisciplinair overleg georganiseerd en er zijn overleggen binnen het interne Zorg Advies Team en binnen het externe Zorg Advies Team. Daar kunnen mentoren of leerlingbegeleiders casussen inbrengen en dan krijgen ze onder andere tips. Er

worden ook afspraken gemaakt en er wordt genotuleerd. Daar is ook iemand van het Sociaal wijkteam Zwolle bij aanwezig, die voor het Greijdanus College Zwolle de toegang tot de externe zorg is. Er is regelmatig contact met meerdere disciplines.

Tot slot zijn er twee respondenten die hebben aangegeven dat er verschillen zijn per afdeling. De verschillende steunpunten zijn gegroeid en hebben allemaal hun eigen aanpak. Ook de betrokkenheid van adjuncten verschilt per afdeling. Elk niveau en alle leerjaren hebben een andere adjunct. Er is bij één respondent niet volledig bekend wie bij wie hoort.

Totaal aantal respondenten:	13
Categorieën opgedeeld in kleur	Aantal
Mentor en leerlingbegeleider zijn de spil	6
Intern wordt geprobeerd de lijnen kort te houden + regievoering vanuit school	9
Leerling wordt meegenomen in het proces	6
Ouders worden meegenomen in het proces en moeten toestemming geven	4
Vormen van passend onderwijs en passende ondersteuning o.a. hulpverlening binnen de school krijgen en interne mogelijkheden zoals inbreng in iZAT of eZAT	7
Versillen per afdeling	2

Tabel 3 - categorieën hoofdlabel 5: integrale zorg Greijdanus College Zwolle

Uit de gegevens van Tabel 3 is naar voren gekomen dat het Greijdanus College Zwolle bezig is met het optimaliseren van de integrale zorg. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar de behoefte van de leerling, er worden vormen van passend onderwijs en passende ondersteuning aangeboden en er is een team met een brede expertise. Het is wel opgefallen dat de betrokkenheid van de leerling en de ouders bij het proces van de leerling door minder dan de helft van de respondenten genoemd wordt. Dit is opvallend, omdat de leerling en zijn of haar ouders een belangrijke rol spelen in het proces. Het proces draait namelijk om de leerling en ouders moeten toestemming geven voor de begeleiding. Een van de respondenten gaf aan dat de communicatie tussen de mentor en de ouders niet altijd optimaal verloopt, waardoor ouders niet altijd van het begin af aan op de hoogte zijn van wat er wordt besproken of geregeld met betrekking tot de begeleiding van hun kind.

Ook is het opgefallen dat twee respondenten aangaven dat er verschillen zijn per afdeling en dat het niet altijd duidelijk is welke adjunct bij welk niveau of leerjaar hoort. Dit is opvallend, omdat er ook werd gezegd dat er geprobeerd wordt om de lijnen kort te houden.

Tot slot werd er een opvallend aandachtspunt genoemd met betrekking tot de steunpunten. Volgens een van de respondenten zijn de steunpunten gegroeid, maar functioneren deze afzonderlijk van elkaar. Daardoor is er onduidelijkheid over de aanpak van de verschillende steunpunten en wat ze daarin van elkaar kunnen verwachten.

Interview hoofdlabel 6. Samenwerken met disciplines

Hoofdlabel 6 geeft meer inzicht over de samenwerking tussen verschillende disciplines. Tijdens de interviews werd aan elke medewerk(st)er gevraagd met welke disciplines hij of zij samenwerkt. Dit zorgt voor een duidelijk beeld over samenwerking tussen verschillende disciplines op en buiten het Greijdanus College Zwolle. Hoofdlabel 6 sluit aan bij interviewvraag 5: *Met welke disciplines werkt u samen?*

Uit Tabel 4 is naar voren gekomen dat elke respondent heeft aangegeven samen te werken met hulpverleningsinstanties. Voorbeelden van deze hulpverleningsinstanties zijn: Trias, Veilig Thuis, Eleos, Dimence, Twijn, Karakter, Projuventus, Intraverte en Bartimeus. Meer dan de helft van de respondenten heeft aangegeven dat er wordt samengewerkt met leerlingbegeleiders, orthopedagogen en de leerplichtambtenaar. Vier respondenten zijn zelf werkzaam als leerlingbegeleider en twee als orthopedagoog. Een derde van de respondenten heeft aangegeven samen te werken met ouders. Bijna de helft van de respondenten werkt samen met mentoren en/of adjuncten, coördinatoren en decanen. Bijna een kwart van de respondenten gaf aan samen te werken met docenten. Ook gaf ongeveer een kwart aan samen te werken met het Sociaal wijkteam en een kwart met de disciplines uit het Zorg Advies Team. Vijf respondenten werken samen met huis-, GGD- en/of jeugdarts. Tot slot benoemden zeven respondenten disciplines die in de categorie overig vallen. De volgende disciplines, vormen van hulp of sectoren werden genoemd: verslavingszorg en hoogbegaafdheidsproblematiek, steunpunten, schoolmaatschappelijk werk, woonbegeleiding, crisisopvang, dagbehandeling, zorggroep, Time-out reset, Enk school en het studiecencentrum.

Totaal aantal respondenten:	13
Categorieën opgedeeld in kleur	Aantal
Ouders	4
Mentoren	6
Leerlingbegeleiders	7
Orthopedagoog	7
Docenten	3
Leerplicht	7
Adjuncten, coördinatoren en decaan	6
Hulpverleningsinstanties	13
Huis-, GGD- en jeugdarts	5
Behandelaren, privépraktijken en coaches	4
Sociaal wijkteam	3
ZAT team	3
Overig	7

Tabel 4 - categorieën hoofdlabe 6: samenwerken met disciplines

Wat is opgevallen bij de uitkomsten van hoofdlabe 6 is dat iedere medewerker heeft aangegeven dat er samengewerkt wordt met hulpverleningsinstanties. Dat is de enige categorie waar iedereen mee samenwerkt. Ook viel op dat ongeveer een kwart van de respondenten heeft aangegeven dat zij samenwerken met ouders. Dit is opvallend, omdat zij toestemming moeten geven voor de begeleiding voor hun kind. Verder is het verrassend dat er maar drie respondenten zijn die aangaven dat zij samenwerken met het Sociaal wijkteam. Dit is verrassend, omdat de medewerker van het Sociaal wijkteam Zwolle een aanspreekpunt is voor het Greijdanus College Zwolle en de toegang is tot de externe hulpverlening.

Van de dertien respondenten, gaven twee respondenten aan dat zij samenwerken met een van de steunpunten. Dit is opvallend, omdat er ongeveer 150 leerlingen aangemeld zijn bij een van de steunpunten vanwege een ondersteuningsvraag.

Tot slot gaven twee van de dertien respondenten aan dat zij samenwerken met de medewerkster van Trias. Aangezien deze medewerkster een aantal uren per week op het Greijdanus College Zwolle aanwezig is, onder andere ter ondersteuning in de begeleiding van leerlingen, is dit een relatief laag percentage.

Interview hoofdlabel 7. Gezamenlijk plan

Interviewvraag 6 geeft meer duidelijkheid over in hoeverre er een gezamenlijk plan wordt opgesteld voor de leerling. De antwoorden zijn opgedeeld in 6 kleurcategorieën. Er is voor gekozen om de antwoorden niet uit te werken in aantallen, omdat de resultaten divers zijn. In Bijlage L is het hoofdlabel Gezamenlijk plan gemarkeerd met de kleuren. De bevindingen van hoofdlabel 7 zijn hieronder uitgewerkt.

De eerste kleurcategorie is geel. Binnen die categorie vertellen de respondenten over de onderdelen van het gezamenlijk plan. In het interview zijn meerdere onderdelen genoemd en die zijn hier samengevoegd tot een antwoord. Het is een losstaand plan gericht op ondersteuning op school. In dit plan sluiten bepaalde doelen aan bij school en bepaalde doelen bij de hulpverlening. Als het goed is, worden alle gegevens meegenomen in het plan, zoals een WISC (intelligentie onderzoek), dag- en onderzoeksrapportages. Wanneer andere disciplines worden ingeschakeld, wordt dit meegenomen in het plan. De doelen die vanuit school worden gesteld, zijn onderwijs gerelateerde doelen. Uiteindelijk kijken ouders mee en kunnen zij het plan eventueel aanvullen. Tijdens de uitvoering van het plan kan het eventueel worden bijgesteld. Het plan wordt ook geëvalueerd.

De betrokken partijen bij het gezamenlijke plan zijn dus ouders en/of eventuele andere disciplines. Ook een steunpuntmedewerker of leerlingbegeleider kan een betrokken partij zijn. Het opstellen van het gezamenlijk plan wordt gedaan door school. Dit kan een mentor, leerlingbegeleider of eventueel een gedragswetenschapper doen. Ook ouders, een sociaal wijkteam of een andere hulpverleningsinstantie kunnen dit aanreiken, afhankelijk van de op dat moment geboden zorg aan de leerling. De medewerker van het Sociaal wijkteam Zwolle gaf tijdens het interview aan dat het Sociaal wijkteam de school niet betreft bij het opstellen van het plan. School ontvangt het plan wel naderhand.

Een categorie die door zeven respondenten genoemd werd, was 'in hoeverre er een gezamenlijk plan wordt opgesteld'. Respondent één benoemde bijvoorbeeld dat school niet wordt betrokken in het plan van het Sociaal wijkteam. Respondent acht bevestigde dit. Ook zijn er een aantal organisaties genoemd waarmee er wel een gezamenlijk plan wordt opgesteld. De ene organisatie is daar actiever in, dan de andere. Twee andere respondenten benoemden dat er soms wel en soms niet een gezamenlijk plan wordt opgesteld, maar dat het wel meer begint te komen.

Wanneer er een plan wordt opgesteld, wordt er rekening gehouden met de leerling, doordat er bijvoorbeeld samen met de leerling doelen worden opgesteld.

Categorieën opgedeeld in kleur
Onderdelen van het gezamenlijk plan: doelen, wie doet wat, bijstelling en evaluatie, en doelen andere disciplines.
Betrokken partijen van het gezamenlijk plan
Het plan wordt wel/niet opgesteld door...
In hoeverre er een gezamenlijk plan wordt opgesteld

In het gezamenlijke plan wordt er rekening gehouden met de leerling
Overig

Tabel 5 - categorieën hoofdlabeled 7: gezamenlijk plan

In Tabel 5 en de gegevens in de uitgewerkte hoofd- en sublabels is te zien dat de respondenten verschillende antwoorden hebben gegeven met betrekking tot het wel of niet opstellen van een gezamenlijk plan. De beleving van de respondenten met betrekking tot dit onderwerp lijkt hierin verschillend. De ene respondent benoemde bijvoorbeeld dat de externe hulpverlening hierin het voortouw moet nemen. Een andere respondent gaf juist aan dat de school het gezamenlijke plan opstelt.

Zeven van de dertien respondenten gaven aan dat er geen gezamenlijk plan wordt gemaakt. Onder die zeven respondenten vallen ook de twee externe disciplines die geïnterviewd zijn. Drie van de dertien respondenten gaven aan dat er wel een gezamenlijk plan wordt opgesteld. Daarnaast gaven drie van de dertien respondenten aan dat er soms wel en soms niet een gezamenlijk plan wordt opgesteld. Daarbij werd genoemd dat dit deels afhankelijk is van de hulpverleningsorganisatie waar ze mee te maken hebben. De hulpverleningsorganisaties die nauw betrokken zijn bij het Greijdanus College Zwolle, zoals Trias en Twijn, schijnen makkelijker een gezamenlijk plan op te stellen, dan de hulpverleningsorganisaties die minder betrokken zijn, zoals Dimence, Karakter, etc.

Interview hoofdlabeled 8. Betrokkenheid sociaal netwerk

Hoofdlabeled 8 sluit aan bij interviewvraag 7: *In hoeverre wordt het sociaal netwerk van de leerling betrokken in het opstellen en het uitvoeren van het gezamenlijke plan?* De antwoorden die door de respondenten zijn gegeven, zijn onderverdeeld in categorieën. Deze categorieën en het aantal respondenten zijn weergegeven in Tabel 6.

In Tabel 6 is te zien dat twaalf respondenten de betrokkenheid van de ouders en/of opvoeders bij het opstellen van een gezamenlijk plan benoemden. Daarvan gaven alle respondenten aan dat ouders en/of opvoeders wel betrokken worden bij het opstellen van een plan. Een van die twaalf respondenten benoemde dat het aan de gezinssituatie ligt of ouders/opvoeders betrokken worden of niet. Eén respondent zei dat uit het sociaal netwerk alleen de ouders worden betrokken. Van de dertien respondenten zijn er drie respondenten die aangaven dat ouders en/of opvoeders toestemming moeten geven voor het uitvoeren van het plan dat is opgesteld.

Er zijn drie van de dertien respondenten die hebben aangegeven dat ook andere partijen, zoals docenten en medeleerlingen betrokken worden bij het opstellen van een plan. Van de dertien respondenten zijn er drie die zeiden dat er een terugkoppeling plaatsvindt tijdens en na afsluiting van het plan.

Als laatste zijn er vijf respondenten van de dertien die nog iets anders noemden wat niet binnen een van de categorieën valt. Het gaat om de volgende antwoorden:

- Als ouders niet de verantwoordelijkheid nemen, neemt de school die plaats in. Daarbij gaat het om de verantwoordelijkheid met betrekking tot het stimuleren van het kind om naar school te gaan en het huiswerk te maken;
- De begeleiding en advisering stem je met ouders af;
- Verwachting van ouders bespreken;
- Ouders geven bepaalde informatie, op basis waarvan je conclusies trekt;
- Ouders zijn expert op het gebied van hun kind;
- Tips geven aan ouders.

Totaal aantal respondenten:		13
Categorieën opgedeeld in kleur		Aantal
Ouders/opvoeders worden wel/niet betrokken		12
Ouders/opvoeders moeten toestemming geven		3
Andere partijen worden ook betrokken o.a. docenten, medeleerlingen		3
Er is terugkoppeling tijdens en na afsluiting van het plan		4
Overig		5

Tabel 6 - categorieën hoofdlabe 8: betrokkenheid sociaal netwerk

In Tabel 6 is naar voren gekomen dat in bijna alle gevallen de ouders betrokken worden bij het opstellen en/of uitvoeren van het plan. Daarbij is opgevallen dat er weinig andere partijen uit het sociaal netwerk van de leerling worden betrokken bij het opstellen van het plan. Er zijn drie respondenten die benoemden dat ook andere partijen van het sociaal netwerk worden betrokken. De partijen die genoemd zijn, zijn: medeleerlingen, docenten en het systeem om het gezin, zoals oma of de buurman. Het valt op dat er maar drie van de dertien respondenten zijn die aangaven dat ouders en/of opvoeders toestemming moeten geven voor het plan. Tot slot is het opvallend dat er maar vier respondenten zijn die aangegeven hebben dat er terugkoppeling is richting ouders tijdens en na afsluiting van het plan. Dat is opvallend, omdat ouders in twaalf van de dertien gevallen bij het plan betrokken worden en de terugkoppeling daarom ook van belang is.

Interview hoofdlabe 9. Aandacht leefgebieden

Het hoofdlabe aandacht voor leefgebieden sluit aan bij interviewvraag 8. Hierin werd de volgende vraag gesteld: *In welke mate is er in de begeleiding van een leerling met een ondersteuningsvraag aandacht voor alle leefgebieden van de leerling?*

In de gegeven antwoorden van de geïnterviewden, die te vinden zijn in de tabel van het hoofdlabe Aandacht leefgebieden in Bijlage L, zijn overeenkomsten te zien. De antwoorden zijn vergeleken. Daarbij kwam naar voren dat negen van de dertien respondenten benoemden dat de leerling wordt betrokken bij een plan. Ook noemden zij de leefgebieden waar naar wordt gekeken. De leefgebieden die door het grootste deel van de geïnterviewden genoemd zijn, zijn: thuis, school en vrijetijdsbestedingen, zoals sport en vrienden. Daarnaast is het duidelijk naar voren gekomen dat het afhankelijk is van de behoefte of hulpvraag van de leerling in hoeverre er naar andere leefgebieden wordt gekeken. Er kan bijvoorbeeld naar de gezinssituatie worden gekeken, wanneer dat invloed heeft op de prestaties op school. Een van de respondenten benoemde dat problemen doorwerken op alle leefgebieden. Er werd ook nog gesproken over de manier waarop de leefgebieden in kaart worden gebracht. Een respondent maakt bijvoorbeeld gebruik van een genogram. Volgens een andere respondent komen de leefgebieden ook tijdens de vergaderingen van het Zorg Advies Team aan bod. Tot slot gaven twee respondenten aan dat school een advies kan uitbrengen, maar geen bindend advies geeft. School biedt geen hulp aan voor problemen die zich op andere leefgebieden afspelen, dan op school. Er wordt op school wel rekening gehouden met wat er thuis speelt.

Op het Greijdanus College Zwolle wordt er dus aandacht besteed aan de verschillende leefgebieden van een leerling met een ondersteuningsvraag. De mate waarin hier aandacht aan wordt besteed, hangt af van de ondersteuningsvraag. Wat is opgevallen, is dat er wel gekeken wordt naar de verschillende leefgebieden van de leerling, maar dat deze niet altijd worden meegenomen in het plan. Er zijn twee

respondenten die aangegeven hebben dat de leefgebieden door het Greijdanus College Zwolle niet worden meegenomen in het plan. Dit zijn de twee externe disciplines die geïnterviewd zijn. Vijf van de dertien respondenten gaven aan dat de leefgebieden wel worden meegenomen in het plan. Daarnaast gaven vijf van de dertien respondenten aan dat de leefgebieden van de leerling soms wel en soms niet worden meegenomen in het opstellen van een plan, afhankelijk van de ondersteuningsvraag en behoefte van de leerling.

Interview hoofdlabel 10. Suggesties

Het interview werd afgesloten met een vraag, waarvan de resultaten gebruikt zijn voor het beantwoorden van deelvraag 4, waarin suggesties worden gegeven voor het optimaliseren van de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle.

Interviewvraag 9 was: *Welke suggesties kunt u geven voor het optimaliseren van integrale zorg voor leerlingen op het Greijdanus College Zwolle?*

Vier van de dertien respondenten hebben letterlijk aangegeven positief te zijn over het Greijdanus College Zwolle, als het gaat om integrale zorg. Er werd benoemd dat er meerdere ontwikkelingen gaande zijn die mogelijkheden bieden voor het optimaliseren van de integrale zorg.

Naast alle positieve antwoorden zijn er ook suggesties naar voren gekomen. Sommige suggesties overlappen elkaar en andere suggesties zijn losstaande punten. Het is goed om te benadrukken dat elke suggestie vanuit een bepaalde discipline en functie is gegeven en dat hierdoor de suggesties uiteenlopend zijn.

Om alle suggesties overzichtelijk te kunnen weergeven, zijn de suggesties geordend in een aantal categorieën. De suggesties zijn niet letterlijk overgenomen uit de interviews, omdat meerdere suggesties met elkaar overeenkomen, maar anders zijn verwoord. Er is geprobeerd om zoveel mogelijk de letterlijke tekst over te nemen, zodat er geen eigen interpretaties in de suggesties worden meegenomen.

Afstemming met andere partijen:

- Vast persoon van Sociaal wijkteam voor de school.
- Het verkrijgen van meer duidelijkheid van de gemeente.
- Eén persoon in ondersteuningsteam met de functie ambulant gezinsbegeleider jeugdhulp.
- School heeft een vrije keuze in het kiezen van hulpverleners voor het ondersteuningsteam.

Afstemming tussen partijen in school:

- Voorwaarde voor een bespreking: aanwezigheid van ouders, kind, zorg en school.
- Meer duidelijkheid wie de melding Veilig thuis doet.
- Hulpverlener en/of mentor aanwezig bij de gesprekken over/met leerling.
- Wie haalt externe hulp in de school en wie doet de evaluaties?
- Meer afstemming tussen verschillende afdelingen (o.a. steunpunt, niveaus, onder- en bovenbouw) op school.
- Weten wat ieder zijn of haar taak, functie en expertise is.
- De doorstroom van leerlingen van het ene naar het andere niveau soepeler laten verlopen, door meer overdracht. Leerling krijgt te maken met veel nieuwe mensen, zoals docenten, mentoren en eventueel leerlingbegeleiders.
- Het ondersteuningsteam moet 'gewoon' worden binnen de school en een plaats krijgen, zodat men hen kan vinden.
- Complete afstemming tussen verschillende afdelingen op school o.a. de steunpunten. Hoe doen we het en waarom doen we het zo?
- Meer duidelijkheid verschaffen over wat de school zelf te bieden heeft aan zorg.
- Expertise met elkaar delen tijdens bijvoorbeeld studiedagen.
- Mentoren houden notities bij waarin het proces en de diagnose van de leerling wordt bijgehouden.

- Meer met magister werken, zodat iedereen dezelfde informatie heeft.
- Gedeelde documenten.

Planmatig (richtlijnen, protocollen, informatie opstellen):

- Richtlijnen opstellen voor docenten en mentoren voor hoe te handelen bij bepaalde problematiek, zodat de handelingsbekwaamheid wordt vergroot en meer te legitimeren is. Waarom doet die docent dit en die mentor dat?
- Op schrift stellen hoe er gezamenlijk om kan worden gegaan met bepaalde problematiek/ondersteuning.
- Meer informatie beschikbaar stellen/schrijven over het ondersteuningsteam voor medewerkers van het Greijdanus College Zwolle. Wat valt binnen hun takenpakket en wat niet?
- Format 'Hoe maak je een plan?'. Hoe zet je een plan op, hoe volg je deze en hoe bewaar je het plan? Daarbij ook richtlijnen voor wie verantwoordelijk is voor de uitvoering en het toetsen van het plan.

Vergadermomenten:

- Het inplannen van meer vergadermomenten, waarbij ook orthopedagogen en leerlingbegeleiders aanwezig zijn.
- Tijdens een overlegmoment meer inhoudelijk ingaan op de leerling.
- Het overleg kan sneller en efficiënter door bijvoorbeeld een model, wat structuur en duidelijkheid aanbrengt in een overleg.
- Vaker een gezamenlijk plan opstellen.

Investeren:

- Investeren in expertise van docenten, zodat zij weten hoe ze het beste kunnen omgaan met de problematiek van een leerling en wat de leerling nodig heeft aan ondersteuning in de klas. Bijvoorbeeld door middel van trainingen.
- Een vast iemand aanstellen die het sociale domein goed kent, die duidelijk kan verschaffen over wat het sociale domein kan bieden en wie daarbij betrokken zijn.
- Investeren in het handelingsbekwaam maken van mentoren. Dat mentoren meer kennis krijgen van mogelijke problematieken; welk gedrag hoort daarbij en hoe kan daarmee om worden gegaan?

Steunpunten:

- Overzichtelijk maken welke steunpunten er zijn en wat deze doen.
- Vergadermomenten inplannen waarin uitwisseling en overeenstemming van aanpak tussen verschillende steunpunten kan worden besproken, onder andere om de kwaliteit en het beleid op een lijn te laten werken, dus meer onderling contact tussen de steunpunten.
- Evaluatiegesprekken tussen alle steunpunten.
- Gedeelde documenten.
- Praktisch: wanneer mogelijk een grotere ruimte voor het steunpunt op de C-vleugel. Nu is er niet altijd goed zicht op beide ruimtes.

Suggesties gericht op externe zorg of suggesties voor (de huidige) samenwerking:

- Meer doorvragen naar externe zorg toe.
- Meer hulp opzoeken.
- In elke gemeente een vast aanspreekpunt voor Greijdanus College.
- Grenzen en verantwoordelijkheid van school en gemeente meer helder krijgen.
- Structuur ontwikkelen waardoor laagdrempelige externe zorg de school in kan worden gehaald; waardoor er sneller geanticipeerd kan worden op een hulpvraag van een leerling, wat forse uitval kan voorkomen.

- Eerder met ouders samenwerken en thuishulp bieden, wat niet aan school gerelateerd is.
- Stabiliteit in welke hulpverlening binnen de school aanwezig is.
- Zorg neerleggen bij Sociaal wijkteam van desbetreffende regio.

Op meerdere vlakken worden er door de geïnterviewden suggesties gedaan. Alle suggesties zijn verwerkt in de bovenstaande opsomming. Een aantal suggesties kwamen meerdere malen voor en werden gegeven door meerdere disciplines. De suggesties waar het om gaat zijn samengevoegd. Dat zijn de volgende:

- Meer communicatie en afstemming tussen de steunpunten.
- Meer duidelijkheid en overzicht over de expertise en het zorgaanbod wat de school in huis heeft.
- Elkaars expertise vergroten door bijvoorbeeld trainingen en het uitwisselen van. Vooral het vergroten van expertise bij docenten en mentoren wordt gesuggereerd.
- Meer duidelijkheid voor het opstellen, het uitvoeren en het toetsen van een (gezamenlijk) plan.

Bevindingen

De uitkomsten van de dertien interviews zijn verwerkt in hoofd- en sublabels en samengevat in de bovenstaande tekst. De uitkomsten dragen bij aan het beantwoorden van de deelvragen 1 en 4.

De hoofdlabels 1 tot en met 3 en 5 tot en met 9 geven meer inzichten voor het beantwoorden van deelvraag 1. De hoofdlabels 4 en 10 dragen bij aan het beantwoorden van deelvraag 4.

In dit onderdeel van de paragraaf zijn alle resultaten, die zijn beschreven per hoofdlabel, naast elkaar gelegd en zijn de opvallende aspecten per deelvraag beschreven.

Deelvraag 1. Hoe wordt de integrale zorg door het Greijdanus College Zwolle vormgegeven?

Wanneer er gekeken wordt naar de verschillende aspecten in de definitie van integrale zorg, kan naar aanleiding van de uitkomsten van de interviews gesteld worden dat het Greijdanus College Zwolle samenwerkt met meerdere disciplines, zowel intern als extern. Alle respondenten gaven bijvoorbeeld aan samen te werken met hulpverleningsinstanties. Er is binnen Greijdanus College Zwolle een intern en een extern Zorg Advies Team. In de vergaderingen van deze teams komen meerdere disciplines bij elkaar. De mentoren en leerlingbegeleiders kunnen casussen inbrengen van leerlingen, waarbij ze niet goed weten wat ze met de situatie aan moeten. De verschillende disciplines kijken vanuit hun eigen expertise naar de ondersteuningsvraag van de leerling uit de ingebrachte casus. Op die manier wordt er gezocht naar passende begeleiding voor de leerling. Dit kan intern zijn, door de leerling bijvoorbeeld aan te melden bij een van de steunpunten of het perspectieftraject. Er kan ook naar externe hulp worden gezocht. Dat gaat via de medewerker van het Sociaal wijkteam Zwolle, die betrokken is bij het Greijdanus College Zwolle. Uit de antwoorden van de interviews kwam ook naar voren dat de docent of mentor signaleert wat er aan de hand is met de leerling. Vervolgens wordt er contact opgenomen met de leerlingbegeleider. Er is genoemd dat de mentor en de leerlingbegeleider de spil zijn. Het is een streven dat de mentor en de leerlingbegeleider samen tot een oplossing komen. Wanneer de mentor en de leerlingbegeleider er samen niet uitkomen, dan kunnen zij terugvallen op een andere discipline, zoals een orthopedagoog, zorgcoördinator of adjunct. Bij hoofdlabel 2 gaven meer dan de helft van de respondenten aan dat zij advies of ondersteuning geven aan docenten, mentoren of leerlingbegeleiders.

Als er gekeken wordt naar de uitkomsten van de interviews zijn er ook een aantal dingen die opvallen met betrekking tot het samenwerken met meerdere disciplines. Allereerst is het opgefallen dat de interne disciplines aangaven dat zij elkaar niet altijd weten te vinden. Daarbij gaven zij ook aan dat zij niet weten welke expertises het Greijdanus College Zwolle allemaal in huis heeft. Zoals eerder genoemd hebben de docent en de mentor de taak om te signaleren wanneer de leerling meer ondersteuning of begeleiding nodig heeft. De mentor en de leerlingbegeleider worden gezien als de spil. Daarom is het verrassend dat bij hoofdlabel 4 maar twee respondenten aangaven dat docenten en mentoren

handvatten, tijd en expertise zouden moeten krijgen om de leerling te kunnen begeleiden. Dit is verrassend, omdat die handvatten, tijd en expertise van groot belang zijn om te kunnen signaleren. Verder is aangegeven dat de afstemming tussen verschillende afdelingen wordt gemist. Dit geldt met name voor de steunpunten. De steunpunten functioneren afzonderlijk van elkaar. Daardoor is er onduidelijkheid over de aanpak van de verschillende steunpunten en wat ze daarin van elkaar kunnen verwachten.

In Tabel 1 bij hoofdlable 2 gaven acht van de dertien respondenten aan dat zij contact hebben met externe hulpverlening. Echter, in Tabel 4 bij hoofdlable 6 gaven alle respondenten aan dat zij samenwerken met externe hulpverlening. Dit verschil in antwoorden heeft hoogstwaarschijnlijk te maken met het feit dat er in interviewvraag 1, die aansluit bij hoofdlable 2, niet specifiek werd gevraagd naar de samenwerking met hulpverleningsinstanties. Bij interviewvraag 5, die aansluit bij hoofdlable 6, werd hier wel specifiek naar gevraagd. Negen van de dertien respondenten gaven bij hoofdlable 4 aan dat zij het belangrijk vinden dat er korte lijnen zijn in de school en tussen school en externe disciplines. Bij hoofdlable 5 is naar voren gekomen dat twee van de dertien respondenten hebben aangegeven dat er verschillen zijn per afdeling en dat niet altijd duidelijk is welke adjunct bij welk niveau of leerjaar hoort. Dat is opvallend, omdat er door ongeveer driekwart van de respondenten werd gezegd dat het van belang geacht wordt dat de lijnen kort gehouden worden. Bij hoofdlable 6 zijn er maar twee van de dertien respondenten die aangaven dat zij samenwerken met een van de steunpunten. Hierdoor lijkt het alsof de steunpunten een losstaand geheel zijn en dat er geen korte lijnen zijn tussen de steunpunten en andere disciplines. De steunpunten zijn plekken waar leerlingen naar doorverwezen worden, maar vervolgens lijkt er geen of weinig terugkoppeling te zijn naar de andere disciplines.

Bij hoofdlable 6 is ook nog iets anders opvallends aangestipt met betrekking tot het samenwerken met meerdere disciplines. Er zijn namelijk maar drie van de dertien respondenten die aangaven dat zij samenwerken met het Sociaal wijkteam Zwolle. Dit is verrassend, omdat de medewerker van het Sociaal wijkteam Zwolle aanspreekpunt is voor het Greijdanus College Zwolle en de toegang is tot de externe hulpverlening. Ook gaven maar twee van de dertien respondenten aan dat zij samenwerken met de medewerkster van Trias. Aangezien deze medewerkster een aantal uren per week op het Greijdanus College Zwolle aanwezig is, onder andere ter ondersteuning in de begeleiding van leerlingen, is dit een relatief laag percentage.

Het tweede aspect uit de definitie is de betrokkenheid van het sociaal netwerk. In hoofdlable 3 is door de respondenten genoemd dat het belangrijk is dat ouders worden meegenomen in het traject. Ouders moeten toestemming geven voor de stappen die school onderneemt in het bieden van begeleiding aan hun kind.

In Tabel 6 van hoofdlable 8 is te zien dat twaalf respondenten de betrokkenheid van de ouders en/of opvoeders bij het opstellen van een gezamenlijk plan hebben genoemd. Daarvan gaven alle respondenten aan dat ouders en/of opvoeders wel betrokken worden bij het opstellen van een plan. Een van die twaalf respondenten noemde dat het aan de gezinssituatie ligt of ouders/opvoeders betrokken worden of niet. Eén respondent benoemde dat uit het sociaal netwerk alleen de ouders worden betrokken. Van de dertien respondenten zijn er drie respondenten die aangaven dat ouders en/of opvoeders toestemming moeten geven voor het uitvoeren van het plan dat is opgesteld. Als ouders niet de verantwoordelijkheid nemen, neemt de school die plaats in. Daarbij gaat het om de verantwoordelijkheid met betrekking tot het stimuleren van het kind om naar school te gaan en het huiswerk te maken. Op basis van deze gegevens kon worden gesteld dat het Greijdanus College Zwolle het sociaal netwerk van de leerling probeert te betrekken bij het proces van de leerling.

In hoofdlable 2, 5 en 6 is gesproken over een relatief laag percentage betrokkenheid van ouders. Bij hoofdlable 2 is naar voren gekomen dat bijna tweederde van de respondenten contact legt met ouders in de begeleiding. In hoofdlable 5, waarbij het gaat over hoe de integrale zorg momenteel is vormgegeven op het Greijdanus College Zwolle, gaven minder dan de helft van de respondenten aan

dat de ouders betrokken worden bij het proces van de leerling. Een van de respondenten gaf aan dat de communicatie tussen de mentor en de ouders niet altijd optimaal verloopt, waardoor ouders niet altijd van het begin af aan op de hoogte zijn van wat er wordt besproken of geregeld met betrekking tot de begeleiding van hun kind. Ongeveer een kwart van de respondenten gaf bij hoofdlable 6 aan dat zij samenwerken met ouders. Bij hoofdlable 8 is te zien dat twaalf van de dertien respondenten aangaven dat ouders betrokken worden bij het opstellen van een plan voor de begeleiding van hun kind. Dat is in tegenstrijd met de resultaten van hoofdlable 2, 5 en 6, waar een relatief laag percentage van de respondenten aangaven dat zij samenwerken met ouders. Die tegenstrijdigheid is te verklaren door het feit dat er bij hoofdlable 2, 5 en 6 niet specifiek gevraagd is naar de samenwerking met ouders. Bij hoofdlable 8 is hier wel specifiek naar gevraagd. Ook zijn er bij hoofdlable 8 maar drie respondenten die noemden dat ook andere partijen van het sociaal netwerk worden betrokken. De partijen die genoemd zijn, zijn: medeleerlingen, docenten en het systeem om het gezin, zoals oma de buurman. Het is opgevallend dat er verder niet gesproken is over de betrokkenheid van andere partijen uit het sociaal netwerk. Zoals eerder genoemd gaven bij ditzelfde hoofdlable drie van de dertien respondenten aan dat ouders en/of opvoeders toestemming moeten geven voor het uitvoeren van het plan dat is opgesteld. Hierdoor lijkt het niet bij iedereen bekend te zijn dat de ouders toestemming moeten geven voor het plan dat is opgesteld.

Het volgende aspect uit de definitie is de aandacht voor de verschillende leefgebieden van de leerling. Op het Greijdanus College Zwolle wordt er aandacht besteed aan de verschillende leefgebieden van een leerling met een ondersteuningsvraag. De leefgebieden die door het grootste deel van de respondenten genoemd zijn, zijn: thuis, school en vrijetijdsbestedingen, zoals sport en vrienden. De mate waarin hier aandacht aan wordt besteed, hangt af van de ondersteuningsvraag. Wat opvallend is, is dat er wel gekeken wordt naar de verschillende leefgebieden van de leerling, maar dat deze niet altijd worden meegenomen in het plan. Er zijn twee respondenten die aangaven dat de leefgebieden door het Greijdanus College Zwolle niet worden meegenomen in het plan. Dit zijn de twee externe disciplines die geïnterviewd zijn. Vijf van de dertien respondenten gaven aan dat de leefgebieden wel worden meegenomen in het plan. Daarnaast gaven vijf van de dertien respondenten aan dat de leefgebieden van de leerling soms wel en soms niet worden meegenomen in het opstellen van een plan, afhankelijk van de ondersteuningsvraag en behoefte van de leerling.

Het laatste aspect uit de definitie is het opstellen van een gezamenlijk plan voor de leerling met een ondersteuningsvraag. Uit de gegevens van de interviews is naar voren gekomen dat er op het Greijdanus College Zwolle rekening wordt gehouden met de capaciteiten van de leerling, door de doelen en de hoeveelheid aan begeleiding daarop aan te passen. De respondenten noemden dat de leerling, ouders en andere disciplines zoveel mogelijk betrokken worden bij het opstellen van het plan. Ook wordt er gestreefd naar het betrekken van de leerling bij het bespreken van de voortgang van de begeleiding. Er wordt gekeken naar de behoefte van de leerling.

Er zijn echter ook opvallende resultaten met betrekking tot dit aspect. Uit Tabel 5 en de gegevens van hoofdlable 7 is te zien dat de respondenten verschillende antwoorden hebben gegeven met betrekking tot het wel of niet opstellen van een gezamenlijk plan. De beleving van de respondenten met betrekking tot dit onderwerp lijkt hierin verschillend. De ene respondent noemde bijvoorbeeld dat de externe hulpverlening hierin het voortouw moet nemen. Een andere respondent gaf juist aan dat de school het gezamenlijke plan opstelt.

Zeven van de dertien respondenten gaven aan dat er geen gezamenlijk plan wordt gemaakt. Onder die zeven respondenten vallen ook de twee externe disciplines die geïnterviewd zijn. Drie van de dertien respondenten gaven aan dat er wel een gezamenlijk plan wordt opgesteld. Daarnaast gaven drie van de dertien respondenten aan dat er soms wel en soms niet een gezamenlijk plan wordt opgesteld. Daarbij is genoemd dat dit deels afhankelijk is van de hulpverleningsorganisatie waar ze mee te maken hebben. De hulpverleningsorganisaties die nauw betrokken zijn bij het Greijdanus College Zwolle, zoals Trias en

Twijn, schijnen gemakkelijker een gezamenlijk plan op te stellen, dan de hulpverleningsorganisaties die minder betrokken zijn, zoals Dimence, Karakter, etc.

Samenvatting deelvraag 1:

Het eerste aspect uit de definitie van integrale zorg is de samenwerking tussen meerdere disciplines. Uit de bevindingen komt naar voren dat het Greijdanus College Zwolle samenwerkt met meerdere disciplines, zowel intern als extern. Vanuit de verschillende disciplines wordt gezocht naar passende ondersteuning voor de leerling. Dit begint over het algemeen bij de mentor, omdat deze signaleert. In deze samenwerking valt op dat de disciplines aangeven dat zij elkaar niet altijd weten te vinden en dat er niet bij iedereen bekend is welke expertises de school in huis heeft. Er zijn verschillen tussen de afdelingen en daarin wordt de afstemming gemist. Dit lijkt vooral zo te zijn bij de steunpunten. Het is verrassend dat de samenwerking met het Sociaal wijkteam Zwolle en de Trias medewerkster relatief weinig wordt genoemd.

Het tweede aspect uit de definitie is de betrokkenheid van het sociaal netwerk. Alle respondenten hebben aangegeven dat ouders en/of opvoeders wel betrokken worden bij het opstellen van een plan. Het valt op dat er verder niet gesproken is over de betrokkenheid van andere partijen uit het sociaal netwerk. De partijen die genoemd zijn, zijn: medeleerlingen, docenten en het systeem om het gezin, zoals oma en de buurman. Er zijn echter maar drie respondenten die deze andere partijen hebben genoemd.

Het volgende aspect uit de definitie is de aandacht voor de verschillende leefgebieden van de leerling. De leefgebieden die door de meeste respondenten genoemd zijn, zijn: thuis, school en vrijetijdsbestedingen, zoals sport en vrienden. Het valt op dat er wel gekeken wordt naar de leefgebieden, maar dat er verschillende antwoorden werden gegeven met betrekking tot de mate waarin de leefgebieden worden meegenomen in het plan.

Het laatste aspect uit de definitie is het opstellen van een gezamenlijk plan voor de leerling met een ondersteuningsvraag. Bij het opstellen van een gezamenlijk plan wordt er rekening gehouden met de capaciteiten van de leerling, door de doelen en de hoeveelheid aan begeleiding daarop aan te passen. De leerling, de ouders en andere disciplines worden zoveel mogelijk betrokken bij het opstellen van het plan. Het valt op dat er verschillende antwoorden worden gegeven met betrekking tot het wel of niet opstellen van een gezamenlijk plan. Zeven van de dertien respondenten gaven aan dat er geen gezamenlijk plan wordt gemaakt. Dat is een relatief hoog aantal respondenten.

Deelvraag 4: Welke suggesties kunnen worden gedaan om de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle te optimaliseren?

Er zijn respondenten met verschillende functies geïnterviewd. Op die manier konden de verschillen in visies in kaart gebracht worden en gekoppeld worden aan de verschillende functies. Daarnaast kon er gekeken worden naar verschillen in de visies van medewerkers met dezelfde functie. Zoals eerder genoemd is interviewvraag 2, oftewel hoofdlable 4, gekoppeld aan deelvraag 4. Bij hoofdlable 4 gaat het over de visie van de respondenten op hoe integrale zorg eruit zou moeten zien. Die uitkomsten zijn meegenomen in de suggesties.

De punten die door de respondenten aangegeven zijn als belangrijk voor het kunnen bieden van integrale zorg, zijn:

- Vast aanspreekpunt in school die een vaste taak op zich neemt;
- Leerling meenemen in het proces;
- Handvatten, tijd en expertise voor onder andere leerlingbegeleiders, mentoren en docenten;
- Weten wanneer er intern hulp kan worden geboden en wanneer externe hulp nodig is, dus elke discipline kent zijn rol en taak en die van de ander;
- Korte lijnen in school tussen disciplines, korte lijnen tussen school en hulpverleningsinstanties en korte lijnen met ouders en sociaal netwerk;
- Tijdig signaleren en een helder beeld schetsen;

- Meer expertise op locatie.

Het is opgevallen dat er geen sprake is van een uiteenlopende visie, wanneer de visies van de interne en externe disciplines met elkaar worden vergeleken. Ook tussen de interne medewerkers worden geen grote verschillen geconstateerd in de visie op het kunnen bieden van integrale zorg.

Driekwart van de respondenten vindt dat het bij integrale zorg van belang is dat iedereen weet in welke gevallen er interne hulp geboden kan worden en wanneer externe hulp noodzakelijk is. Daarbij moet elke discipline zijn rol en taak kennen en de rollen en taken van de andere disciplines kennen. Ook een groot deel van de respondenten, namelijk negen van de dertien respondenten, vindt dat er korte lijnen tussen school en andere disciplines moeten zijn. Verder wordt het van belang geacht dat er een vast aanspreekpunt op school is, waar iedereen terecht kan. Bijna de helft van de respondenten vindt het belangrijk dat er tijdig gesignaleerd wordt en er een helder beeld geschetst wordt van de situatie, de benodigde hulp en de doelen van de leerling. Met name de docenten en de mentoren signaleren. Het is verrassend dat er maar twee respondenten zijn die aangaven dat die docenten en mentoren handvatten, tijd en expertise zouden moeten krijgen om dit te kunnen doen. Dit is verrassend, omdat die handvatten, tijd en expertise van groot belang zijn om te kunnen signaleren. Bijna een derde van de respondenten gaf aan dat er meer expertise op school zou moeten zijn. Daarmee wordt bedoeld dat de externe hulpverlening op school komt. Tot slot vinden vier van de dertien respondenten dat de leerling betrokken moet worden in zijn of haar proces.

Naast deze visies werden in de laatste vraag van het interview ook suggesties gegeven voor het kunnen optimaliseren van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. Uit de gegevens zijn meerdere suggesties naar voren gekomen. Deze zijn opgedeeld in een aantal categorieën, namelijk: afstemming met andere partijen; afstemming tussen partijen in school; planmatig; vergadermomenten; investeren; steunpunten; suggesties gericht op externe zorg of suggesties voor (de huidige) samenwerking. Deze suggesties zijn allemaal meegenomen in het antwoord op deelvraag 4 in hoofdstuk 5.

Tot slot zijn er bij deelvraag 1 in deze paragraaf een aantal opvallende uitkomsten genoemd van de interviews, namelijk:

- Interne disciplines weten elkaar niet altijd te vinden. Ze weten niet welke expertises het Greijdanus College Zwolle in huis heeft;
- De mentoren en docenten moeten meer handvatten, tijd en expertise krijgen voor de begeleiding van de leerling;
- Er moet meer afstemming en samenwerking zijn tussen de verschillende afdelingen, waaronder de steunpunten;
- Terugkoppeling van steunpunten naar andere disciplines;
- Er moet meer duidelijkheid komen over welke adjunct bij welk niveau of leerjaar hoort;
- Meer samenwerking met de medewerker van het Sociaal Wijkteam Zwolle;
- Meer samenwerking met de medewerkster van Trias;
- Meer duidelijkheid over de betrokkenheid van ouders bij het opstellen van een plan voor de leerling. Bijvoorbeeld over de toestemming die ouders moeten geven voor het plan;
- Meer contact met ouders tijdens het traject;
- Meer duidelijkheid over het wel of niet opnemen van leefgebieden van de leerling in het plan voor de leerling;
- Meer duidelijkheid over wie de regie heeft bij het opstellen van een gezamenlijk plan.

Deze aandachtspunten zijn meegenomen in het geven van suggesties bij deelvraag 4 in hoofdstuk 4.

Samenvatting deelvraag 4.

De punten die door de respondenten aangegeven zijn als belangrijk voor het kunnen bieden van integrale zorg, zijn:

- Vast aanspreekpunt in school die een vaste taak op zich neemt;

- Leerling meenemen in het proces;
- Handvatten, tijd en expertise voor onder andere leerlingbegeleiders, mentoren en docenten;
- Weten wanneer er intern hulp kan worden geboden en wanneer externe hulp nodig is, dus elke discipline kent zijn rol en taak en die van de ander;
- Korte lijnen in school tussen disciplines, korte lijnen tussen school en hulpverleningsinstanties en korte lijnen met ouders en sociaal netwerk;
- Tijdig signaleren en een helder beeld schetsen;

Naast deze visies werden in de laatste vraag van het interview ook suggesties gegeven voor het kunnen optimaliseren van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. Deze zijn opgedeeld in een aantal categorieën, namelijk: afstemming met andere partijen; afstemming tussen partijen in school; planmatig; vergadermomenten; investeren; steunpunten; suggesties gericht op externe zorg of suggesties voor (de huidige) samenwerking.

3.2 Resultaten enquête

Om een duidelijk beeld te kunnen schetsen van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle is er een enquête verspreid onder de leerlingen van de steunpunten. Verwacht werd dat er ongeveer 150 reacties zouden worden ontvangen. Er zijn zestien reacties ontvangen. Dat is ongeveer 10% van de verwachte respons. Door het lage percentage respons kan er geen uitspraak worden gedaan voor de gehele populatie, wat betreft de kijk op de begeleiding vanuit de leerlingen die aangemeld zijn bij een van de steunpunten. De onderstaande resultaten en uitspraken vormen daarom slechts een indicatie. De resultaten van de enquêtevragen 1, 4 en 5 zijn verwerkt in samenvattingen. De exacte antwoorden van de vragen 1, 4 en 5 zijn opgenomen in Bijlage Z. De antwoorden zijn verwerkt in Excel. Dit bestand is gekopieerd en toegevoegd in Bijlage Z. Vraag 2 is uitgewerkt in een tabel waarin de antwoorden zijn gecodeerd, omdat er meerdere antwoordopties mogelijk waren. Het codeboek van enquêtevraag 2 is te vinden in Bijlage Z. Vraag 3 is weergegeven en uitgewerkt in een grafiek. Tot slot resulteren de antwoorden van de enquête in het kunnen beantwoorden van de deelvragen 1 en 4 van het onderzoek. De resultaten van de enquête zijn samengevoegd en vergeleken met de resultaten van de interviews.

Enquêtevraag 1. Welke begeleiding ontvang jij?

Enquêtevraag 1 is een open vraag, gericht op het verkrijgen van informatie over de verschillende vormen van begeleiding die de steunpuntleerlingen ontvangen. De antwoorden, die gegeven zijn bij vraag één, komen gedeeltelijk met elkaar overeen. Daarom zijn deze opgedeeld in vijf categorieën, om zo de resultaten overzichtelijk en inzichtelijk te kunnen verwerken.

Categorieën opgedeeld in kleur	Aantal	Percentage
1: studiecetrum	8	50%
2: plannen	4	25%
3: huiswerkbegeleiding	5	31,25%
4: rustmomenten	2	12,5%
5: overig	5	31,25%

Tabel 7 - Categorieën enquêtevraag 1

Van de zestien respondenten hebben acht respondenten aangegeven dat zij begeleiding ontvangen in het studiecetrum. Dit betekent dat de helft van de respondenten begeleiding ontvangt in en vanuit het studiecetrum. Van de zestien respondenten hebben vier respondenten de vraag beantwoord met het antwoord dat zij begeleiding ontvangen in het plannen. Dit omvat een kwart van de respondenten. Voor huiswerkbegeleiding komen vijf respondenten bij de steunpunten. Dit is 31,25%. 2 respondenten komen voor rustmomenten naar het steunpunt. Dit is 12,5% van alle respondenten. Tot slot hebben vijf

respondenten een antwoord gegeven, die valt onder de categorie overig. Dit omvat 31,25% van de reacties. De gegeven antwoorden zijn: 1. inhaalwerk begeleiding, 2. dyslexieverklaring, 3. persoonlijk begeleider, 4. gesprekjes en 5. van alles.

Van de zestien respondenten hebben zeven respondenten meerdere vormen van begeleiding ingevuld als antwoord op de open vraag. Dit is tevens de reden dat het totaal percentage op meer uitkomt dan 100%.

Uit de gegevens van Tabel 7 blijkt dat de meeste respondenten begeleiding ontvangen in het studiecencentrum. Begeleiding die voornamelijk bestaat uit plan- en huiswerkbegeleiding.

Enquêtevraag 2. Hoe ben jij bij deze begeleiding/begeleider gekomen?

Bij het uitwerken van vraag twee is ervoor gekozen om de antwoorden te verwerken in Excel aan de hand van een codering. Hiervoor is een codeboek opgesteld. In dit codeboek zijn alle antwoordmogelijkheden verwerkt. Het codeboek vindt u in Bijlage Z. In de uitwerking zijn de antwoorden gecodeerd. Deze vindt u ook in Bijlage Z.

Uit de uitwerking van de resultaten is naar voren gekomen dat er twaalf leerlingen door een gesprek met hun mentor zijn doorverwezen naar het steunpunt. Dit omvat 75% van de respondenten. Tevens is dit het grootste aantal. Eén respondent is doorverwezen naar aanleiding van een gesprek met een leerlingbegeleider. Van de zestien respondenten is er niemand door verwezen naar aanleiding van een gesprek met een vertrouwenspersoon. Vijf respondenten komen bij de steunpunten, omdat ouders dit hebben aangevraagd. Dit is het tweede grootste aantal. Tot slot komen er twee leerlingen bij een steunpunt door een andere reden. Van de zestien respondenten hebben vier leerlingen twee antwoordopties ingevuld. Dit is tevens de reden waarom het totaal percentage op meer uitkomt dan 100%.

Uit vraag twee is naar voren gekomen dat de mentor de meeste doorverwijzingen naar een steunpunt doet. Een aanvraag van ouders is de tweede grootste doorverwijzer. Dit is ook te zien in Tabel 8.

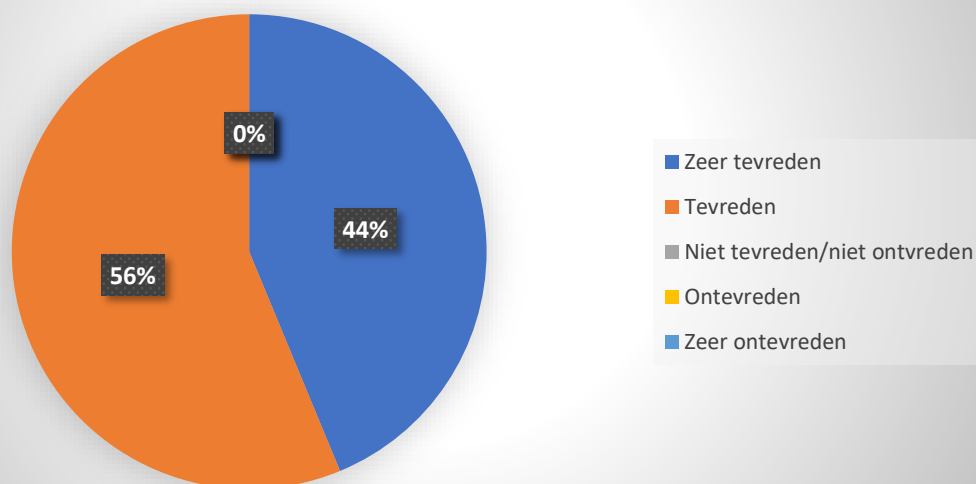
Variabel	Aantal	Percentage
Via de mentor (VAR 2.0)	12	75%
Via de leerlingbegeleider (VAR 2.1)	1	6,25%
Via de vertrouwenspersoon (VAR 2.2)	0	0%
Via de ouders (VAR 2.3)	5	31,25%
Anders... (VAR 2.4)	2	12,5%

Tabel 8 - Resultaten enquêtevraag 2

Enquêtevraag 3. Hoe tevreden ben jij over de begeleiding die jij krijgt?

Vraag drie gaat over de tevredenheid van de leerlingen met betrekking tot de begeleiding, onderverdeeld in vijf categorieën. De uitkomsten zijn weergegeven in Grafiek 1.

3. Hoe tevreden ben jij over de begeleiding die jij krijgt?

Grafiek 1 – Tevredenheid leerlingen van het steunpunt over begeleiding

Grafiek 1 laat zien dat er geen ontevredenheid heerst onder de leerlingen, als het gaat om de begeleiding die hij of zij ontvangt bij een van de steunpunten. 44% van de respondenten, dit zijn zeven leerlingen, zijn zelfs zeer tevreden met de begeleiding die hij of zij ontvangen. 56%, oftewel negen leerlingen, zijn tevreden over de ontvangen begeleiding.

Enquêtevraag 4. Wat gaat volgens jou goed in de begeleiding?

In vraag vier is er aan de leerlingen van de steunpunten gevraagd wat volgens hen goed gaat in de begeleiding. Ook bij deze vraag komen de antwoorden zo overeen dat deze zijn opgedeeld in categorieën, waardoor de resultaten inzichtelijk en overzichtelijk konden worden verwerkt.

Categorieën opgedeeld in kleur	Aantal	Percentage
1: plannen en huiswerk maken	4	19%
2: er wordt hulp geboden	5	24%
3: het is een (rustige) ruimte of extra plek	4	19%
4: meeleven/aandacht en het voeren van gesprekjes	6	29%
5: overig	2	9%

Tabel 9 – Categorieën enquêtevraag 4

Uit de gegevens in Tabel 9 is duidelijk geworden dat het grootste gedeelte van de respondenten het meeleven, de aandacht en het voeren van gesprekjes het beste vindt gaan in de begeleiding. Dit is namelijk 29% van de resultaten. Daarnaast vindt 19% het kunnen plannen en maken van huiswerk goed aan de begeleiding. Ook vindt een andere 19% de begeleiding goed vanwege de mogelijkheid tot een extra plek, een rustige plek of een rust moment. Bijna een kwart van de respondenten vindt de geboden hulp goed in de begeleiding. Als laatst heeft 9% een antwoord dat valt in de categorie overig. Dit zijn de volgende antwoorden: 1. Eigenlijk alles wel en 2. Leerlingbegeleiding.

Zestien respondenten hebben antwoord gegeven op deze vraag. Vier daarvan hebben een antwoord gegeven dat in meerdere categorieën behoort. Hierdoor komt het antwoordaantal uit op 21. Dit zorgt ervoor dat het totaal percentage uitkomt op meer dan 100%.

De gegevens in Tabel 9 laten zien dat de meeste antwoorden met elkaar overeenkomen.

Enquêtevraag 5. Wat zijn volgens jou verbeterpunten voor de begeleiding?

Vraag vijf is de laatste vraag van de enquête. In deze vraag is naar verbeterpunten in de begeleiding gevraagd. Ook deze antwoorden zijn op te delen in categorieën.

Categorieën opgedeeld in kleur	Aantal	Percentage
1: beter letten op de leerlingen	3	18,75%
2: minder storen of storende factoren	2	12,5%
3: geen verbeterpunten	9	56,25%
4: overig	2	12,25%

Tabel 10 - Categorieën enquêtevraag 5

De resultaten van enquêtevraag vijf laten zien dat de meerderheid van de respondenten geen verbeterpunten heeft als het gaat om de huidige begeleiding. Dit omvat 56,25% van de respondenten. De overige respondenten, namelijk zeven leerlingen, hebben wel verbeterpunten. Dit zijn de volgende verbeterpunten: beter letten op de leerlingen; minder storen van de leerlingen tijdens het werken of zorgen voor minder storende factoren, zoals drukte; beter met elkaar overleggen, zodat iedereen weet welke afspraken er zijn gemaakt. Op deze open vraag heeft elke respondent maar één antwoord gegeven, waardoor het totaal percentage uitkomt op 100%.

Bevindingen

De uitkomsten van de enquête zijn door het lage responspercentage niet representatief, maar indicatief.

De enquête is opgedeeld in vijf vragen. De vragen 1, 2, 3 en 4 dragen bij aan het kunnen geven van een antwoord op deelvraag 1. Vraag 5 geeft inzichten voor het beantwoorden van deelvraag 4.

Allereerst deelvraag 1. De meeste respondenten van dit onderzoek ontvangen begeleiding in het studiecentrum. Deze begeleiding bestaat uit onder andere plan- en huiswerkbegeleiding, het biedt een extra en/of rustige plek waar de leerlingen aan hun huiswerk kunnen werken en waar er de mogelijkheid is tot een gesprekje. De meeste respondenten zijn door middel van een gesprek met hun mentor bij het steunpunt terecht gekomen. Vijf leerlingen zijn bij het steunpunt gekomen door aanvraag van ouders. Hieruit komt naar voren dat voornamelijk de mentoren en ouders een spil zijn in het doorverwijzen van een leerling naar een steunpunt. Dit zijn de resultaten van enquêtevraag 2 en 3. Uit Grafiek 1 is naar voren gekomen dat alle respondenten tevreden of zeer tevreden zijn over de geboden begeleiding. Dit is een positief resultaat. Dat het resultaat positief is, is ook te herleiden uit het feit dat meer dan de helft van de respondenten geen verbeterpunten heeft aangegeven voor de begeleiding in enquêtevraag 5. De verbeterpunten die zijn aangegeven door de overige zeven respondenten bestaan uit kleine aspecten, zoals: het beter opletten op de leerling, het minder storen van leerlingen of het bieden van minder storende factoren, zoals drukte en het beter met elkaar overleggen, zodat iedereen weet welke afspraken er zijn gemaakt. Deze resultaten zijn gebruikt voor het uitwerken van deelvraag 4.

Tot slot enquêtevraag vier. De respondenten zijn positief over een aantal aspecten in de begeleiding, namelijk: de kans tot plan- en huiswerkbegeleiding; het kunnen maken van huiswerk; de mogelijkheid tot hulp, medeleven, aandacht; het voeren van gesprekken; het bieden van een rustige ruimte of een extra plek waar de leerling altijd naar toe kan en welkom is.

3.3 Resultaten literatuuronderzoek

Deelvraag 2: Wat zijn volgens de literatuur voorwaarden voor het (kunnen) bieden van integrale zorg?
Om een antwoord te verkrijgen op die deelvraag zijn verschillende literatuurbronnen geraadpleegd, waaronder boeken, vaktijdschriften en internetbronnen. De gegevens zijn samengevat en de samenvatting kunt u in deze paragraaf vinden.

In dit onderzoek wordt onder integrale zorg, het volgende verstaan: *Integrale zorg is het samenwerken van meerdere disciplines om vanuit hun expertise naar de volle breedte van een ondersteuningsvraag te kijken, waarbij de sociale omgeving centraal staat en er aandacht is voor alle leefgebieden. Van daaruit komen zij tot een gezamenlijk plan voor de ondersteuningsvraag, gericht op de mens en niet op de aanpak.*

Maar waarom moet er dan integrale zorg zijn? Wat is het belang daarvan? Met name bij gezinnen en/of kinderen met complexe problematiek zijn vaak meerdere hulpverleningsorganisaties betrokken. Die hulpverleningsorganisaties bieden verschillende soorten hulp op meerdere domeinen of leefgebieden van de cliënt. Dat kan bijvoorbeeld onderwijs, gezondheidszorg, jeugdhulp, justitie, volwassenzorg en nog veel meer zijn. Voor het gezin of het kind is het fijn als er enige samenhang is in de hulp die ze krijgen (Denktank Transformatie Jeugdstelsel, 2014). Enerzijds om te voorkomen dat er dubbele hulp wordt geboden. Anderzijds kun je door onderling af te stemmen, zorgen voor een efficiëntere aanpak en kun je elkaars expertises inzetten om een zo groot mogelijke ontwikkeling te bewerkstelligen. Integrale zorg kan bijdragen aan die afstemming tussen de verschillende hulpverleners en de zorg op de verschillende leefgebieden. Alle betrokken disciplines gaan dan namelijk samenwerken en komen tot een gezamenlijk plan voor de cliënt.

Om te kunnen bepalen in hoeverre er sprake is van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle, is het van belang om te kijken naar de voorwaarden vanuit de literatuur voor het (kunnen) bieden van integrale zorg. Tijdens het literatuuronderzoek viel op dat er in de literatuur factoren besproken worden die naar de opvatting van verschillende auteurs goed kunnen werken bij het bieden van integrale zorg. Er werd echter ook beschreven dat de mate waarin deze factoren een positieve uitwerking hebben op het bieden van integrale zorg, afhankelijk is van de implementatie van deze factoren. Er kwam bijvoorbeeld naar voren dat ook de houding van de professional en de teamsamenstelling invloed hebben op het kunnen bieden van integrale zorg (Verheijden en De Lange, 2016). Hier wordt verderop in deze paragraaf dieper op ingegaan.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft onderzoek gedaan naar wat werkt bij integrale jeugdhulp. Volgens Verheijden en De Lange (2016) is het bij integrale zorg van belang dat de hulp passend en samenhangend is. Daarbij moet de cliënt het uitgangspunt zijn. De hulp is zo licht en gewoon mogelijk, maar wanneer het nodig is, kan het ook direct intensief worden. In dat geval is het van belang dat er een goede verbinding is tussen generalistische basiszorg en specialistische jeugdhulp, zodat er snel geschakeld kan worden.

In meerdere bronnen komt het belang van aansluiting en samenwerking tussen verschillende disciplines naar voren. Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) is die aansluiting en samenwerking enerzijds van belang om de regie over het proces te waarborgen en anderzijds om meteen andere, lichtere vormen van zorg te kunnen bieden, wanneer specialistische hulp niet meer nodig is en om de zorg goed over te kunnen dragen. Verheijden en De Lange (2016) sluiten zich hierbij aan. Volgens hen moet er continuïteit in de dienstverlening zijn. Dat houdt volgens hen in dat er langdurige doorlopende zorg is, zonder 'gaten' en dat de hulp op elkaar aansluit met zo min mogelijk wachttijden tussen de verschillende vormen van zorg. Zij geven ook aan dat er een intensieve samenwerking moet zijn tussen specialisten uit verschillende disciplines, waarbij ze werken volgens het principe 'één gezin, één plan'. Dit is van belang, omdat de problemen zich vaak niet alleen in de thuissituatie voordoen, maar bijvoorbeeld ook

tot uiting komen op school of in andere leefgebieden. Daarom is het belangrijk dat er samenhang is in de aanpak van de hulpverlening en van school. Volgens Franken, Van Houten, Lammersen, Mateman en Verweij (2016) valt dit principe onder de ‘achter-de-voordeur-aanpak’. Dat is een verzamelbegrip voor: “verschillende aanpakken om inzicht te krijgen in en ondersteuning te bieden aan huishoudens met multiproblematiek. Centraal staat hierbij veelal: eigen kracht versterken, uitgaan van één gezin, één plan, één regisseur, samenwerking door partners in het sociale domein, leveren van integraal en ontschot aanbod” (Franken, et al., 2016). Daarbij moeten alle leefgebieden van de cliënt bediend worden. Ook volgens het BMC, een adviesbureau, is het van belang om te werken volgens het eerder genoemde principe. “Het gaat om een arrangement waarin het onderwijs en één of meerdere instellingen – het liefst structureel – samenwerken met ouders en leerling, op basis van ‘één gezin, één kind, één plan, één regisseur’. Uitgangspunt voor de uitvoering is het versterken van de eigen kracht van de leerling en diens omgeving, op basis van afspraken die de gemeente en het onderwijs maken” (BMC, 2016). Ook hier wordt die samenwerking tussen onderwijs, instelling, ouders en de leerling genoemd. Daarbij moet afstemming zijn tussen het onderwijs en het sociale domein en moeten ze tot gezamenlijke doelen komen. Volgens Rouw en van Summeren (2013) is het voor de samenwerking tussen de disciplines van belang dat ze weet hebben van elkaars expertise en dat ze helder hebben welke belangen er gediend worden, zodat er ook een gezamenlijk belang gevormd kan worden. Dat is nodig, omdat de verschillende disciplines elkaar nodig hebben om de doelen te bereiken. De school kan bijvoorbeeld als doel hebben om de leerprestaties van de leerling te verbeteren, maar dat kan alleen wanneer de ouders dat thuis ook stimuleren. Daarbij moet er een duidelijke afbakening van taken zijn, zodat iedereen weet wat zijn of haar verantwoordelijkheden zijn. Door met alle betrokken disciplines gezamenlijk een probleemanalyse uit te voeren en een gedeelde visie te creëren op de doelen en de aanpak, kan er een gezamenlijk plan worden opgesteld (Ten Berge, Addink, de Baat, Bartelink, van Rossum & Vinke, 2012). Het opstellen van een gezamenlijk plan brengt helder in kaart wat de doelen zijn en wat ieders taak en verantwoordelijkheid is. Daarvoor is uitwisseling van informatie nodig (Oude Vrieling, 2011) en moeten er concrete afspraken over de werkwijze worden gemaakt (Ten Berge et al., 2012). De duidelijkheid die gecreëerd wordt over de manier waarop er te werk wordt gegaan, heeft een positieve uitwerking op de samenwerking en het proces om de doelen te behalen. Om een gezamenlijk plan op te stellen, moet er een goede coördinatie van zorg zijn. Bij dat plan is het volgens Rouw en van Summeren (2013) van belang dat er doelen worden gesteld op het kind-, ouder-, en gezinsniveau. Volgens hen zou het van belang zijn wanneer de signalen van alle professionals die met de het kind en/of het gezin werken, op één plek terecht komen. Op die manier is alle relevante informatie voor alle betrokken disciplines beschikbaar.

Niet alleen de samenwerking tussen hulpverleningsorganisaties en onderwijs is van belang, maar ook de samenwerking met de gezinsleden. Van der Zijden en Diephuis (2012) zijn van mening dat de hulpverlener moet aansluiten bij de probleembeleving van de gezinsleden, moet investeren in een langdurige relatie en de zelfregie van de gezinsleden moet bevorderen. Daarmee wordt de samenwerkingsrelatie met alle gezinsleden namelijk versterkt. Uit het onderzoek van Ungar, Liebenberg en Ikeda (2014) blijkt namelijk dat er betere resultaten worden geboekt en dat het verloop van de hulp stabiel is, wanneer er samengewerkt wordt met kinderen en ouders en wanneer de hulpverlener hen laat participeren in overleg, planvorming en uitvoering.

Om de samenwerking tussen alle disciplines goed te laten verlopen, moet er een efficiënte overlegstructuur zijn. Op die manier verloopt de samenwerking gestructureerd en is er vlotte en complete onderlinge communicatie (Van Delden, 2010).

Gedurende het proces is het van belang om de effecten van de geboden hulp systematisch te evalueren, te meten en deze terug te koppelen naar alle disciplines en eventueel met cliënten zelf (Ten Berge et al., 2012; Van der Zijden & Diephuis, 2012). Op die manier wordt het proces in de gaten gehouden en kunnen er indien nodig tijdig wijzigingen in de aanpak aangebracht worden. Zo wordt de regie gehouden over het proces van de cliënt.

Het is goed om nog even terug te komen op het feit dat de cliënt het uitgangspunt moet zijn. Dit is namelijk iets wat niet alleen Verheijden en De Lange aankaarten. Ook Panhuijzen, Verweij, Van Houten en Van Xanten (2017) zijn van mening dat dat een belangrijk uitgangspunt is. Volgens hen is het perspectief van de cliënt leidend. “De klant staat centraal, voert regie, maakt eigen keuzes, ervaart eigen kracht en geeft zelf richting” (Panhuijzen, et al., 2017). Zo zou integrale zorg er volgens hen uit moeten zien. Movisie (2016) zegt: “Systeemwereld van wetten en organisaties moeten hierbij ten dienste staan aan de leefwereld van mensen.” Er wordt gekeken naar de vraag van de cliënt, niet naar de diagnose. Daarnaast wordt er breed gekeken naar de context van de cliënt, waarbij alle leefgebieden worden meegenomen (Van der Zijden en Diephuis, 2012). De problematiek werkt namelijk door op meerdere leefgebieden en die leefgebieden kunnen het proces van de cliënt positief of negatief beïnvloeden.

Zoals aan het begin van deze paragraaf ook is genoemd, zijn het niet alleen de bovengenoemde factoren die het bieden van integrale zorg doen slagen. Die kans op slagen is ook afhankelijk van de implementatie van de factoren. Dat heeft te maken met de houding en competenties van de professional en de teamsamenstelling.

Voor de betrokken hulpverleners en andere betrokken professionals, waaronder ook professionals uit het onderwijs, is het volgens onderzoek van Ungar, et al. (2014) van belang dat zij kennis hebben over de effectieve aanpak van specifieke problemen. Verder worden er nog een aantal belangrijke competenties voor de professionals genoemd. De eerste is boven het eigen specialisme kunnen staan. De professional moet afstand kunnen nemen van zijn eigen expertise, wanneer die minder relevant is (Bronstein, 2003; Choy en Schulze, 2010; Van der Zijden en Diephuis, 2012). Dat vergt dus een bepaalde mate van flexibiliteit. Daarnaast is het van belang dat de professionals betrouwbaar zijn en open communiceren. Dat betekent ook dat de professionals bereikbaar moeten zijn voor elkaar (Bronstein, 2003; Wienke, 2007; Choy en Schulze, 2010). Het kan belemmerend zijn voor de samenwerking wanneer een professional niet bereikbaar is. Zoals eerder genoemd, moet er open gecommuniceerd worden. Er moet ruimte zijn om feedback en kritiek te geven en ontvangen. Op die manier kan de hulp en de samenwerking geoptimaliseerd worden. Volgens Van der Zijden en Diephuis (2012) moet de professional ook het lef hebben om te handelen. Daarbij is vasthoudendheid om de resultaten te kunnen bereiken, ook van belang (Bronstein 2013, Van der Zijden en Diephuis, 2012).

Voor het team van betrokken professionals is het van belang dat er een bepaalde mate van onderlinge afhankelijkheid is (Bronstein, 2003; Wienke, 2007; Van der Zijden en Diephuis, 2012). De professionals hebben elkaars expertise nodig om de doelen te kunnen bereiken. Samen bereiken ze meer dan alleen. Dat perspectief bevordert de samenwerking. Daarbij is het volgens Wienke (2007) van belang dat alle professionals fysiek nabij en bereikbaar zijn voor andere professionals en voor de cliënt. Dat helpt ook om te investeren in goede persoonlijke verhoudingen, wat ook weer bevorderlijk is voor de samenwerking. Ook binnen het team is het van belang dat er open communicatie is en dat er gereflecteerd wordt op de samenwerking (Bronstein, 2013). Dit kan besproken worden binnen het team. Het is goed om dit te doen in een multidisciplinair gesprek, zodat alle betrokken disciplines aanwezig zijn en er besproken kan worden hoe het proces verloopt en waar nog eventuele knelpunten liggen (Verheij, Westerman en Mauer, 2014). Gezamenlijk kan er gekeken worden naar oplossingen voor die knelpunten. Tot slot is het van belang dat het team een stevig mandaat heeft, zodat het de bevoegdheid heeft die nodig is om de juiste hulp of ondersteuning in te zetten.

Conclusie

Al met al zijn er dus een aantal factoren die een positieve uitwerking hebben bij het bieden van integrale zorg. Hieronder zijn deze factoren nog kort opgesomd.

1. De cliënt is het uitgangspunt.
  - Het perspectief van de cliënt is leidend.
  - Vragen van de cliënt zijn leidend, niet de diagnose.

- De cliënt staat centraal, voert de regie, maakt eigen keuzes, ervaart eigen kracht en geeft zelf richting.
  - De systeemwereld van wetten en organisaties staan ten dienste aan de leefwereld van mensen.
2. De hulp is passend en samenhangend.
- De hulp is zo licht en gewoon mogelijk, maar ook direct intensief waar nodig.
  - De hulp moet alle leefgebieden van de cliënt bedienen.
  - Er wordt breed gekeken naar de context.
3. Samenwerking van alle betrokken disciplines.
- Goede verbinding en snel schakelen tussen generalistische basiszorg en specialistische jeugdhulp.
  - Afstemming tussen onderwijs en sociaal domein.
  - Samenwerkingsrelatie met alle gezinsleden: zelfregie van de gezinsleden bevorderen, aansluiten bij de probleembeleving van gezinsleden en investeren in langdurige relatie.
  - Samenwerken met kinderen en ouders en hen laten participeren in overleg, planvorming en uitvoering.
  - Het gaat om een arrangement waarin het onderwijs en één of meerdere instellingen – het liefst structureel – samenwerken met ouders en leerling, op basis van ‘één gezin, één kind, één plan, één regisseur’. Uitgangspunt voor de uitvoering is het versterken van de eigen kracht van de leerling en diens omgeving, op basis van afspraken die de gemeente en het onderwijs maken.
  - Er moet continuïteit zijn in de dienstverlening, waardoor er langdurig doorlopende zorg is, zonder ‘gaten’. Daarnaast moet de hulp op elkaar aansluiten en moeten er zo min mogelijk wachttijden tussen de verschillende vormen van zorg zitten.
  - De disciplines weten van elkaar welke expertise er in huis is en welke belangen er gediend worden.
  - Er is een duidelijke afbakening van taken.
  - Er is een gemeenschappelijk belang.
  - Gezamenlijke probleemanalyse en gedeelde visie op doelen en aanpak.
  - Er is een efficiënte overlegstructuur.
  - Uitwisseling van informatie.
  - Concrete afspraken over de werkwijze en werkprocessen in de praktijk.
  - De effecten van de geboden hulp moeten systematisch geëvalueerd, gemeten en terug gekoppeld worden in het team, aan de betrokken disciplines en eventueel met cliënten zelf.
  - Wat gesignaleerd wordt door de verschillende betrokken professionals, zou op één plek bij elkaar moeten komen. Op die manier is alle relevante informatie voor alle betrokken disciplines beschikbaar.
4. Competenties van de betrokken professionals:
- Kennis hebben over de effectieve aanpak van specifieke problemen. Dit is van belang voor alle betrokkenen bij de leerling.
  - Boven het eigen specialisme kunnen staan. Dat houdt in dat de professional afstand kan nemen van zijn eigen expertise, wanneer die minder relevant is.
  - Flexibiliteit.
  - Betrouwbaar zijn en open communiceren.
  - Bereikbaar zijn.
  - Feedback en kritiek geven en ontvangen.
  - Lef hebben om te handelen.
  - Vasthoudendheid hebben om de resultaten te bereiken.

5. Voorwaarden voor de teamsamenstelling:
- Onderlinge afhankelijkheid.
  - Fysiek nabij en bereikbaar zijn voor andere professionals en de cliënt.
  - Open communicatie.
  - Reflectie op de samenwerking.
  - Multidisciplinair overleg.
  - Stevig mandaat.

4. Conclusies, aanbevelingen en discussie

4.1 Conclusies

In deze paragraaf is er per deelvraag een conclusie getrokken naar aanleiding van alle resultaten in de voorgaande hoofdstukken. Met behulp van deze conclusies is er in paragraaf 4.1.5 een antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek: *'In hoeverre voldoet Greijdanus College Zwolle aan de voorwaarden om integrale zorg te kunnen bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle?'*.

4.1.1 Integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle

Deelvraag 1. Hoe wordt de integrale zorg door het Greijdanus College Zwolle vormgegeven?

In dit onderzoek wordt onder integrale zorg het volgende verstaan: *Integrale zorg is het samenwerken van meerdere disciplines om vanuit hun expertise naar de volle breedte van een ondersteuningsvraag te kijken, waarbij de sociale omgeving centraal staat en er aandacht is voor alle leefgebieden. Van daaruit komen zij tot een gezamenlijk plan voor de ondersteuningsvraag, gericht op de mens en niet op de aanpak.*

Naar aanleiding van de uitkomsten van de interviews kan worden geconcludeerd dat het Greijdanus College Zwolle samenwerkt met meerdere disciplines, zowel intern als extern. Alle respondenten gaven namelijk aan samen te werken met hulpverleningsinstanties.

Dat er samengewerkt wordt, is ook terug te zien in de vergaderingen van het interne en externe Zorg Advies Team, waarin casussen worden besproken en samen met verschillende disciplines gekeken wordt naar passende ondersteuning. Deze ondersteuning kan intern of extern zijn.

Anderzijds weten interne disciplines elkaar niet altijd te vinden en gaven de respondenten aan dat zij niet weten welke expertises de school in huis heeft. Ook wordt afstemming tussen verschillende afdelingen, waaronder de steunpunten, gemist. Twee respondenten hebben aangegeven dat er verschillen zijn per afdeling en dat het niet altijd duidelijk is welke adjunct bij welk niveau of leerjaar hoort. Dat is opvallend, omdat er door ongeveer driekwart van de respondenten werd gezegd dat het van belang geacht wordt dat de lijnen kort gehouden worden.

Het lijkt erop dat de steunpunten een losstaand geheel zijn en dat er geen korte lijnen zijn tussen de steunpunten en andere disciplines. De steunpunten zijn plekken waar leerlingen naar doorverwezen worden, maar vervolgens lijkt er geen of weinig terugkoppeling te zijn naar de andere disciplines. Hier kan echter geen conclusie over worden getrokken, omdat er niet specifiek naar de samenwerking met de steunpunten is gevraagd.

Ook bij de samenwerking met de externe disciplines Trias en het Sociaal wijkteam Zwolle, blijken de lijnen niet altijd kort te zijn. Een relatief laag percentage gaf aan samen te werken met deze partijen. Dit is verrassend, omdat de medewerker van Trias een aantal uren per week op school aanwezig is en de medewerker van het Sociaal wijkteam Zwolle aanspreekpunt is voor het Greijdanus College Zwolle en de toegang is tot de externe hulpverlening.

Als het gaat om de betrokkenheid van het sociaal netwerk, is de conclusie getrokken dat ouders worden betrokken bij het traject. Daarbij valt het op dat er nauwelijks gesproken is over de betrokkenheid van andere partijen uit het sociaal netwerk. De partijen die genoemd zijn, zijn: medeleerlingen, docenten en het systeem om het gezin, zoals oma en de buurman. Er zijn echter maar drie respondenten die deze andere partijen hebben genoemd.

Het volgende aspect uit de definitie is de aandacht voor de verschillende leefgebieden van de leerling. De leefgebieden die door de meeste respondenten genoemd zijn, zijn: thuis, school en vrijetijdsbestedingen, zoals sport en vrienden. Het is opgevallend dat er wel gekeken wordt naar de leefgebieden, maar dat er verschillende antwoorden werden gegeven met betrekking tot de mate waarin de leefgebieden worden meegenomen in het plan. Daaruit is geconcludeerd dat de leefgebieden niet standaard worden meegenomen bij het opstellen van een gezamenlijk plan.

Het laatste aspect uit de definitie is het opstellen van een gezamenlijk plan voor de leerling met een ondersteuningsvraag. Bij het opstellen van een gezamenlijk plan wordt er rekening gehouden met de capaciteiten van de leerling, door de doelen en de hoeveelheid aan begeleiding daarop aan te passen. De leerling, de ouders en andere disciplines worden zoveel mogelijk betrokken bij het opstellen van het plan. Het valt op dat er verschillende antwoorden worden gegeven met betrekking tot het wel of niet opstellen van een gezamenlijk plan. De beleving van de respondenten met betrekking tot dit onderwerp lijkt hierin verschillend te zijn. Zeven van de dertien respondenten gaven aan dat er geen gezamenlijk plan wordt gemaakt. Dat is een relatief hoog aantal respondenten. Daaruit is geconcludeerd dat er niet standaard een gezamenlijk plan wordt opgesteld met alle betrokken disciplines.

Antwoord op deelvraag 1.

Dit alles samengenomen, leidt tot de conclusie dat het Greijdanus College Zwolle samenwerkt met meerdere disciplines, zowel intern als extern. Daarbij zijn de lijnen nog niet altijd kort genoeg en weten de interne disciplines elkaar niet altijd te vinden. Ook is niet bij iedereen bekend welke expertises de school in huis heeft. Daarentegen zijn er binnen het Greijdanus College Zwolle genoeg mogelijkheden voor het bieden van integrale zorg en wordt ernaar gestreefd om de ondersteuningsmogelijkheden te verbreden. Wat de betrokkenheid van het sociaal netwerk betreft, worden ouders bij het traject van de leerling betrokken. Andere partijen uit het sociaal netwerk worden nauwelijks genoemd. De leefgebieden van de leerling worden niet standaard meegenomen bij het opstellen van een gezamenlijk plan. Wel worden de leerling en de ouders hierbij betrokken. Het is echter niet vanzelfsprekend dat er een gezamenlijk plan wordt opgesteld met alle betrokken disciplines.

4.1.2 Voorwaarden vanuit de literatuur

Deelvraag 2. Wat zijn volgens de literatuur voorwaarden voor het (kunnen) bieden van integrale zorg?

Om een antwoord te verkrijgen op deze deelvraag zijn verschillende literatuurbronnen geraadpleegd, waaronder boeken, vaktijdschriften en internetbronnen. Die gegevens zijn samengevat in paragraaf 3.3. De gegevens scheppen een samenhangend en duidelijk beeld van wat volgens de literatuur voorwaarden zijn voor het kunnen bieden van integrale zorg.

Om te kunnen bepalen in hoeverre er sprake is van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle, was het van belang om te kijken naar de voorwaarden vanuit de literatuur voor het (kunnen) bieden van integrale zorg. Tijdens het literatuuronderzoek viel op dat er in de literatuur factoren besproken werden die naar de opvatting van verschillende auteurs goed kunnen werken bij het bieden van integrale zorg. Er werd echter ook beschreven dat de mate waarin deze factoren een positieve uitwerking hebben op het bieden van integrale zorg, afhankelijk is van de implementatie van deze factoren. Er kwam bijvoorbeeld naar voren dat ook de houding van de professional en de teamsamenstelling invloed hebben op het kunnen bieden van integrale zorg (Verheijden en De Lange, 2016). In paragraaf 3.3 is hier dieper op ingegaan.

Vanuit het literatuuronderzoek zijn er vijf factoren naar voren gekomen die een positieve uitwerking hebben bij het bieden van integrale zorg. Het gaat om de volgende factoren:

1. De cliënt is het uitgangspunt.
  - Het perspectief van de cliënt is leidend.
  - Vragen van de cliënt zijn leidend, niet de diagnose.
  - De cliënt staat centraal, voert de regie, maakt eigen keuzes, ervaart eigen kracht en geeft zelf richting.
  - De systeemwereld van wetten en organisaties staan ten dienste aan de leefwereld van mensen.

2. De hulp is passend en samenhangend.
  - De hulp is zo licht en gewoon mogelijk, maar ook direct intensief waar nodig.
  - De hulp moet alle leefgebieden van de cliënt bedienen.
  - Er wordt breed gekeken naar de context.
3. Samenwerking van alle betrokken disciplines.
  - Goede verbinding en snel schakelen tussen generalistische basiszorg en specialistische jeugdhulp.
  - Afstemming tussen onderwijs en sociaal domein.
  - Samenwerkingsrelatie met alle gezinsleden: zelfregie van de gezinsleden bevorderen, aansluiten bij de probleembeleving van gezinsleden en investeren in langdurige relatie.
  - Samenwerken met kinderen en ouders en hen laten participeren in overleg, planvorming en uitvoering.
  - Het gaat om een arrangement waarin het onderwijs en één of meerdere instellingen – het liefst structureel – samenwerken met ouders en leerling, op basis van ‘één gezin, één kind, één plan, één regisseur’. Uitgangspunt voor de uitvoering is het versterken van de eigen kracht van de leerling en diens omgeving, op basis van afspraken die de gemeente en het onderwijs maken.
  - Er moet continuïteit zijn in de dienstverlening, waardoor er langdurig doorlopende zorg is, zonder ‘gaten’. Daarnaast moet de hulp op elkaar aansluiten en moeten er zo min mogelijk wachttijden tussen de verschillende vormen van zorg zitten.
  - De disciplines weten van elkaar welke expertise er in huis is en welke belangen er gediend worden.
  - Er is een duidelijke afbakening van taken.
  - Er is een gemeenschappelijk belang.
  - Gezamenlijke probleemanalyse en gedeelde visie op doelen en aanpak.
  - Er is een efficiënte overlegstructuur.
  - Uitwisseling van informatie.
  - Concrete afspraken over de werkwijze en werkprocessen in de praktijk.
  - De effecten van de geboden hulp moeten systematisch geëvalueerd, gemeten en terug gekoppeld worden in het team, aan de betrokken disciplines en eventueel met cliënten zelf.
  - Wat gesignaleerd wordt door de verschillende betrokken professionals, zou op één plek bij elkaar moeten komen. Op die manier is alle relevante informatie voor alle betrokken disciplines beschikbaar.
4. Competenties van de betrokken professionals:
  - Kennis hebben over de effectieve aanpak van specifieke problemen. Dit is van belang voor alle betrokkenen bij de leerling.
  - Boven het eigen specialisme kunnen staan. Dat houdt in dat de professional afstand kan nemen van zijn eigen expertise, wanneer die minder relevant is.
  - Flexibiliteit.
  - Betrouwbaar zijn en open communiceren.
  - Bereikbaar zijn.
  - Feedback en kritiek geven en ontvangen.
  - Lef hebben om te handelen.
  - Vasthoudendheid hebben om de resultaten te bereiken.
5. Voorwaarden voor de teamsamenstelling:
  - Onderlinge afhankelijkheid.
  - Fysiek nabij en bereikbaar zijn voor andere professionals en de cliënt.
  - Open communicatie.

- Reflectie op de samenwerking.
- Multidisciplinair overleg.
- Stevig mandaat.

Antwoord op deelvraag 2.

Vanuit het literatuuronderzoek zijn er vijf hoofdfactoren naar voren gekomen: de cliënt is het uitgangspunt; de hulp is passend en samenhangend; samenwerking van alle betrokken disciplines; competenties van de betrokken professionals; voorwaarden voor de teamsamenstelling. De voorwaarden die onder deze vijf hoofdfactoren vallen, geven antwoord op deelvraag 2.

4.1.3 Vergelijking uitkomsten en literatuur

Deelvraag 3. Voldoet de integrale zorg, die het Greijdanus College Zwolle biedt, aan de voorwaarden vanuit de literatuur?

De uitkomsten van het literatuuronderzoek zijn vergeleken met de uitkomsten van de interviews en de enquête. In deze paragraaf zijn conclusies getrokken uit de uitkomsten van de drie dataverzamelmethode na deze met elkaar vergeleken te hebben.

Vanuit het literatuuronderzoek zijn er vijf hoofdfactoren geformuleerd met betrekking tot het kunnen bieden van integrale zorg.

1. De cliënt is het uitgangspunt.
2. De hulp is passend en samenhangend.
3. Samenwerking van alle betrokken disciplines.
4. Competenties van de betrokken professionals.
5. Voorwaarden voor de teamsamenstelling.

Per hoofdfactor is beschreven hoe dit terug te zien is op het Greijdanus College Zwolle, aan de hand van de resultaten van de interviews en de enquête.

1. De cliënt is het uitgangspunt.

Er is geconcludeerd dat deze factor wordt toegepast op het Greijdanus College Zwolle. Dit is te zien aan het feit dat de leerling zo veel mogelijk betrokken wordt bij het opstellen van een plan voor de begeleiding van de leerling. Er worden allerlei vormen van ondersteuning aangeboden, zoals onder andere de steunpunten en het perspectieftraject. Ook door de respondenten is genoemd dat zij proberen om de leerling op de juiste plek te krijgen en om de leerling mee te nemen in het proces. Dit wordt onder andere gedaan door doelen op te stellen die aansluiten bij het vermogen van de leerling. Een onderdeel van deze hoofdfactor is dat de cliënt de regie voert. Vanuit de resultaten van de interviews en de enquête is dit niet concreet terug te zien. Dit is opgemaakt uit het feit dat het geen eis is dat de leerling altijd bij het opstellen van het plan aanwezig is.

2. De hulp is passend en samenhangend.

Het Greijdanus College Zwolle probeert zo veel mogelijk binnen school op te lossen. Wanneer het intern niet lukt om de juiste hulp te bieden, wordt er externe hulp gezocht. Er is een vaste route, die begint bij de docent en de mentor. Vervolgens wordt de leerlingbegeleider ingeschakeld. Wanneer dit niet voldoende is, kunnen andere disciplines ingezet worden. Daarbij gaat het zowel om interne als om externe disciplines. Het Greijdanus College Zwolle probeert passende begeleiding te vinden voor de ondersteuningsvraag van de leerling, maar dat de lijnen tussen school en de externe hulpverlening korter moeten worden om de integrale zorg te optimaliseren.

Op het Greijdanus College Zwolle wordt er aandacht besteed aan de verschillende leefgebieden van een leerling met een ondersteuningsvraag. De mate waarin hier aandacht aan wordt besteed, hangt af van de ondersteuningsvraag. Wat opvalt, is dat er wel gekeken wordt naar de verschillende leefgebieden van de leerling, maar dat deze niet altijd worden meegenomen in het plan. Ouders

worden betrokken bij de begeleiding van de leerling, maar er wordt door meerdere respondenten aangegeven dat de participatie van ouders meer zou mogen zijn. Andere partijen uit de sociale context worden in mindere mate betrokken bij de begeleiding van de leerling. Op basis van deze gegevens is vastgesteld dat de leefgebieden niet standaard worden meegenomen in het opstellen van een gezamenlijk plan en dat dit aspect van integrale zorg beperkt is.

3. Samenwerking van alle betrokken disciplines.

Uit de resultaten van de interviews kwam naar voren dat de afstemming tussen Greijdanus College Zwolle en externe hulpverlening niet optimaal verloopt.

De zorgcoördinator heeft aangegeven dat hij graag meer afstemming wil met het sociale domein, om afspraken te kunnen maken en duidelijkheid te krijgen vanuit de gemeente over de mogelijkheden met betrekking tot externe hulp. Hieruit wordt geconcludeerd dat de afstemming tussen het Greijdanus College Zwolle en het sociale domein nog niet optimaal is.

Volgens de literatuur zou er samengewerkt moeten worden op basis van 'één gezin, één kind, één plan, één regisseur'. Dat houdt in dat de hulpverlening, de gemeente en de school samen moeten werken om de eigen kracht van de leerling en diens omgeving te versterken. Die samenwerking lijkt nog niet optimaal te zijn. Dat wordt opgemaakt uit het feit dat de afstemming met het sociale domein nog niet optimaal is.

Op basis van de uitkomsten van de interviews is geconcludeerd dat de hulp die binnen Greijdanus College Zwolle geboden wordt op elkaar aansluit. Wanneer een leerling bijvoorbeeld overstapt naar een ander niveau, wordt er gezorgd voor een overdracht.

Zoals eerder genoemd, is nog niet voor iedereen duidelijk welke expertises het Greijdanus college in huis heeft. Daardoor is er onduidelijkheid over de taken van andere medewerkers. Ondanks dat komt er in de uitkomsten van de interviews naar voren dat er een gemeenschappelijk belang is, namelijk het welzijn van de leerling. Dit is ook terug te zien in de uitkomsten van de enquête. De leerlingen zijn tevreden over de begeleiding die zij krijgen. Een aantal punten waar volgens de respondenten van de interviews nog winst in te behalen valt, zijn een gezamenlijke probleemanalyse en gedeelde visie op doelen en aanpak, een efficiënte overlegstructuur en concrete afspraken over de werkwijze en de uitwisseling van informatie. Een ander aandachtspunt is dat er uit de antwoorden van de respondenten naar voren is gekomen dat er nog niet systematisch wordt geëvalueerd. Tot slot is er vanuit de literatuur beschreven dat wat gesignaleerd wordt door de verschillende betrokken professionals, op één plek bij elkaar zou moeten komen. Op die manier is alle relevante informatie voor alle betrokken disciplines beschikbaar. Het Greijdanus College Zwolle werkt met het programma Magister. Een aantal respondenten gaven aan gebruik te maken van dit programma, maar noemden ook dat zij niet altijd alle informatie konden terugvinden. Uit de gegevens is geconcludeerd dat het Greijdanus College Zwolle met verschillende interne en externe disciplines samenwerkt. Ook is in de resultaten van de interviews naar voren gekomen dat het Greijdanus College Zwolle verschillende expertises in huis heeft en hierdoor mogelijkheden heeft voor het bieden van interne begeleiding, zoals steunpunten en leerlingbegeleiders. Echter wordt er ook vastgesteld dat er nog winst te behalen valt in de samenwerking tussen de verschillende betrokken disciplines, zoals hierboven benoemd is.

4. Competenties van de betrokken professionals.

Een eerste competentie die genoemd is, is de beschikking van kennis over de effectieve aanpak van specifieke problemen. Er is door meerdere respondenten aangegeven dat de docenten, mentoren en leerlingbegeleiders meer handvatten zouden moeten krijgen voor hoe zij om moeten gaan met de problematiek van de leerling. De mate waarin de andere competenties aanwezig zijn, is niet te bepalen. Dit komt doordat deze competenties niet aan bod zijn gekomen in het interview, aangezien daar geen vragen over werden gesteld. Er is te zien dat er kritisch naar het eigen functioneren en het functioneren van de organisatie wordt gekeken en dat zij open staan voor verbetering. Dit is weer te zien in de positieve, open en kritische houding van de respondenten.

5. Voorwaarden voor de teamsamenstelling.

Binnen het Greijdanus College Zwolle is er sprake van onderlinge afhankelijkheid, doordat er veel wordt samengewerkt tussen verschillende disciplines. Ze hebben elkaar nodig om iets te kunnen bewerkstelligen en de doelen te behalen. De meeste disciplines die betrokken zijn bij de leerling zijn werkzaam op school en daardoor bereikbaar voor andere betrokken disciplines en de leerling. Er worden ook multidisciplinaire overleggen georganiseerd. Op basis van deze gegevens kan worden geconcludeerd dat de voorwaarden voor de teamsamenstelling voor het kunnen bieden van integrale zorg aanwezig zijn op het Greijdanus College Zwolle.

Antwoord op deelvraag 3.

Bij de integrale zorg, die het Greijdanus College Zwolle biedt, wordt de cliënt als uitgangspunt gezien. Daarbij zou de cliënt nog meer de eigen regie mogen voeren. In grote lijnen is de ondersteuning, die het Greijdanus College Zwolle biedt, passend en samenhangend. Er is een vaste zorgroute en er worden meerdere vormen van ondersteuning geboden. De begeleiding wordt afgestemd op de behoefte van de leerling. De lijnen tussen de school en de externe hulpverlening zouden nog wel korter kunnen en niet alle leefgebieden worden bij het traject betrokken, eveneens als het sociaal netwerk. Er is sprake van samenwerking tussen de disciplines. Hierbij zijn echter mogelijkheden tot optimalisering. Dit heeft met name te maken met de afstemming tussen de verschillende afdelingen. Ook in de samenwerking met externe disciplines zou de afstemming geoptimaliseerd kunnen worden. Uit de resultaten van de enquête kwam naar voren dat de leerlingen positief zijn over de ondersteuning die zij krijgen. Vanuit de literatuur zijn er ook voorwaarden beschreven die te maken hebben met de competenties van de professionals. Er is door meerdere respondenten aangegeven dat de docenten, mentoren en leerlingbegeleiders meer handvatten zouden moeten krijgen voor hoe zij om moeten gaan met de problematiek van de leerling. Echter, omdat er geen vragen zijn gesteld over de competenties, is het niet te bepalen in hoeverre er aan die voorwaarden wordt voldaan. Op het gebied van de teamsamenstelling voldoet het Greijdanus College Zwolle aan de eisen die gesteld worden vanuit de literatuur.

4.1.4 Suggesties integrale zorg

Deelvraag 4: Welke suggesties kunnen worden gedaan om de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle te optimaliseren?

Er zijn respondenten met verschillende functies geïnterviewd. Op die manier zijn de verschillen in visies in kaart gebracht en gekoppeld aan de verschillende functies. Daarnaast is er gekeken naar verschillen in de visies van medewerkers met dezelfde functie. Zoals eerder genoemd, is interviewvraag 2, oftewel hoofdlabel 4, gekoppeld aan deelvraag 4. Bij hoofdlabel 4 gaat het over de visie van de respondenten op hoe integrale zorg eruit zou moeten zien.

De punten die door de respondenten gezien worden als belangrijk voor het kunnen bieden van integrale zorg, zijn:

- Vast aanspreekpunt in school die een vaste taak op zich neemt;
- Leerling meenemen in het proces;
- Handvatten, tijd en expertise voor onder andere leerlingbegeleiders, mentoren en docenten;
- Weten wanneer er intern hulp kan worden geboden en wanneer externe hulp nodig is, dus elke discipline kent zijn rol en taak en die van de ander;
- Korte lijnen in school tussen disciplines, korte lijnen tussen school en hulpverleningsinstanties en korte lijnen met ouders en sociaal netwerk;
- Tijdig signaleren en een helder beeld schetsen;
- Meer expertise op locatie.

Het valt op dat er geen sprake is van een uiteenlopende visie, wanneer de visies van de interne en externe disciplines met elkaar worden vergeleken. Ook tussen de interne medewerkers zijn geen grote verschillen geconstateerd in de visie op het kunnen bieden van integrale zorg.

Naast deze visie werden in vraag 9, oftewel hoofdlab 10, van het interview ook suggesties gegeven voor het kunnen optimaliseren van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. Uit de gegevens zijn meerdere suggesties naar voren gekomen.

Om alle suggesties overzichtelijk te kunnen weergeven, zijn de suggesties geordend in een aantal categorieën. De suggesties zijn niet letterlijk overgenomen uit de interviews, omdat meerdere suggesties met elkaar overeenkomen, maar anders zijn verwoord. Er is geprobeerd om zoveel mogelijk de letterlijke tekst over te nemen, zodat er geen eigen interpretaties in de suggesties worden meegenomen.

Afstemming met andere partijen:

- Vast persoon van Sociaal wijkteam voor de school.
- Het verkrijgen van meer duidelijkheid van de gemeente.
- Eén persoon in ondersteuningsteam met de functie ambulant gezinsbegeleider jeugdhulp.
- School heeft een vrije keuze in het kiezen van hulpverleners voor het ondersteuningsteam.

Afstemming tussen partijen in school:

- Voorwaarde voor een bespreking: aanwezigheid van ouders, kind, zorg en school.
- Meer duidelijkheid wie de melding Veilig thuis doet.
- Hulpverlener en/of mentor aanwezig bij de gesprekken over/met leerling.
- Wie haalt externe hulp in de school en wie doet de evaluaties?
- Meer afstemming tussen verschillende afdelingen (o.a. steunpunt, niveaus, onder- en bovenbouw) op school.
- Weten wat ieder zijn of haar taak, functie en expertise is.
- De doorstroom van leerlingen van het ene naar het andere niveau soepeler laten verlopen, door meer overdracht. Leerling krijgt te maken met veel nieuwe mensen, zoals docenten, mentoren en eventueel leerlingbegeleiders.
- Het ondersteuningsteam moet 'gewoon' worden binnen de school en een plaats krijgen, zodat men hen kan vinden.
- Complete afstemming tussen verschillende afdelingen op school o.a. de steunpunten. Hoe doen we het en waarom doen we het zo?
- Meer duidelijkheid verschaffen over wat de school zelf te bieden heeft aan zorg.
- Expertise met elkaar delen tijdens bijvoorbeeld studiedagen.
- Mentoren houden notities bij waarin het proces en de diagnose van de leerling wordt bijgehouden.
- Meer met magister werken, zodat iedereen dezelfde informatie heeft.
- Gedeelde documenten.

Planmatig (richtlijnen, protocollen, informatie opstellen):

- Richtlijnen opstellen voor docenten en mentoren voor hoe te handelen bij bepaalde problematiek, zodat de handelingsbekwaamheid wordt vergroot en meer te legitimeren is. Waarom doet die docent dit en die mentor dat?
- Op schrift stellen hoe er gezamenlijk om kan worden gegaan met bepaalde problematiek/ondersteuning.
- Meer informatie beschikbaar stellen/schrijven over het ondersteuningsteam voor medewerkers van het Greijdanus College Zwolle. Wat valt binnen hun takenpakket en wat niet?

- Format 'Hoe maak je een plan?'. Hoe zet je een plan op, hoe volg je deze en hoe bewaar je het plan? Daarbij ook richtlijnen voor wie verantwoordelijk is voor de uitvoering en het toetsen van het plan.

Vergadermomenten:

- Het inplannen van meer vergadermomenten, waarbij ook orthopedagogen en leerlingbegeleiders aanwezig zijn.
- Tijdens een overlegmoment meer inhoudelijk ingaan op de leerling.
- Het overleg kan sneller en efficiënter door bijvoorbeeld een model, wat structuur en duidelijkheid aanbrengt in een overleg.
- Vaker een gezamenlijk plan opstellen.

Investeren:

- Investeren in expertise van docenten, zodat zij weten hoe ze het beste kunnen omgaan met de problematiek van een leerling en wat de leerling nodig heeft aan ondersteuning in de klas. Bijvoorbeeld door middel van trainingen.
- Een vast iemand aanstellen die het sociale domein goed kent, die duidelijk kan verschaffen over wat het sociale domein kan bieden en wie daarbij betrokken zijn.
- Investeren in het handelingsbekwaam maken van mentoren. Dat mentoren meer kennis krijgen van mogelijke problematieken; welk gedrag hoort daarbij en hoe kan daarmee om worden gegaan?

Steunpunten:

- Overzichtelijk maken welke steunpunten er zijn en wat deze doen.
- Vergadermomenten inplannen waarin uitwisseling en overeenstemming van aanpak tussen verschillende steunpunten kan worden besproken, onder andere om de kwaliteit en het beleid op een lijn te laten werken, dus meer onderling contact tussen de steunpunten.
- Evaluatiegesprekken tussen alle steunpunten.
- Gedeelde documenten.
- Praktisch: wanneer mogelijk een grotere ruimte voor het steunpunt op de C-vleugel. Nu is er niet altijd goed zicht op beide ruimtes.

Suggesties gericht op externe zorg of suggesties voor (de huidige) samenwerking:

- Meer doorvragen naar externe zorg toe.
- Meer hulp opzoeken.
- In elke gemeente een vast aanspreekpunt voor Greijdanus College.
- Grenzen en verantwoordelijkheid van school en gemeente meer helder krijgen.
- Structuur ontwikkelen waardoor laagdrempelige externe zorg de school in kan worden gehaald; waardoor er sneller geanticipeerd kan worden op een hulpvraag van een leerling, wat forse uitval kan voorkomen.
- Eerder met ouders samenwerken en thuishulp bieden, wat niet aan school gerelateerd is.
- Stabiliteit in welke hulpverlening binnen de school aanwezig is.
- Zorg neerleggen bij Sociaal wijkteam van desbetreffende regio.

Tot slot zijn er bij de bevindingen van deelvraag 1 in paragraaf 3.1 een aantal opvallende aspecten genoemd in de uitkomsten van de interviews, namelijk:

- Interne disciplines weten elkaar niet altijd te vinden. Ze weten niet welke expertises het Greijdanus College Zwolle in huis heeft;
- De mentoren en docenten moeten meer handvatten, tijd en expertise krijgen voor de begeleiding van de leerling;

- Er moet meer afstemming en samenwerking zijn tussen de verschillende afdelingen, waaronder de steunpunten;
- Terugkoppeling van steunpunten naar andere disciplines;
- Er moet meer duidelijkheid komen over welke adjunct bij welk niveau of leerjaar hoort;
- Meer samenwerking met de medewerker van het Sociaal Wijkteam Zwolle;
- Meer samenwerking met de medewerkster van Trias;
- Meer duidelijkheid over de betrokkenheid van ouders bij het opstellen van een plan voor de leerling. Bijvoorbeeld over de toestemming die ouders moeten geven voor het plan;
- Meer contact met ouders tijdens het traject;
- Meer duidelijkheid over het wel of niet opnemen van leefgebieden van de leerling in het plan voor de leerling;
- Meer duidelijkheid over wie de regie heeft bij het opstellen van een gezamenlijk plan.

Antwoord op deelvraag 4.

Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek, zijn er meerdere suggesties naar voren gekomen voor het optimaliseren van de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. De suggesties zijn onderverdeeld in verschillende categorieën en zijn gebruikt om aanbevelingen te geven in paragraaf 4.2.

4.1.5 Eindconclusie(s)

De hoofdvraag in dit onderzoek is: *‘In hoeverre voldoet Greijdanus College Zwolle aan de voorwaarden om integrale zorg te kunnen bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle?’*.

In het antwoord op deelvraag 2 komen, naar aanleiding van een literatuuronderzoek, voorwaarden voor het kunnen bieden van integrale zorg naar voren. Door de antwoorden van deelvraag 2 te vergelijken met de antwoorden van deelvraag 1, is het mogelijk om een antwoord te geven op de hoofdvraag.

In de resultaten van deelvraag 1 is te zien dat het Greijdanus College Zwolle samenwerkt met meerdere disciplines, zowel intern als extern. Dit is een van de aspecten uit de definitie van integrale zorg. Vanuit de resultaten van de interviews is te zien dat er binnen het Greijdanus College Zwolle mogelijkheden zijn voor het bieden van integrale zorg. Daarnaast is zichtbaar dat er wordt gestreefd naar het verbreden van de ondersteuningsmogelijkheden. Wat de betrokkenheid van het sociaal netwerk betreft, worden ouders bij het traject van de leerling betrokken.

Bij deelvraag 3 komt naar voren dat het Greijdanus College Zwolle bij het bieden van ondersteuning de cliënt, in dit geval de leerling, als uitgangspunt ziet. De leerling wordt bij zijn proces betrokken, maar zou nog meer de eigen regie mogen voeren in het traject. In grote lijnen is de ondersteuning, die het Greijdanus College Zwolle biedt, passend en samenhangend. Er is een vaste zorgroute en er worden meerdere vormen van ondersteuning geboden.

Vanuit de literatuur zijn er ook voorwaarden beschreven die te maken hebben met de competenties van de professionals. Er is door meerdere respondenten aangegeven dat de docenten, mentoren en leerlingbegeleiders meer handvatten zouden moeten krijgen voor hoe zij om moeten gaan met de problematiek van de leerling. Echter, omdat er geen vragen zijn gesteld over de competenties, is het niet te bepalen in hoeverre er aan die voorwaarden wordt voldaan.

Op het gebied van de teamsamenstelling voldoet het Greijdanus College Zwolle aan de eisen die gesteld worden vanuit de literatuur. Binnen het Greijdanus College Zwolle is er sprake van onderlinge afhankelijkheid, doordat er veel wordt samengewerkt tussen verschillende disciplines.

Het Greijdanus College Zwolle voldoet dus aan een aantal voorwaarden voor integrale zorg. Echter, er zijn ook voorwaarden waar het Greijdanus College Zwolle niet volledig aan voldoet. In de samenwerking tussen verschillende disciplines zijn de lijnen nog niet altijd kort genoeg en weten de interne disciplines elkaar niet altijd te vinden. Ook is niet bij iedereen bekend welke expertises de school in huis heeft en zou er meer afstemming mogelijk zijn tussen de verschillende afdelingen. Daarnaast zou de afstemming met externe hulpverlening kunnen worden geoptimaliseerd.

Naast dat ouders worden betrokken bij het traject van hun kind, werden andere partijen uit het sociaal netwerk nauwelijks genoemd door de respondenten. Ook is er naar voren gekomen dat de leefgebieden van de leerling niet standaard worden meegenomen bij het opstellen van een gezamenlijk plan. Wel worden de leerling en de ouders hierbij betrokken. Het is echter niet vanzelfsprekend dat er een gezamenlijk plan wordt opgesteld met alle betrokken disciplines.

In hoofdstuk 1 van dit onderzoek is gesproken over het Ondersteuningsteam. Dit team zou vanaf 1 januari 2018 starten op het Greijdanus College Zwolle. Op dit moment is het Ondersteuningsteam nog niet van start gegaan. Dit is de reden dat het Ondersteuningsteam niet meer mee is genomen in de hoofdstukken 2, 3 en 4 van dit onderzoek. De aanbevelingen kunnen echter wel worden meegenomen wanneer het Ondersteuningsteam van start gaat.

Antwoord op de hoofdvraag.

Het Greijdanus College Zwolle voldoet in zekere mate, maar niet volledig, aan de voorwaarden, gesteld vanuit de literatuur, voor het (kunnen) bieden van integrale zorg aan leerlingen met een ondersteuningsvraag.

Aan de voorwaarden omtrent de hoofdfactor 'voorwaarden voor de teamsamenstelling' voldoet het Greijdanus College Zwolle wel. Aan de voorwaarden omtrent de hoofdfactoren 'de cliënt is het uitgangspunt', 'de hulp is passend en samenhangend' en 'samenwerking met betrokken disciplines', wordt deels voldaan. Over de mate waarin voldaan wordt aan de voorwaarden bij de hoofdfactor 'competenties van de betrokken professionals' kan geen uitspraak worden gedaan, omdat er niet specifiek naar de competenties is gevraagd tijdens het interview. In paragraaf 4.2 zijn de mogelijkheden, tot optimalisering op het gebied van de hoofdfactoren, meegenomen in de aanbevelingen.

4.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van de eindconclusie zijn er aanbevelingen gedaan met betrekking tot het optimaliseren van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. De aanbevelingen zijn onderverdeeld in de vijf hoofdfactoren vanuit de literatuur voor het (kunnen) bieden van integrale zorg, die beschreven zijn in paragraaf 3.3. Tevens zijn de aspecten uit de definitie van integrale zorg meegenomen in de aanbevelingen per hoofdfactor, eveneens als de suggesties uit paragraaf 3.1.

De cliënt is het uitgangspunt

De aanbeveling op het gebied van deze hoofdfactor is dat de leerling meer zijn of haar eigen regie mag voeren. Dat wordt momenteel niet tot weinig gedaan. Dit wordt opgemerkt uit het feit dat het geen eis is dat de leerling altijd bij het opstellen van het plan aanwezig is.

De hulp is passend en samenhangend

De aanbevelingen op het gebied van deze hoofdfactor zijn onderverdeeld in categorieën. De eerste categorie is 'planmatige aanbevelingen'. Daarbij gaat het om aanbevelingen met betrekking tot richtlijnen, protocollen en het beschikbaar stellen van informatie. Deze aanbevelingen zijn voortgekomen uit de suggesties van de respondenten van de interviews.

Planmatige aanbevelingen:

- Richtlijnen opstellen voor docenten en mentoren voor hoe te handelen bij bepaalde problematiek van een leerling. Hiermee wordt de handelingsbekwaamheid vergroot en kan de ondersteuning worden gelegitimeerd.
- Het beschikbaar stellen van informatie over het Ondersteuningsteam voor de medewerkers van het Greijdanus College Zwolle. Ter voorbereiding op de start van het Ondersteuningsteam.
- Een format maken over 'Hoe schrijf je een plan?'. Onderdelen die in het format onder andere naar voren kunnen komen, zijn:
  - o Wat er in het plan moet komen te staan;
  - o Hoe en waar het plan bewaard wordt;
  - o Wie er verantwoordelijk is voor de uitvoering en toetsing van het plan.

De volgende categorie is de categorie 'leefgebieden'. De aanbevelingen bij deze categorie zijn voortgekomen uit eigen observaties en interpretaties van de onderzoeksgroep.

- Afspraken maken over het wel of niet opnemen van leefgebieden van de leerling in het plan voor de leerling.
- Afspraken maken over welke leefgebieden betrokken moeten worden bij het opstellen van een plan voor de leerling.

Samenwerking van alle betrokken disciplines

De aanbevelingen op het gebied van deze hoofdfactor zijn onderverdeeld in categorieën. De aanbevelingen bij deze hoofdfactor zijn voortgekomen uit de suggesties van de respondenten van de interviews en de eigen observaties en interpretaties van de onderzoeksgroep.

Afstemming met andere partijen:

- Meer samenwerking met de medewerker van het Sociaal Wijkteam Zwolle;
- Meer samenwerking met de medewerkster van Trias;
- Meer duidelijkheid verschaffen aan de medewerkers over de betrokkenheid van ouders bij het opstellen van een plan voor de leerling. Onder andere afspraken maken over de toestemming die ouders moeten geven voor een plan voor de leerling;
- Meer contact met ouders tijdens het traject;
- Afspraken maken over wie de regie heeft bij het opstellen van een gezamenlijk plan.

Afstemming tussen partijen in school:

- Meer duidelijkheid verschaffen aan de medewerkers over wat de taak, functie en expertise van hun collega's zijn. Respondenten hebben onder andere aangegeven dat het niet duidelijk is welke adjunct bij welk niveau of leerjaar hoort. Verder kunnen er bijvoorbeeld gelegenheden worden gecreëerd waarbij medewerkers hun expertises met elkaar kunnen delen. Dit zou tijdens studiedagen gedaan kunnen worden. Ook gaven respondenten aan meer duidelijk te willen over wie de melding Veilig Thuis doet;
- Meer duidelijkheid verschaffen aan de medewerkers over wat de school zelf te bieden heeft aan zorg;
- Afspraken maken over de aanwezigheid van mentor en/of hulpverlener bij gesprekken over/met de leerling;
- Meer duidelijkheid verschaffen aan de medewerkers over wie de externe hulp in school haalt en wie hiermee evalueert;
- Meer afstemming tussen verschillende afdelingen op school. Respondenten hebben bijvoorbeeld aangegeven dat het van belang is dat er meer afstemming is tussen de verschillende steunpunten. Ook is er genoemd dat er meer afstemming tussen verschillende niveaus en onder- en bovenbouw is gewenst. Respondenten hebben aangegeven dat de

doorstroom van leerlingen van het ene naar het andere niveau soepeler zou moeten verlopen, door meer overdracht;

- Meer gebruik maken van Magister. Respondenten geven aan dat zij graag meer willen werken met gedeelde documenten, zodat iedereen werkt vanuit dezelfde beschikbare informatie. Er is bijvoorbeeld de suggestie gegeven dat mentoren notities kunnen maken waarin het proces van de leerling wordt bijgehouden.

Vergadermomenten:

- Meer vergadermomenten inplannen, waarbij ook orthopedagogen en leerlingbegeleiders aanwezig zijn;
- Een overlegstructuur creëren voor de vergadermomenten, waardoor het overleg sneller en efficiënter verloopt.

Steunpunten:

- Overzichtelijk maken welke steunpunten er zijn en wat voor ondersteuning zij bieden;
- Meer onderling contact tussen de steunpunten. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door het inplannen van vergadermomenten, waarin uitwisseling en overeenstemming van aanpak tussen verschillende steunpunten kan worden besproken. Ook zouden er volgens de respondenten meer evaluatiegesprekken tussen alle steunpunten moeten plaatsvinden. Dit is van belang om ervoor te zorgen dat de steunpunten op één lijn zitten wat betreft aanpak, kwaliteit en beleid;
- Meer terugkoppeling van de steunpunten naar andere disciplines in de school die betrokken zijn bij de leerling, die aangemeld is bij een steunpunt.

Suggesties gericht op samenwerking met externe zorg:

- Eerder externe hulp raadplegen en/of inzetten en daarbij duidelijkheid verschaffen over de verantwoordelijkheden en taken van school en van externe zorg;
- Meer duidelijkheid verschaffen over de verantwoordelijkheden en taken van school en van de gemeente;
- De communicatie met andere gemeenten, dan de gemeente Zwolle, efficiënter laten verlopen. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door in elke gemeente een vast aanspreekpunt te hebben voor Greijdanus College Zwolle voor de toegang tot externe hulpverlening.

Competenties van de betrokken professionals

De aanbeveling op het gebied van deze hoofdfactor zijn voortgekomen uit de suggesties van de respondenten van de interviews en de eigen observaties en interpretaties van de onderzoeksgroep.

Het Greijdanus College Zwolle kan investeren in de expertise van docenten, mentoren en leerlingbegeleiders, door bijvoorbeeld trainingen aan te bieden. Hierdoor wordt de expertise vergroot op het gebied van het signaleren en het omgaan met de problematiek van de leerling. Door deze uitbreiding van expertise zijn zij meer handelingsbekwaam en kunnen zij beter een inschatting maken van de ondersteuning die de leerling nodig heeft. Het is aan te bevelen om te onderzoeken welke expertise en competenties daarvoor nodig zijn. Wanneer het Greijdanus College Zwolle dit in kaart heeft gebracht, kunnen zij namelijk inzien op welke punten nog uitbreiding nodig is.

Voorwaarden voor de teamsamenstelling

Op het gebied van deze hoofdfactor zijn geen aanbevelingen naar voren gekomen naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek.

4.3 Discussie

Dit onderzoek is gericht op de integrale zorg die het Greijdanus College Zwolle biedt aan leerlingen met een ondersteuningsvraag en in hoeverre deze voldoet aan de voorwaarden vanuit de literatuur, die gesteld worden aan integrale zorg. Het doel van het onderzoek was het geven van aanbevelingen voor het optimaliseren van integrale zorg, zodat er snel en doelgericht gereageerd kan worden op de ondersteuningsvraag van de leerling.

Tijdens het afnemen van de interviews, bleek dat meerdere respondenten zich afvroegen wat het takenpakket is van school en wat het takenpakket is van de externe hulpverlening. Vragen die daarbij naar boven kwamen, waren: waar ligt de verantwoordelijkheid van school en waar die van de hulpverlening? Wil het Greijdanus College Zwolle in de zorg voor de leerling niet te veel naar zich toe trekken? Wat is de beweegreden voor het uitgebreide aanbod?

Dus aan de ene kant staat het Greijdanus College Zwolle met een breed aanbod betreft begeleiding en ondersteuning voor hun leerlingen. Aan de andere kant staat de externe hulpverlening met specifieke en specialistische kennis, die zich afvraagt of de school te veel naar zich toe trekt betreft ondersteuning en begeleiding.

Voor beide kanten valt wat te zeggen. Zo heeft Wienen (Persoonlijke communicatie, 13 december 2017) ervaren dat er vanuit het onderwijsperspectief een betere integrale samenwerking bewerkstelligd kan worden. Wienen is adviseur bij CPS Onderwijsontwikkeling en advies en heeft in het verleden gewerkt in de Jeugdzorg. Hij raakte er steeds meer van overtuigd dat er beter vanuit onderwijsperspectief kan worden gekeken naar de samenwerking tussen jeugdzorg en onderwijs, dan vanuit het jeugdzorgperspectief. Volgens hem komt dat, doordat het onderwijs een genormaliseerde context is. Een context waarvan de samenleving vindt dat je daar moet zijn, omdat het de enige plicht is die kinderen hebben. Ook zegt hij dat de jeugdhulp zich meer zou moeten afvragen, hoe zij kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het kind binnen het onderwijs (paragraaf 1.1.2).

Vanuit de visie die Wienen naar voren brengt, valt er dus wel wat voor te zeggen om de ondersteuning zo veel mogelijk binnen de school te houden.

Met de invoering van de wet Passend Onderwijs en de Jeugdwet, wordt er vanuit de overheid gestreefd naar verbinding tussen deze domeinen. Het Nederlands Jeugdinstituut (2014) zegt hierover het volgende:

Met de stelselwijzingen in het kader van passend onderwijs en de transitie jeugdzorg wordt de verantwoordelijkheid voor hulp aan kinderen en gezinnen die extra ondersteuning nodig hebben, belegd bij schoolbesturen en gemeenten. Het accent moet komen te liggen op een stevige basis en betere preventie en vroeghulp. Schoolbesturen krijgen de opdracht en de middelen om elk kind passend onderwijs te bieden, terwijl gemeenten verantwoordelijk worden voor hulp aan jeugdigen en ouders in gezin, wijk en buurt. Beide partijen hebben de wettelijke opdracht om de verschillende speelvelden met elkaar te verbinden en de plannen over en weer af te stemmen in het verplichte 'op overeenstemming gerichte overleg' (OOGO).

Gezien het wettelijk kader zijn schoolbesturen en de gemeente samen verantwoordelijk voor de hulp aan kinderen en gezinnen die extra ondersteuning nodig hebben en zijn ze verplicht de domeinen te verbinden door de plannen met elkaar af te stemmen. Daaruit zou geconcludeerd kunnen worden dat het onderwijs en jeugdhulp naast elkaar moeten staan en dus niet dat er meer vanuit het schoolperspectief gekeken moet worden. Ook kan er uit de vragen, die eerder gesteld zijn door meerdere respondenten, opgemaakt worden dat de afstemming op dit gebied nog beperkt is op het Greijdanus College Zwolle. Dat is enigszins te begrijpen, omdat er niet uitgediept wordt hoe deze samenwerking zal moeten worden vormgegeven, afgezien van het OOGO.

‘Beide partijen hebben de wettelijke opdracht om de verschillende speelvelden met elkaar te verbinden en de plannen over en weer af te stemmen in het verplichte ‘op overeenstemming gerichte overleg’ (OOGO).’

Om duidelijkheid te verschaffen in wat de taken zijn van het onderwijs en van de jeugdhulp, heeft het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) een overzicht gegeven van eigen en gezamenlijke taken van het onderwijs en de jeugdhulp. Onder het kopje *Samen beslissen over benodigde (extra) ondersteuning en jeugdhulp* staan de volgende taakomschrijvingen:

Passend onderwijs

‘Na consultatie van partners kan door de school snel extra ondersteuning of schoolmaatschappelijk werk worden ingezet. Zo nodig maakt de school een OPP. Ook kan school het initiatief nemen voor een interprofessioneel overleg. De ib’er overweegt welke externe professionals uitgenodigd moeten worden voor de hulpvraag.’

Gezamenlijke acties – raakvlakken

‘School en jeugdhulp voeren met ouders (leerling) interprofessioneel overleg om de ondersteunings-behoeften en hulpvraag te analyseren en te besluiten welk aanbod aan (extra) onderwijsondersteuning en/of jeugdhulp nodig is. Er worden afspraken gemaakt over wie wat doet om snel ondersteuning op school en hulp thuis in gang te zetten, over de regierol, bewaking van de voortgang, terugkoppeling en evaluatie.’

Jeugdhulp

‘Samen met ouders kijken jeugdhulpprofessionals, bijv. in een ‘keukentafelgesprek’ wat de eigen kracht van de jongere/ouders is en welke hulp passend is. Zij maken de afweging wat zij zelf kunnen of waarvoor zij een andere professional uit de wijk de specialistische jeugdhulp, kinderopvang of school nodig hebben.’

Hierin komt weer naar voren dat het onderwijs en de jeugdhulp gezamenlijke taken hebben en dat afgestemd moet worden wie wat doet.

Wij zijn van mening dat het Greijdanus College Zwolle haar taak voldoende uitvoert. De taken die onder het passend onderwijs horen, worden uitgevoerd. Daarnaast hebben wij gezien dat de school een breed aanbod heeft voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

Daarentegen vinden wij dat school geen taken van de jeugdhulp op zich moet nemen en dat er meer duidelijkheid moet komen over wie wat doet. Wij zijn van mening dat het de taak is van school om de leerling ondersteuning en begeleiding te bieden als het gaat om problemen die de leerling ervaart op school. Niet school gerelateerde problemen, zoals psychosociale problematiek, valt meer in het takenpakket van externe hulpverlening. Onze visie is namelijk dat externe jeugdhulp gespecialiseerd is in het bieden van gespecialiseerde hulp aan jongeren. Jeugdhulpverleners kijken op een andere manier naar de leerling of kijken naar andere aspecten dan alleen school gerelateerde problemen. Daarnaast vinden wij het van belang dat jeugdhulp nauw samenwerkt met het onderwijs, omdat de leerling het grootste gedeelte van zijn of haar week doorbrengt op school. Nauwe samenwerking tussen deze partijen is naar onze mening van belang om de meest passende ondersteuning te kunnen bieden aan de leerling. Dat betekent voor beide partijen dat zij de leerling als uitgangspunt hebben en dat er meer terugkoppeling en afstemming is in de samenwerking.

Tevens vinden wij het van belang om taken duidelijk en gescheiden te houden, om te waken voor de prestatiedruk. In de huidige maatschappij signaleren wij de ontwikkeling dat men op vele vlakken te maken heeft met een druk om te presteren. Op het werk, in het dagelijks leven, etc. Wanneer het Greijdanus College Zwolle te veel ‘hulpverleningstaken’ op zich zou nemen, kan het gevolg zijn dat de

medewerkers worden overvraagd. Ten eerste omdat het hun takenpakket zou uitbreiden, wat kan zorgen voor meer druk en verantwoordelijkheden. Ten tweede omdat het op lange termijn gevolgen kan veroorzaken, zoals een burn-out. Wij verwachten dat een te hoge werkdruk de kwaliteit van de ondersteuning niet ten goede komt.

Onze visie is dat ieder mens tot zijn recht moet kunnen komen in de maatschappij. Om dat te bewerkstelligen zou iedere jongere passende ondersteuning moeten krijgen om uit te groeien tot een volwassen persoon, die zelfstandig kan functioneren in onze maatschappij. Daarom is het van belang dat de jongere altijd het uitgangspunt is in de ondersteuning die geboden wordt door de school en de externe hulpverlening.

4.4 Evaluatie

Tijdens de uitvoering van dit onderzoek zijn verschillende keuzes gemaakt. Zo is er bijvoorbeeld bij het afnemen van de interviews voor gekozen om open vragen te stellen, zodat de respondenten een uitgebreid antwoord konden geven. Het zou echter kunnen zijn dat sommige zaken als vanzelfsprekend werden gezien door de respondenten en daarom niet genoemd zijn. Dit zijn we tegengekomen tijdens het analyseren van de resultaten. We kwamen erachter dat niet alle nodige informatie genoemd is door de respondenten. Dit heeft invloed gehad op de resultaten en de uitspraken die er uiteindelijk over gedaan konden worden. Door de vragen meer af te bakenen, door bijvoorbeeld keuzemogelijkheden te geven, zouden er waarschijnlijk meer uitspraken gedaan kunnen worden over de huidige vorm van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. Achteraf gezien had dit voorkomen kunnen worden door een pilot af te nemen.

Bij het opstellen van de interviewvragen is er niet gekeken naar de voorwaarden die gesteld zijn vanuit het literatuuronderzoek. Deze voorwaarden waren toen nog niet bekend. Wanneer het onderzoek opnieuw uitgevoerd wordt, is het aan te raden eerst het literatuuronderzoek te doen en vervolgens de interviews af te nemen.

Er werd verwacht dat er een hoge respons zou zijn onder de medewerkers die benaderd zijn voor het interview. De respons was niet helemaal naar verwachting, maar was uiteindelijk wel hoog. De mate waarin het onder de aandacht is gebracht, heeft daar een groot aandeel in gehad. In een vervolgonderzoek zouden we de actieve en betrokken benaderingswijze weer hanteren.

De respons van de benaderde leerlingen voor het invullen van een enquête was echter minder dan verwacht werd. Naar verwachting kwam dit door de benaderingswijze waarvoor gekozen is. Achter was het beter geweest om zelf aanwezig te zijn bij het afnemen van de enquête, zodat erop toegezien kon worden dat dit daadwerkelijk gebeurde. Een ander alternatief waar voor gekozen kon worden is het afnemen van een papieren enquête. Deze hadden de leerlingen ter plekke in kunnen vullen en door ons meegenomen worden. Aan de andere kant kon er dan niet gebruik gemaakt worden van het programma Google Formulieren.

Door de lage respons konden met de verworven resultaten geen duidelijke uitspraken gedaan worden of gebruikt worden voor het geven van aanbevelingen. De resultaten zijn dus niet representatief, maar indicatief.

In het onderzoek zijn er aanbevelingen gedaan voor het optimaliseren van de integrale zorg aan leerlingen met een ondersteuningsvraag op het Greijdanus College Zwolle. Naar verwachting zijn deze aanbevelingen praktisch en haalbaar. Deze aanbeveling zijn voortgekomen uit de suggesties die gedaan zijn door medewerkers van het Greijdanus College Zwolle en de literatuur. Hierdoor sluiten de aanbevelingen aan bij de behoeften van de medewerkers en wordt er verwacht dat de aanbevelingen serieus overwogen en geïmplementeerd zullen worden.

Naar aanleiding van de resultaten die verzameld zijn, kwamen nog een aantal punten naar voren waar een vervolgonderzoek naar gedaan kan worden. Er kan verder onderzoek gedaan worden naar de

tevredenheid en eventuele verwachtingen van de doelgroep. Door de tevredenheid en verwachtingen te toetsen, is het mogelijk om de aanpak van de ondersteuning meer af te stemmen op de doelgroep. Ook zal er verder onderzocht kunnen worden hoe competent de medewerkers op het Greijdanus College Zwolle zijn. Er kan gekeken worden naar welke kwaliteiten de medewerkers bezitten en welke eventueel nog vergroot kunnen worden om een nog hogere mate van kwaliteit te kunnen bieden in de ondersteuning.

Literatuurlijst

Berenschot, L., Van der Geest, L. (2012) *Integrale zorg in de buurt* (Rapport). Utrecht: Nyfer.

Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk. (2017, december). *Beroepscode voor de Jeugd- en Gezinsprofessional: Beroepsnormen voor de beroepsvariant van Jeugd- en Gezinsprofessional*.

Geraadpleegd op 4 januari 2018, van

file:///C:/Users/gebruiker/Downloads/Beroepscode_Jeugd_Gezinsprofessional-web.pdf

Dubet, F. (1994). *Sociologie de l'experience*. Paris: Seuil.

Greijdanus. (2017e). *Financiën*. Geraadpleegd op 29 december 2017, van

[file:///C:/Users/chris/Downloads/schoolgids%20Greijdanus%20Zwolle%2020172018-nieuw%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/chris/Downloads/schoolgids%20Greijdanus%20Zwolle%2020172018-nieuw%20(1).pdf)

Greijdanus. (z.d.). *Identiteit Greijdanus*. Geraadpleegd op 29 november 2017, van

<http://www.greijdanus.nl/Home/Greijdanus/Identiteit>

Greijdanus. (z.d.). *Onderwijs Greijdanus Zwolle*. Geraadpleegd op 5 december 2017, van

<http://www.greijdanus.nl/Zwolle/Onderwijs>

Greijdanus. (2017, november). *Onderwijsvisie*. Geraadpleegd op 4 juni 2018, van 29 november 2017,

van <http://www.greijdanus.nl/Home/Greijdanus/Onderwijsvisie>

Greijdanus. (2017d). *Organisatie en contact*. Geraadpleegd op 29 december 2017, van

[file:///C:/Users/chris/Downloads/schoolgids%20Greijdanus%20Zwolle%2020172018-nieuw%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/chris/Downloads/schoolgids%20Greijdanus%20Zwolle%2020172018-nieuw%20(1).pdf)

Greijdanus. (z.d.). *Passend Onderwijs*. Geraadpleegd op 5 december 2017, van

<http://www.greijdanus.nl/Zwolle/Begeleiding>

Greijdanus. (2017b). *Schoolgids*. Geraadpleegd op 22 december 2017, van

[file:///C:/Users/chris/Downloads/schoolgids%20Greijdanus%20Zwolle%2020172018-nieuw%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/chris/Downloads/schoolgids%20Greijdanus%20Zwolle%2020172018-nieuw%20(1).pdf)

Greijdanus. (2017c). *Vrienden van Greijdanus*. Geraadpleegd op 29 december 2017, van

[file:///C:/Users/chris/Downloads/schoolgids%20Greijdanus%20Zwolle%2020172018-nieuw%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/chris/Downloads/schoolgids%20Greijdanus%20Zwolle%2020172018-nieuw%20(1).pdf)

Hamstra, J., Hautvast, D., & De Loor, O. (2013). *Pedagogisch vakmanschap in het voortgezet onderwijs: Hoe de school jongeren kan ondersteunen bij het opgroeien en ingroeien in de samenleving*.

Amsterdam: Uitgeverij SWP

Hermes, J., Naber, P., & Dieleman, A. (2007). *Leefwerelden van jongeren: thuis, school, media en populaire cultuur*. Bussum: Uitgeverij Coutinho

Movisie. (2015, 15 april). *Transitie jeugdzorg: een overzicht*. Geraadpleegd op 7 februari 2018, van

<https://www.movisie.nl/artikel/transitie-jeugdzorg-overzicht>

NationaleBeroepengids.nl. (z.d.). *Gezinsbegeleider worden: competenties, opleidingen, vacatures en salaris*. Geraadpleegd op 3 januari 2018, van

<https://www.nationaleberoepengids.nl/Gezinsbegeleider#Omschrijving>

NationaleBeroepengids.nl. (z.d.). *Orthopedagoog worden: competenties, opleidingen, vacatures en salaris*. Geraadpleegd op 3 januari 2018, van

<https://www.nationaleberoepengids.nl/Orthopedagoog#Omschrijving>

Nederlandse Verenigingen van Pedagogen en Onderwijskundigen. (2014). *Het beroepsgeheim in samenwerkingsverbanden: Een Wegwijzer voor zorgprofessionals*. Geraadpleegd op 4 januari 2018, van <https://www.nvo.nl/bestanden/2015/Beroepscode-en-tuchtrecht/2903-3/Wegwijzer-beroepsgeheim-in-samenwerkingsverbanden.pdf>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Jeugdwet*. Geraadpleegd op 5 januari 2018, van <https://www.nji.nl/Jeugdwet>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Wet passend onderwijs*. Geraadpleegd op 5 januari 2018, van <https://www.nji.nl/Transitie-jeugdzorg-Beleid-Wet--en-regelgeving-Wet-passend-onderwijsrtl>

Panhuijzen, B., Verweij, S., Van Houten, M., & Van Xanten, H. (2017). *Werk en inkomen in integrale aanpakken: Een verkenning van theorie en praktijk* (Rapport). Utrecht: Movisie.

Rijksoverheid. (z.d.). *Decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten*. Geraadpleegd op 6 december 2017, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/decentralisatie-van-overheidstaken-naar-gemeenten>

Scholen op de kaart. (z.d.). Greijdanus – Zwolle: Aantal leerlingen. Geraadpleegd op 19 februari 2018, van <https://www.scholenopdekaart.nl/Middelbare-scholen/2869/1085/Greijdanus---Zwolle/Aantal-leerlingen>

Schuman, H. (z.d.). Passend Onderwijs – pas op de plaats of stap vooruit?. Geraadpleegd op 29 december 2017, van https://www.researchgate.net/profile/Hans_Schuman/publication/237203960_Passend_Onderwijs_-_pas_op_de_plaats_of_stap_vooruit/links/551184220cf20bfdad4e7585.pdf

Sociaal Cultureel Planbureau. (2004). Het zestiende sociaal en cultureel rapport kijkt zestien jaar vooruit. Opgehaald van Nadenken over de toekomst: http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/20986/schnabel_04_hetzestiendesociaalenculturelrapport.pdf?sequence=1

Stichting Scholengroep Spinoza. (z.d.). *Functiebeschrijving zorgcoördinator*. Geraadpleegd op 22 december 2017, van https://www.scholengroepspinoza.nl/files/4814/1232/3368/2.11_zorgcoordinator.pdf

Torbecke Voortgezet Onderwijs. (2012). *Kadernota Leerlingondersteuning 2012-2014*. Geraadpleegd op 9 februari 2018, van <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Oq0u42PdCjoJ:https://www.scholenopdekaart.nl/vensters/public/41775-15HX-002/voind10/Zorgplan%2520Thorbecke%2520VO%25202012-2014,%2520versie1.doc+&cd=1&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>

Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek?* Amsterdam: Boom lemma uitgevers.

Vrije Universiteit Amsterdam. (2017, 20 juli). *Psychologie (BSc): Fac. der Gedrags- en Bewegingswetensch. – B Psychologie – 2016-2017*. Geraadpleegd op 5 januari 2018, van https://www.vu.nl/nl/Images/vu_Study_b_psychologie_20-7-2017_tcm289-851129.pdf#page=169

Wij-leren.nl. (z.d.). *Intern begeleider (IB-er)*. Geraadpleegd op 22 december 2017, van <https://wij-leren.nl/intern-begeleider.php>

Wij-leren.nl. (z.d.). *Intern begeleider (IB-er)*. Geraadpleegd op 22 december 2017, van <https://wij-leren.nl/handelingsplan.php>

Wij-leren.nl. (z.d.). *Intern begeleider (IB-er)*. Geraadpleegd op 22 december 2017, van <https://wij-leren.nl/leerlingvolgsysteem.php>

Zwolle. (z.d.). *Bedrijfsvoeringsorganisatie Regionale Jeugdzorg*. Geraadpleegd op 7 februari 2018, van <https://www.zwolle.nl/bedrijfsvoeringsorganisatie-regionale-jeugdzorg>

Zwolle. (2017, 20 februari). *Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp vastgesteld*. Geraadpleegd op 22 december 2017, van <https://www.zwolle.nl/nieuws/ontwikkelagenda-passend-onderwijs-en-jeugdhulp-vastgesteld-0>

Bronnen literatuuronderzoek

BMC. (2016). *Artikel: Onderwijs en jeugdhulp werken integraal – samen!* Geraadpleegd op 21 maart 2018, van <https://www.bmc.nl/actueel/artikel-onderwijs-en-jeugdhulp-werken-integraal-%E2%80%93-samen>

Bronstein, L. R. (2003). A model for interdisciplinary collaboration. *Social work*, 48(3), 297-306.

Choy, Y.W. & Schulze, E. (2010). Het beoordelen van het toekomstperspectief van pleegkinderen. In: P.M. van den Bergh & A.M. Weterings, *Pleegzorg in perspectief, Ontwikkelingen in theorie en praktijk* (pp 306-318). Assen: Van Gorcum

Denktank Transformatie Jeugdstelsel. (2014). *Beter met minder: bouwstenen voor de transformatie van het jeugdstelsel*. Geraadpleegd op 13 april 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Publicaties/NJi-Publicaties/Publicatie-Beter-met-minder>

Franken, M., Houten, M. van, Lammersen, G., Mateman, H. & Verweij, S. (2016). *Werk en inkomen – kennis en interventies geordend. Kennissynthese over methodisch werken, integraal werken en armoede en schulden*. Utrecht: Movisie.

Movisie (2016). *Participatiewiel: een andere manier van kijken*. Utrecht: Movisie.

Nederlands Jeugd Instituut. (z.d.). *Handreiking zorg op school*. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Handreiking-zorg-op-school.pdf>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Ouders en jongeren over integrale jeugdhulp: peiling van ervaringen en behoeftes*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.ouderscentraal.nl/peiling-ervaringen-rondom-integrale-jeugdhulp/>

Oude Vrieling, M. (2011, december). *Samen werken aan zorg voor jeugd; ervaringen van scholen en wijkcoaches*. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van <https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/5144851>

Rouw, M. & Summeren, F. van. (2013, 10 januari). *Integrale aanpak risicojeugd, domein overstijgend samenwerken*. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van <https://blog.sbo.nl/veiligheid/integrale-aanpak-risicojeugd-domein-overstijgend-samenwerken/>

Ten Berge, I., Addink, A., De Baat, M., Bartelink, C., Van Rossum, J., & Vinke, A. (2012). *Stoppen en helpen - een adequaat antwoord op kindermishandeling*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Ungar, M., Liebenberg, L., & Ikeda, J. (2014). Young People with Complex Needs: Designing Coordinated Interventions to Promote Resilience across Child Welfare, Juvenile Corrections, Mental Health and Education Services. *British Journal of Social Work*, 44, 675–693. doi:10.1093/bjsw/bcs147

Van Delden, P. (2010). Ketensamenwerking: interne krachten bepalen het externe resultaat. Pionierende professionals belangrijker dan ambitieuze bestuurders In: *M&O Tijdschrift voor Management en Organisatie* 64 (2010), 3, p. 5-21.

Van der Zijden, Q., Diephuis, K., GGZ Nederland, Jeugdzorg Nederland, Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs (LESCO), Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, & Vereniging Orthopedagogische Behandelcentra (VOBC LVG). (2012). *Handreiking integrale zorg: samenwerken rond jeugd met meervoudige problematiek en hun gezin*. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van https://kwaliteitsnorm.lecso.nl/file/53090/GGZNL_Handreiking_web_p.pdf

Verheij, F., Westermann, G.M.A. & Maurer, J. (2014). *Adviseren over en plannen van jeugdhulp*. Amsterdam, Uitgeverij SWP.

Verheijden, E. & De Lange, M. (2016, februari). *Wat werkt bij integrale jeugdhulp?* Geraadpleegd op 21 maart 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Wat-werkt/Wat-werkt-onderwerpen/Wat-werkt-bij-integrale-jeugdhulp>

Wienke, D. (2014). *School en wijkverbonden*. Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.

Bronnen discussie

Nederlands Jeugdinstituut (z.d.). *Kenniskaart 'Kwaliteit verbinding onderwijs en jeugdhulp'*. Geraadpleegd op 11 mei 2018, van <https://www.nji.nl/kenniskaart-Kwaliteit-Verbinding-Onderwijs-en-Jeugdhulp.pdf>

Nederlands Jeugdinstituut (2014, juni). *Passend onderwijs en jeugdhulp: een gedeelde verantwoordelijkheid*. *Notitie Denktank Transformatie Jeugdstelsel*. Geraadpleegd op 11 mei 2018, van <http://www.onderwijsjeugd.nl/wp-content/uploads/2015/09/Passend-onderwijs-en-jeugdhulp-een-gedeelde-verantwoordelijkheid.pdf>

Bijlagen

De bijlagen A, B en L tot en met Z zijn vanwege privacy redenen niet opgenomen in dit onderzoeksverslag.

Bijlage A en B zijn transcripties van twee gesprekken. Deze gesprekken waren onder andere nodig voor het schrijven van de theoretische inleiding in hoofdstuk 1.

Bijlage L is het kleurcoderingssysteem die gebruikt is in dit onderzoek. Aan de hand van dit kleurcoderingssysteem zijn per hoofdlabel de resultaten van de interviews zijn verwerkt.

De bijlagen M tot en met Y zijn transcripties van de interviews die tijdens het onderzoek zijn gehouden. In bijlage Z wordt de data van de enquête weergegeven, tevens ook het bijbehorende codeboek.

Wanneer er een grondige reden bestaat om deze bijlagen in te kijken, kunnen deze opgevraagd worden bij een van de auteurs door een mail te sturen naar christanoppers10@live.nl of harietmeems@hotmail.com.

Bijlage C

Theoretische inleiding.

In de theoretische inleiding is er vanuit drie verschillende niveaus naar het knelpunt gekeken, om zichtbaar te krijgen welke factoren het knelpunt veroorzaken, beïnvloeden en in stand houden. Het knelpunt is geanalyseerd vanuit de volgende niveaus: micro-, meso-, en macroniveau.

Allereerst is er in de paragrafen 1, 2 en 3 gekeken naar het microniveau. Er is door literatuurstudie, het gebruik van internetbronnen en het gebruik van de interviews met de heer E. Schrik en de heer B. Wienen, gericht gekeken naar de doelgroep en hun problematiek, methodisch werken en de teamsamenstelling.

Vervolgens is er in de paragrafen 4, 5 en 6 gekeken naar het mesoniveau. Er is gekeken naar de organisatie, de hulpverleningsinstanties en beroepsethiek. Ook in deze paragrafen zijn de bevindingen gebaseerd op literatuurstudie vanuit boeken en internetbronnen en de interviews met de heer E. Schrik en de heer B. Wienen.

Als laatste is er in paragraaf 7 gekeken naar het macroniveau, de maatschappelijke context. Hier is gericht gekeken naar de landelijke wet- en regelgeving op het gebied van jeugdhulp en onderwijs. Er is gebruik gemaakt van internetbronnen.

1. Doelgroep

De, wellicht indirecte, doelgroep van dit onderzoek, zijn jongeren van 12 tot 18 jaar. Ondanks het feit dat we in dit onderzoek niet of nauwelijks met de jongeren in contact komen, heeft het resultaat van het onderzoek invloed op de hulp die hen geboden wordt.

Om een goed beeld te kunnen schetsen van het belang van het ondersteunen van deze doelgroep, is het essentieel dat er eerst gekeken werd naar de leefwereld van de jongeren. De leefwereld van jongeren wordt door Hermes, Naber en Dieleman (2007) gedefinieerd als “een aaneenschakeling van gedragingen, gedachten, gevoelens, waarderingen en belangstellingen.” De jongeren geven zin en betekenis aan hun bestaan vanuit hun eigen beleving en kijk op de wereld. De leefwereld van de jongeren wordt beïnvloed door maatschappelijke voorwaarden en ontwikkelingen. Deze bepalen namelijk grotendeels welke keuzemogelijkheden de jongeren hebben en hebben daardoor invloed op wat de jongeren dagelijks meemaken en beleven. Een ander aspect dat invloed heeft op de keuzemogelijkheden van jongeren, is de omgeving en het sociale milieu waarin ze opgroeien. Hierbij kan gedacht worden aan materiële omstandigheden, zoals huisvesting of voldoende geld, maar ook aan normen en waarden waar jongeren mee in aanraking komen.

De leefwerelden van jongeren spelen zich dus af op verschillende facetten in hun leven. In dit onderzoek is er gekeken naar de school als leefwereld. Volgens de Franse socioloog Dubet (1994) heeft de school drie functies in het leven van jongeren:

- De intellectuele functie. Hierbij gaat het om het belang van de schoolprestaties, omdat deze invloed hebben op de vervolgopleidingen en de toekomstige baan. De jongeren moeten leren om te gaan met successen en tegenslagen op dit gebied.
- De sociale functie. Jongeren gaan op school dagelijks met leeftijdsgenoten om, die deel uit maken van hun sociale leven. Ze leren hierbij hoe ze met anderen moeten omgaan en hoe ze zich moeten gedragen in een groep.
- De individuele functie. De school speelt een rol in de ontwikkeling van de identiteit van de jongeren. Dat wil zeggen dat ze zich ontwikkelen tot een bewust en zelfstandig individu, dat zich van anderen leert te onderscheiden en een eigen identiteit opbouwt.

Volgens Dubet heeft elk proces zijn eigen dynamiek en moeten jongeren in elk proces een andere houding en opstelling aannemen. Het is voor jongeren belangrijk om een balans te vinden tussen de functies van competitie, groepsdeelname en identiteitsontwikkeling. Het kan lastig zijn om de verschillende vaardigheden en houdingen, die bij de te onderscheiden functies horen, onder de knie te

krijgen. Wanneer zij deze vaardigheden en houdingen echter wel onder de knie hebben, geeft dat de beste slagingskans in het leven (Hermes et al., 2007, p. 129). Maar wanneer een jongere belemmeringen ervaart in de identiteits- en adolescentie ontwikkeling, kunnen er zorgvragen ontstaan bij de jongere. Deze zorgvragen moeten worden beantwoord met passende hulp. Integrale zorg speelt daarbij een grote rol. Volgens Nyfer, een Nederlands instituut dat wetenschappelijk economisch onderzoek verricht, is de definitie van integrale zorg als volgt:

Integrale zorg houdt in dat de zorg zich op de volle breedte van de vraag richt, waarbij niet de aandoening, maar de mens in zijn sociale omgeving centraal staat. Bij de integrale zorg zijn doorgaans verschillende disciplines betrokken, het aanbod omvat zowel cure als care, de coördinatie tussen zorgverlener is goed geregeld en de zorg is erop gericht de kwaliteit van het leven te verbeteren” (Berenschot & Van der Geest, 2012).

Panhuijzen, Verweij, Van Houten en Van Xanten (2017) onderscheiden twee betekenissen van integraal werken:

1. Een integrale aanpak of benadering die - gezien vanuit de klant - samenhangend is en aandacht heeft voor alle leefgebieden. Integraal werken gaat om een allesomvattende, holistische aanpak van de vraagstukken van de cliënt.
2. Het organisatorische aspect van integraliteit waarin professionals met elkaar samenwerken en processen, werkwijze en expertise op elkaar afstemmen om te komen tot een gezamenlijk plan voor de cliënt.

Op basis van deze twee definities is voor dit onderzoek de volgende betekenis van integrale zorg geformuleerd: *Bij integrale zorg werken meerdere disciplines samen om vanuit hun expertise naar de volle breedte van een ondersteuningsvraag te kijken, waarbij de sociale omgeving centraal staat en er aandacht is voor alle leefgebieden. Van daaruit komen zij tot een gezamenlijk plan voor de ondersteuningsvraag, gericht op de mens en niet op de aandoening.*

Maar wat is de rol van de school in het bieden van integrale zorg aan een leerling met een ondersteuningsvraag? De rol die de school hierin speelt, heeft voornamelijk te maken met het feit dat de jongere een groot deel van de dag doorbrengt op school (Hermes et al., 2007, p. 139). Daarnaast speelt de school een rol bij het Opgroeien & Ingroeien van jongeren in onze maatschappij. Bij het opgroeien ondersteunt de school de jongere in zijn persoonlijke ontwikkeling. Bij het ingroeien begeleidt de school de jongere bij het leren participeren binnen verschillende maatschappelijke verbanden en onderdelen. “De overheid beseft overigens dat de school als gemeenschap een belangrijke rol speelt in het Opvoeden & Ingroeien, maar vindt het tevens noodzakelijk dat de school nauwe relatie onderhoudt met het gezin/opvoeders, maatschappelijke instellingen (sport, cultuur, ontspanning) en zorg- en hulpverleningsinstellingen” (Hamstra, Hautvast, & De Loor, 2013, p. 22). Die relaties zijn vaak nog wat vaag en niet op alle vlakken goed vormgegeven. “Als scholen, zoals Paulle bepleit, beogen dat leerlingen ‘in een veilige setting leren en reflecteren’, dan moet de school ‘eisen’ stellen aan zowel de eigen interne cultuur en organisatie als aan de wederzijdse samenwerking met andere instellingen en actoren op basis van een authentieke wederzijdse dialoog met elkaar” (Hamstra et al., 2013, p.22).

Om het bieden van integrale zorg te kunnen bewerkstelligen, zullen er in de gemeente Zwolle Ondersteuningsteams ingezet worden op alle scholen, zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs. Vernieuwend is dat de jeugd- en gezinswerker gemandateerd is om extra hulp in te schakelen voor de jongeren, vanuit het gehele sociale domein. zouden er sinds januari 2018 in Zwolle Ondersteuningsteams ingezet worden op onder andere middelbare scholen. Voor een jeugdhulpindicatie hoeft de jongere dus niet meer per se naar de huisarts of naar het Sociaal Wijkteam. Op die manier is de passende hulp binnen handbereik.

Het is nu duidelijk dat jongeren van 12 tot 18 jaar in een belangrijke fase van hun leven zitten. Verder is expliciet gemaakt dat de jongeren een leefwereld hebben op verschillende facetten in hun leven en dat deze invloed op elkaar hebben. Door alles wat er op de jongeren afkomt, is het van belang dat ze passende hulp geboden krijgen. Integrale zorg kan daarbij een rol spelen. Bij integrale zorg werken

meerdere disciplines samen om vanuit hun expertise naar de volle breedte van een ondersteuningsvraag te kijken, waarbij de sociale omgeving centraal staat en er aandacht is voor alle leefgebieden. Van daaruit komen zij tot een gezamenlijk plan voor de ondersteuningsvraag, gericht op de mens en niet op de aandoening. Doordat er aandacht is voor alle leefgebieden van de jongere, kan er hulp worden aangeboden, die passend is bij de gehele context waar de jongere zich in bevindt. Eerder is toegelicht waarom de school een belangrijk leefgebied is van de jongere. Juist daarom speelt school een belangrijke rol in het bieden van integrale zorg.

2. Werkwijze

In de zorgroute in Bijlage D en het organogram voor Leerling Ondersteuning in Bijlage E, komt naar voren dat het Greijdanus College Zwolle samenwerkt met meerdere disciplines. Er wordt samengewerkt met interne specialisten, zoals een orthopedagoog, en met externe specialisten, zoals jeugdzorgwerkers. In het interview met de heer E. Schrik in Bijlage A, komt bijvoorbeeld naar voren dat er goede samenwerking is met de jeugdhulporganisaties Trias en Eleos. De zorgroute in Bijlage D werd gehanteerd vóór januari 2018. Het proces van de zorgroute verliep als volgt:

Mentor → Kernteam-adjunct → Mentor → Leerlingbegeleider → interne specialisten → externe specialisten.

Tussen alle partijen moet er terugkoppeling plaatsvinden.

Met behulp van deze zorgroute is aantoonbaar dat er in een bepaalde mate integrale zorg aangeboden wordt op het Greijdanus College Zwolle. Bij de bovenstaande zorgroute wordt er samengewerkt met meerdere disciplines. Er is aandacht voor meerdere leefgebieden, maar de sociale omgeving staat niet per definitie centraal. In het interview met de heer B. Wienen in Bijlage B, gaf hij aan dat hij momenteel ziet dat de jeugdhulpinstellingen de neiging hebben om alles in hun eigen instelling of organisatie op te lossen. Dat heeft volgens hem onder andere met bedrijfsvoering te maken. Hij gaf aan dat die jeugdhulpinstellingen in principe wel goede zorg bieden, maar dat het geen zorg is die bijdraagt aan de eigen context van de jongere. Volgens hem is er verschil tussen hoe de jongere vooruitgang boekt, met betrekking tot zijn problematiek, in de behandelkamer van jeugdhulp en hoe de jongere die vooruitgang ook op school laat zien. Dat is namelijk een andere context. Ouders kunnen tevreden zijn over de vooruitgang die te zien is bij jeugdhulp, maar het kan zijn dat de leraar niets of nauwelijks van die vooruitgang merkt in de klas. Volgens Wienen is het belangrijk om op alle leefgebieden verandering te bewerkstelligen. Om de integrale zorg uit te breiden binnen het Greijdanus College Zwolle, wordt het Ondersteuningsteam ingezet. Om een beeld te schetsen van wat de gemeente beoogt met integrale zorg en hoe dat eruit ziet, is het volgende geciteerd uit deel 1 van de Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp, verkregen op de site van de gemeente Zwolle (2017):

Alle kinderen in Zwolle kunnen veilig en gezond opgroeien en zich positief ontwikkelen. Kinderen en jongeren en hun ouders werken zoveel mogelijk in een gewone setting (met name gezin en school) aan ontwikkeling, meedoen en welbevinden. Een ononderbroken schoolloopbaan is daarbij van groot belang. Als dit om welke reden dan ook niet lukt, organiseren we passende ondersteuning waardoor de draagkracht en het oplossingsvermogen van leerling, gezin en school en/of andere omgevingen waarin kinderen actief zijn zodanig versterkt worden dat er een positief opvoedklimaat ontstaat voor alle kinderen en tegelijk de inzet van gespecialiseerde jeugdhulp zo licht is als kan en zo zwaar als nodig. Daarbij werken we met goede verbindingen tussen een kind in zijn/haar gezin, op school en/of andere plekken en sluiten we aan bij de eigen kracht van kinderen, gezinnen en scholen om opgroeien en opvoeden van alle kinderen optimaal te laten verlopen. Daarvoor brengen we onderwijs en jeugdhulp dicht bij elkaar, werken we aan nieuwe samenwerkingsvormen en betere vormen van ondersteuning om het (speciaal) onderwijs én jeugdhulp zo effectief en efficiënt mogelijk hun taken te laten vervullen in aanvulling op de inzet van ouders en andere mede-opvoeders.

Het bovenstaande citaat geeft de doelstelling van het Ondersteuningsteam weer. In de doelstelling komt het bieden van integrale zorg naar voren. Het Ondersteuningsteam kijkt naar alle leefwerelden

van het kind of de jongere. Het heeft als doel om goede verbindingen te leggen tussen een kind of jongere in zijn/haar gezin, op school en op andere plekken. Daarnaast brengen ze de disciplines onderwijs en jeugdhulp dicht bij elkaar, doordat er een jeugd- en gezinswerker in het Ondersteuningsteam zit.

In het interview met de heer B. Wienen, in Bijlage B, kwam tevens naar voren dat de werkwijze van het Ondersteuningsteam niet gericht is op het aanbod dat er al is, maar dat ze kijken naar welke hulp de jongere daadwerkelijk nodig heeft. Ze hopen dat een jongere, wanneer hij bijvoorbeeld een psychiatrische stoornis heeft, toch regulier onderwijs kan gaan volgen. Daarbij wordt extra zorg aangeboden. Het Ondersteuningsteam zoekt uit welke vorm van zorg het meest passend is voor de ondersteuningsvraag van de jongere. Dat kan een zwaardere vorm van zorg zijn, zoals zware psychiatrische zorg, maar het kan ook een lichtere vorm van zorg zijn, zoals een buddy. Die buddy onderhoudt dan contact met jeugdhulp. Op deze manier blijft de hulpvraag volgens Wienen hetzelfde, maar wordt die volgens hem echt opgelost, doordat je op een integrale wijze biedt wat er nodig is. Dat is wat ze graag willen bereiken met het Ondersteuningsteam.

3. Teamsamenstelling van de opdrachtgever

In dit onderzoek is gekeken in hoeverre het Greijdanus College Zwolle voldoet aan de voorwaarden om integrale zorg te kunnen bieden bij de ondersteuning aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle. Om te kunnen onderzoeken in hoeverre het Greijdanus College Zwolle aan de voorwaarden van het bieden van integrale zorg voldoet, is het van belang om te weten hoe de zorgroute is vormgegeven, wat beschreven is in de vorige paragraaf, uit welke leden het Ondersteuningsteam bestaat en wat hun taken zijn. Het Ondersteuningsteam zal bestaan uit een zorgcoördinator, een orthopedagoog, een intern begeleider en een jeugd- en gezinswerker. Allen hebben zij hun eigen rol. Om deze reden zijn de leden van het Ondersteuningsteam en hun taken in deze paragraaf beschreven.

De *zorgcoördinator* heeft de verantwoordelijkheid voor de aansturing, coördinatie en kwaliteit op het volledige gebied van de leerlingenzorg. Om deze rol te kunnen vervullen, moet er een afgeronde opleiding en/of cursus zijn gevolgd die gericht zijn op leerlingbegeleiding of de (speciale) onderwijszorg. Verder moet er specifieke (aanvullende) scholing zijn gevolgd op het gebied van zorgcoördinatie in het voortgezet onderwijs (Stichting Scholengroep Spinoza, z.d.). Belangrijke persoonlijkheidskenmerken voor een zorgcoördinator zijn: “empathie, flexibiliteit, creativiteit, oplossingsgerichtheid, stressbestendigheid, leidinggevende vaardigheden, analyserende vaardigheden, beoordelingsvaardigheden, sociale vaardigheden en een ruime mate van reflectief en zelfsturend vermogen” (Stichting Scholengroep Spinoza, z.d.). Omdat de zorgcoördinator zicht heeft op het volledige gebied van de leerlingenzorg, is het van belang dat hij deel uit maakt van het Ondersteuningsteam. Enerzijds om zelf input te kunnen leveren, zoals bepaalde belangrijke informatie over de leerlingen. Anderzijds om op de hoogte te blijven van de zorg die de leerlingen krijgen of nog gaan krijgen.

Een *orthopedagoog* begeleidt kinderen in probleemsituaties en geeft advies met betrekking tot het opvoeden aan ouders en leerkrachten. De orthopedagoog heeft kennis over gedrags-, leer- en ontwikkelingsproblemen of -stoornissen bij kinderen van 0 tot 21 jaar. Nadat hij of zij onderzoek heeft gedaan naar de kinderen en de opvoeders, wordt er een plan opgesteld. De uitvoering van dit plan laat de orthopedagoog vaak over aan andere specialisten. Daarbij heeft hij of zij wel een adviserende rol. Orthopedagogen kunnen in loondienst gaan bij scholen (NationaleBeroepengids.nl, z.d.). Dit is bij Greijdanus College Zwolle ook het geval. De orthopedagoog kan in het Ondersteuningsteam vanuit zijn of haar expertise meedenken in de keuze voor de passende zorg voor de jongere.

De *intern begeleider* heeft de verantwoordelijkheid voor de leerlingenzorg en heeft coördinerende en begeleidende taken. Hij/zij helpt de leerkrachten en de ouders, wanneer zij hulpvragen hebben over de kinderen. Daarnaast voert hij/zij gesprekken over het kind met de ouders en de leerkracht. Verder houdt

de intern begeleider zich bezig met handelingsplannen en het leerlingvolgsysteem (Wij-leren.nl, z.d.). Het handelingsplan geeft concreet weer welke doelen nagestreefd worden bij de leerling (Wij-leren.nl, *handelingsplannen*, z.d.). Het leerlingvolgsysteem is een programma waar de leerkrachten toegang tot hebben (Wij-leren.nl, *leerlingvolgsysteem*, z.d.). Dit programma geeft overzichtelijk weer hoe het gesteld is met de ontwikkeling van de leerlingen. Met name het contact met de leerlingen, ouders en leerkrachten is een taak die van belang is voor het Ondersteuningsteam. De intern begeleider is op de hoogte van wat er speelt en kan daardoor zijn of haar kennis en informatie doorspelen naar de rest van het Ondersteuningsteam. Op die manier wordt er een zo volledig mogelijk beeld geschetst van de situatie waar de jongere zich in bevindt.

Een *jeugd- en gezinswerker* is opgeleid om jongeren en gezinnen te ondersteunen in allerlei soorten problematiek. Het kan bijvoorbeeld gaan om opvoedproblemen, financiële problemen, relationele problemen en huishoudproblemen (NationaleBeroepengids.nl, *Gezinsbegeleider worden*, z.d.). In het interview met de heer B. Wienen, dat te vinden is in Bijlage B, kwam naar voren dat de jeugd- en gezinswerker gemachtigd is om extra hulp in te zetten, vanuit het gehele sociale domein, oftewel vanuit alle jeugdhulpinstellingen. Op die manier is er de mogelijkheid om alle hulp in te zetten, die de jongere nodig heeft. Dit is direct ook een van de functies van de jeugd- en gezinswerker in het Ondersteuningsteam. Verder kan de jeugd- en gezinswerker vanuit zijn of haar expertise meedenken in de keuze voor de passende zorg voor de jongere.

Elke functie is van belang in het Ondersteuningsteam, om zo passende hulp te kunnen bieden aan de jongere. Dit valt onder integrale zorg. Bij integrale zorg werken namelijk meerdere disciplines samen om vanuit hun expertise naar de volle breedte van een ondersteuningsvraag te kijken, waarbij de sociale omgeving centraal staat en er aandacht is voor alle leefgebieden. Van daaruit komen zij tot een gezamenlijk plan voor de ondersteuningsvraag, gericht op de mens en niet op de aandoening. Het Ondersteuningsteam speelt dus een belangrijke rol in het uitbreiden van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle.

4. Organisatie

Als school hebben we veel in huis. We zijn een leergemeenschap vol kennis en talenten. En we zijn een leefgemeenschap waarin leerlingen, medewerkers, ouders, kerken en de buurt elk hun eigen plek hebben. De verbindende factor hierin, is ons geloof in God. 'Schitteren in Zijn licht' is ons motto. Zowel op school als in de omgeving willen we op allerlei manieren bijdragen aan het uitdragen van dat licht. Vanuit ons geloof zien we dat als onze opdracht. Zowel naar leerlingen, als naar de maatschappij en naar elkaar. Samen met de Vrienden van Greijdanus willen we als school een leer- als leefgemeenschap zijn.

(Greijdanus College, Vrienden van Greijdanus, 2017c)

Het Greijdanus College Zwolle werkt vanuit een visie, gericht op meerdere niveaus. Deze niveaus staan in verband met de hoofdvraag van het onderzoek. Bij integrale zorg wordt er gekeken naar alle leefgebieden van een cliënt met een ondersteuningsvraag en vanuit dat oogpunt wordt er een gezamenlijk plan opgesteld. Het Greijdanus College Zwolle kijkt naar de leerling, naar de maatschappij en laat deze naar elkaar kijken.

Het Greijdanus College Zwolle werkt al integraal. Dit is terug te zien in de zorgroute in Bijlage D. Deze zorgroute is verkregen door de heer E. Schrik, tijdens persoonlijk contact (Persoonlijk communicatie, 21 september 2017). Het Greijdanus College houdt wekelijks een iZAT vergadering. Het iZAT is het interne Zorg Advies Team. Hierbij zijn specialisten aanwezig, die op het Greijdanus College Zwolle werken. Verder is er 5 á 6 keer per jaar een eZAT vergadering. Het eZAT is het externe Zorg Advies Team. Daarbij zijn specialisten vanuit school en vanuit (betrokken) externe jeugdhulpinstellingen aanwezig. Tijdens deze vergaderingen worden leerlingen met een ondersteuningsvraag besproken. Vervolgens kan er een

plan worden opgesteld voor de leerling over hoe zijn of haar hulpvraag begeleid/behandeld gaat worden.

Het Ondersteuningsteam is een onderdeel van de 'Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp' van de gemeente Zwolle. Hierin zijn meerdere doelen omschreven, waarin naar voren komt dat het kind, de ouders, scholen en jeugdhulp nauwer gaan samenwerken. Daarnaast gaat school een belangrijke taak vervullen in het bieden van hulp naar de leerling, door onder andere signalering. (Zwolle, *Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp vastgesteld*, 2017) Ook werkt het Ondersteuningsteam mee aan het realiseren van passend onderwijs binnen het Greijdanus College Zwolle. Het Greijdanus College Zwolle had voorheen al meerdere mogelijkheden binnen het passend onderwijs, naar zeggen van de heer E. Schrik (Persoonlijk communicatie, 2017). Het Ondersteuningsteam zal de leerlingen met een ondersteuningsvraag zoveel mogelijk binnen de school proberen te houden. Dit is een doelstelling binnen de wet Passend Onderwijs, te zien in het beleid 'Weer Samen Naar School', waarin het volgende staat: *"De belangrijkste doelstelling van WSNS was het aantal verwijzingen naar het speciale onderwijs te beperken door 'de speciale voorzieningen naar de leerling te brengen, in plaats van de leerling naar de speciale voorziening'"* (Schuman, z.d.).

Dit kan twee kanten hebben, naar zeggen van de heer B. Wienen in het interview in Bijlage B. Samengevat is de visie van Wienen als volgt: de school kon voorheen gemakkelijker een leerling doorverwijzen naar externe hulp. Op deze manier hadden zij er minder 'werk' van. Anderzijds heeft de school veel mogelijkheden en is het voor de leerling ook gunstiger om op school bezig te gaan met zijn of haar ondersteuningsvraag. Dit is ten gunste van de ontwikkeling van de leerling. Op deze manier kan de leerling aan de slag gaan met zijn of haar ondersteuningsvraag in zijn of haar eigen omgeving. Tevens krijgt de school dan een beter beeld van de ontwikkeling van de leerling met een ondersteuningsvraag.

Tot slot benoemde Wienen dat het afwegen van de integrale vraag van belang is. Wat volgens Wienen nu vaak gebeurt, is dat er afwegingen worden gemaakt op basis van het aanbod dat beschikbaar is. Er wordt geredeneerd vanuit het aanbod, maar wat mooi zou zijn, is dat er wordt gekeken naar wat, in dit geval, de leerling echt nodig heeft en daar de hulp op aan sluit. Dit is het bieden van integrale zorg.

Op organisatorisch niveau, oftewel mesoniveau, zal er binnen het Greijdanus College Zwolle dus het een en ander gaan veranderen. In Bijlage F is een organogram van het Greijdanus College bijgevoegd. Dit geeft een duidelijk beeld van hoe de organisatie van het Greijdanus College voorheen was vormgegeven.

In deze paragraaf is duidelijk geworden dat het Greijdanus College Zwolle in zekere mate al integraal werkt, dat de school bezig is het met uitbreiden van integrale zorg en dat de school deelneemt aan het Ontwikkelingsplan van de gemeente Zwolle, wat integrale zorg wil bewerkstelligen door betere samenwerking tussen school en jeugdhulp. In het onderzoek is duidelijk geworden in hoeverre de school voldoet aan de voorwaarden voor het kunnen bieden van integrale zorg en of de school aan de hand van integrale zorg de ondersteuningsvraag van leerlingen goed kan afstemmen op de vraag in plaats van het aanbod.

5. Hulpverleningsinstanties

Greijdanus College Zwolle ligt centraal in de provincie Overijssel en heeft een regionale functie. Hierdoor staat de school in contact met meerdere gemeenten. De gemeenten waar het Greijdanus College Zwolle mee in aanraking komt, zijn door de heer E. Schrik (Persoonlijke communicatie, 6 december 2017) genoemd via de mail. Het gaat om de volgende gemeenten: Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Assen, Dalfsen, Deventer, Dronten, Elburg, Emmen, Enschede, Epe, Hardenberg, Hattem, Heerde, Heerenveen, Hellendoorn, Hengelo, Hoogeveen, Kampen, Lelystad, Meppel, Noordoostpolder, Oldebroek, Olst, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Twenterand, Urk, Veenendaal, Voorst, Westerveld, Zutphen, Zwartewaterland en Zwolle.

Doordat de leerlingen van het Greijdanus College Zwolle woonachtig zijn in verschillende gemeenten, komt de school in aanraking met verschillende hulpverleningsinstanties buiten Zwolle. Wanneer blijkt

dat een leerling externe zorg nodig heeft en deze leerling niet in de gemeente Zwolle woont, krijgt het Greijdanus College te maken met de gemeente waar die leerling in woont. Het feit dat ze dan te maken krijgen met de gemeente, is een gevolg van de decentralisatie. Decentralisatie houdt het volgende in: "Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Een deel van deze taken hebben de gemeenten overgenomen van de Rijksoverheid" (Rijksoverheid, z.d.).

In de toekomst wordt er vanuit het Ondersteuningsteam naar passende zorg gezocht voor een jongere met een ondersteuningsvraag. Echter, wanneer een jongere uit een andere gemeente komt, moet de invulling van de zorg voor de jongere ook door die gemeente goedgekeurd worden, omdat het door hen gefinancierd wordt. De heer B. Wienen gaf in het interview, in Bijlage B, aan dat dit een probleem is waar ze op dit moment tegen aanlopen. Wanneer het Ondersteuningsteam bijvoorbeeld schuldhulpverlening wil inzetten in het gezin van de jongere, kan de gemeente waarin de jongere woonachtig is, zeggen dat zij zelf eerst nog willen afwegen of die zorg wel nodig is. Daardoor kan de zorg niet of vertraagd ingezet worden. Tegelijkertijd gaf Wienen aan dat dit minder problematisch zal zijn, omdat de jeugdhulp die vanuit het Ondersteuningsteam wordt ingezet, regionaal wordt ingekocht. Dit houdt in dat er een regionale instelling is die de jeugdhulp namens alle gemeenten inkoopt. Dit wordt beschreven op de site van gemeente Zwolle. Daar zegt de gemeente Zwolle (z.d.) het volgende:

De elf samenwerkende gemeenten in de regio IJsselland - Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle - hebben een gemeenschappelijke bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) opgericht, genaamd Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland. De BVO handelt namens deze gemeenten de facturen van de jeugdzorgaanbieders af, regelt de inkoop en het contractmanagement en levert managementinformatie.

Omdat de jeugdhulp dus op regionale schaal wordt ingekocht, hoeft het volgens Wienen niet zo te zijn dat de gemeente waarin de jongere woonachtig is, weigert om de hulp in te zetten die nodig is volgens het Ondersteuningsteam.

In paragraaf 1.2.2 is genoemd dat het Ondersteuningsteam van Greijdanus College Zwolle verschillende jeugdhulpinstellingen kan inzetten wanneer een jongere een ondersteuningsvraag heeft. De heer B. Wienen gaf in het interview in Bijlage B aan dat de jeugdhulpinstellingen hier niet altijd aan mee willen werken. Dit komt doordat het om een andere manier van werken vraagt. Volgens Wienen, die zelf is opgeleid als psycholoog, leren psychologen een jongere uit de klas te pikken die opvallend of afwijkend gedrag vertoont en om vervolgens na te denken over hoe die jongere behandeld kan worden. Volgens Wienen is het echter nodig dat de psycholoog gaat kijken hoe de jongere, ondanks zijn opvallende of afwijkende gedrag, toch mee kan doen met het onderwijsprogramma, zonder dat de psycholoog een interventie doet. In plaats van een interventie te doen, zou de psycholoog op zo'n manier ondersteuning kunnen bieden aan de leraar, dat het wel lukt om het kind in de klas te houden. Dat vraagt volgens Wienen een hele andere blik, een andere houding en andere competenties. Die veranderingen van blik en houding en de inzet van andere competenties, zouden een reden kunnen zijn waarom jeugdhulpinstellingen niet mee zouden willen werken. Wienen benoemde dat het scheelt dat de gemeente de jeugdhulpinstellingen betaalt en dat de gemeente achter het Ondersteuningsteam staat. In zekere zin geldt volgens de heer B. Wienen dat degene die betaalt, bepaalt. In die zin kan het Ondersteuningsteam, dat in opdracht van de gemeente wordt opgezet, dus financiële druk gebruiken om het toch voor elkaar te krijgen dat jeugdhulpinstellingen meewerken. Daarnaast zijn er jeugdhulpinstellingen die zichzelf hebben aangemeld om samen te werken en die enthousiast zijn over het initiatief.

Greijdanus College Zwolle komt dus in aanraking met meerdere gemeenten, doordat de leerlingen in verschillende gemeenten woonachtig zijn, en daardoor ook met verschillende jeugdhulpinstellingen. De samenwerking met de gemeenten en de jeugdhulpinstellingen is van groot belang voor het

bewerkstelligen van integrale zorg binnen Greijdanus College Zwolle. Zonder die samenwerking, is integrale zorg niet mogelijk.

6. Beroepsethiek

Voor alle professionals die werkzaam zijn in het sociale werk bestaat er een beroepscode. Deze beroepscode is opgesteld door de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW). Er bestaat een beroepscode voor maatschappelijk werkers, jeugdhulp- en jeugdzorgwerkers en sociaal agogen. Op 13 december j.l. heeft de BPSW een nieuwe beroepscode gepubliceerd voor de jeugd- en gezinsprofessional. Deze beroepscode is van belang voor dit onderzoek, omdat het Ondersteuningsteam van Greijdanus College Zwolle onder andere over een jeugd- en gezinswerker beschikt en samenwerkt met andere beroepsprofessionals.

Volgens de BPSW dient de beroepscode als richtlijn voor het handelen in de praktijk bij complex ethische vragen. Daarbij richt het ethische handelen zich altijd op personen en is de eerste verantwoordelijkheid van de jeugd- en gezinsprofessional het welzijn van de jeugdige. De belangen van ouders, verzorgers, familieleden, de sociale omgeving en de samenleving wegen daar echter in mee (BPSW, 2017, p. 7). Toegespitst op het onderzoek zou dit kunnen betekenen dat de jeugd- en gezinswerker in het Ondersteuningsteam de ondersteuningsvraag van de leerling vooropstelt, maar daarnaast luistert naar de ouders of verzorgers van de leerling, de betrokken leerlingbegeleider en andere relevante betrokken partijen uit diens sociale omgeving. Deze partijen maken immers een groot deel uit van de leefwereld van de leerling. In de beroepscode voor de jeugd- en gezinsprofessional wordt het als een van de kernwaarden van het beroep weergegeven. Volgens deze kernwaarde bevordert de jeugd- en gezinsprofessional dat de jeugdige cliënt in zijn opvoeding en ontwikkeling tot zijn recht komt en werkt daartoe samen met zijn sociale omgeving (BPSW, 2017, p.10). De BPSW (2017, p.10) geeft als volgende deze toelichting hierop:

Meer nog dan voor volwassen cliënten is de sociale omgeving voor het welzijn en de ontwikkeling van jeugd en jongeren van groot belang. De jeugd- en gezinsprofessional verstaat onder het bevorderen van het tot zijn recht komen van de cliënt dat hij en diens sociale omgeving actief bijdraagt aan een zo groot mogelijke verantwoordelijkheid, respectievelijk zelfredzaamheid van de cliënt. De jeugd- en gezinsprofessional baseert zich zoveel mogelijk op de eigen kracht van de jeugdige en diens sociale omgeving.

Deze kernwaarde sluit naadloos aan op het werken vanuit het Ondersteuningsteam, dat gericht zal zijn op het bieden van integrale zorg rondom een ondersteuningsvraag van een leerling.

Een ander ethische kwestie betreft het uitwisselen van informatie. Het Ondersteuningsteam zal uit verschillende disciplines bestaan. In deze samenwerking zal er dus informatie-uitwisseling plaats vinden met anderen. De Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst GGZ Nederland e.a. (2014, p. 8) geeft het volgende advies hiervoor:

Als uw communicatie over de behandeling met de patiënt en eventueel de ouders van minderjarigen open, eerlijk en transparant is, is informatie-uitwisseling met anderen onderdeel van de gesprekken die u met een patiënt voert en staat dit niet los van de behandeling. Dan bespreekt u het nut en de noodzaak van informatie-uitwisseling en welke informatie daarbij relevant is. Ook is het steeds aan te raden om niet over een patiënt of over een gezin te communiceren, maar met een patiënt of met een gezin, dus nodig de patiënt of het gezin bij voorkeur uit bij een zorgoverleg. Juist als de patiënt centraal staat en overal bij betrokken wordt, zal toestemming voor het delen van relevante informatie zelden een probleem zijn.

Als dit advies opgevolgd zal worden in het Ondersteuningsteam, zou dat kunnen betekenen dat de leerling en ouders of verzorgers van de leerling bij het zorgoverleg betrokken worden. Op deze manier is het niet alleen ethisch verantwoord om informatie uit te wisselen, maar is het ook een manier om ouders te betrekken bij de hulpverlening. Het is namelijk de bedoeling dat de jeugd- en gezinsprofessional zich zoveel mogelijk baseert op de eigen kracht van de jeugdige en diens sociale omgeving. Daarbij wordt in de eerste plaats vaak gedacht aan ouders.

Vanuit de beroepsethiek wordt er dus ook ingezet op een werkwijze die aansluit bij de sociale omgeving van de jeugdige. In de volgende paragraaf staat dat deze werkwijze bepaald is vanuit de wet- en regelgeving.

7. Maatschappelijke context

In deze paragraaf, gericht op macroniveau, is er gericht gekeken naar de wet- en regelgeving op het gebied van jeugdhulp en onderwijs.

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdhulp. De *Jeugdwet* vervangt de Wet op de jeugdzorg. Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) is de verantwoordelijkheid van de gemeenten in de Jeugdwet met de provinciale jeugdzorg, de gesloten jeugdzorg, geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren, zorg voor jeugd met lichte verstandelijke beperking, GGZ in het kader het jeugdstrafrecht, jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) zegt dat gemeenten zich in hun beleid dienen te richten op:

- Het inschakelen, herstellen en versterken van het probleemoplossend vermogen van kinderen en jongeren, hun ouders en sociale omgeving;
- Het bevorderen van de opvoedcapaciteiten van de ouders en de sociale omgeving;
- Preventie en vroeg signalering;
- Het tijdig bieden van de juiste hulp op maat;
- Effectieve en efficiënte samenwerking rond gezinnen.

Deze richtlijnen komen overeen met wat Movisie (2015) weergeeft als vijf uitgangspunten van de Jeugdwet, namelijk:

1. Preventie en uitgaan van eigen verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden van jeugdigen en hun ouders, met inzet van hun sociale netwerk;
2. De-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren door onder meer het opvoedkundig klimaat te versterken in gezinnen, wijken, scholen en in voorzieningen als kinderopvang en peuterspeelzalen;
3. Eerder de juiste hulp op maat te bieden om jeugdigen en gezinnen zo snel mogelijk, zo dichtbij mogelijk en zo effectief mogelijk hulp te bieden met aandacht voor de (kosten)effectiviteit van de geboden hulp;
4. Integrale hulp aan gezinnen volgens het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur;
5. Meer ruimte voor professionals om de juiste hulp te bieden door vermindering van regeldruk.

Tevens zegt Movisie (2015) dat met de Jeugdwet voorkomen moet worden dat ouders en jeugdigen verdwalen in het systeem. Met de transitie in de jeugdzorg is er een nieuw stelsel gekomen vanuit één wettelijk kader met één financieringssysteem. Door minder regels en bureaucratie, dat wil zeggen dat er minder partijen er iets over te zeggen hebben, is integrale zorg bij (multiproblem) gezinnen beter mogelijk.

Sinds 1 augustus 2014 is de *wet Passend Onderwijs* van kracht in Nederland. Deze wet sluit inhoudelijk aan bij de nieuwe Jeugdwet volgens Movisie (2015). Volgens de Vrije Universiteit Amsterdam (2017) bepaalt deze wet dat er voor ieder kind een passende plek beschikbaar moet zijn in het onderwijs, bij voorkeur binnen het reguliere onderwijs. Dat betekent dat er een plek moet zijn voor kinderen met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften binnen het reguliere onderwijs. Voor deze kinderen moet een ontwikkelingsperspectief opgesteld worden, waarin beschreven wordt welke onderwijsdoelen kunnen worden gerealiseerd en welke ondersteuning daarvoor nodig is. Leerkrachten en docenten krijgen door het Passend Onderwijs te maken met een grote diversiteit aan leerlingen in de klas. Het doet een groot beroep op hun pedagogisch-didactische vaardigheden.

Het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) geeft de hoofdlijnen van de Wet Passend Onderwijs als volgt weer:

- Ouders melden hun kind aan bij de school die hun voorkeur heeft. Binnen zes tot tien weken moet de school een zo passend mogelijk aanbod op de eigen, een andere reguliere of een speciale school binnen de regio regelen.
- De school regelt de extra ondersteuning in de klas of een plek op een andere school of de plaatsing in het speciaal onderwijs. De landelijke indicatiesystematiek wordt afgeschaft.
- Het accent verschuift van het medisch labelen van kinderen, naar wat zij daadwerkelijk nodig hebben om onderwijs te kunnen volgen. In de wet wordt dan ook gesproken van onderwijsondersteuning van leerlingen.
- Scholen stellen een ondersteuningsprofiel op. Hierin geven zij aan welke onderwijsondersteuning ze aan leerlingen kunnen bieden.
- Leraren worden opgeleid in het omgaan met verschillende soorten leerlingen in de klas. Hierdoor kunnen leerlingen zo veel mogelijk extra ondersteuning in de klas krijgen, in plaats van daar buiten.
- Er worden twee keer 75 samenwerkingsverbanden geformeerd (in het primair en het voortgezet onderwijs). Hierin werken regulier en speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) samen.
- De samenwerkingsverbanden passend onderwijs worden verantwoordelijk voor de lichte en zware ondersteuning.
- Samenwerkingsverbanden krijgen een eigen budget voor extra ondersteuning.
- De financiële middelen worden naar rato van het aantal leerlingen verdeeld over de samenwerkingsverbanden. Hiervoor is een overgangsregeling van vijf jaar geldig.
- Samenwerkingsverbanden kunnen aan scholen extra onderwijsondersteuning in de klas toekennen voor leerlingen die dat nodig hebben.
- Samenwerkingsverbanden stellen een ondersteuningsplan op waarin zij onder meer aangeven welk niveau van basisondersteuning zij bieden, hoe zij met elkaar een samenhangend geheel aan ondersteuningsvoorzieningen hebben gecreëerd, hoe de beschikbare middelen worden verdeeld, op welke wijze verwijzing naar het (voortgezet)speciaal onderwijs plaatsvindt en hoe zij ouders informeren.
- Ouders en leraren hebben via de ondersteuningsplanraad instemmingsrecht op het beleid en de verdeling van het budget van het samenwerkingsverband.

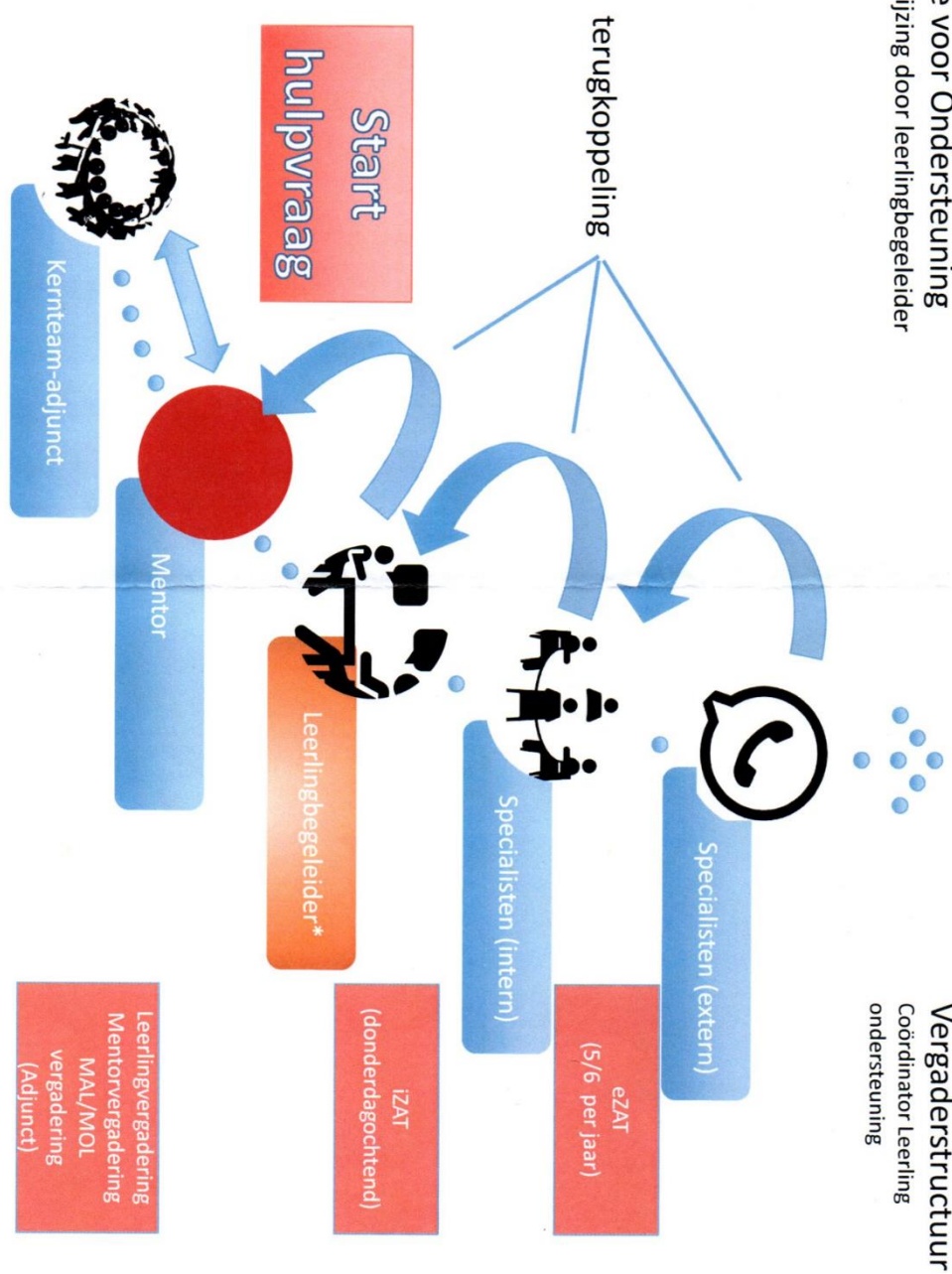
De Jeugdwet en Wet passend onderwijs hebben veel raakvlakken. Het Nederlands Jeugdinstituut zegt dat in de Jeugdwet en de Wet Passend Onderwijs zelfs bepaald is dat gemeenten en samenwerkingsverbanden van schoolbesturen samen een plan moeten maken, waarin beschreven wordt hoe ze de jeugdhulp en passend onderwijs willen organiseren. Beide partijen zijn verplicht de plannen met elkaar te bespreken. In Zwolle heeft de gemeente dit samen opgepakt met de schoolbesturen. Door hen is de 'Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp' vastgesteld. Eén van de punten van de ontwikkelagenda is het inzetten van Ondersteuningsteams op scholen in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs.

Bijlage D

Zorgroute van het Greijdanus College Zwolle.

Route voor Ondersteuning

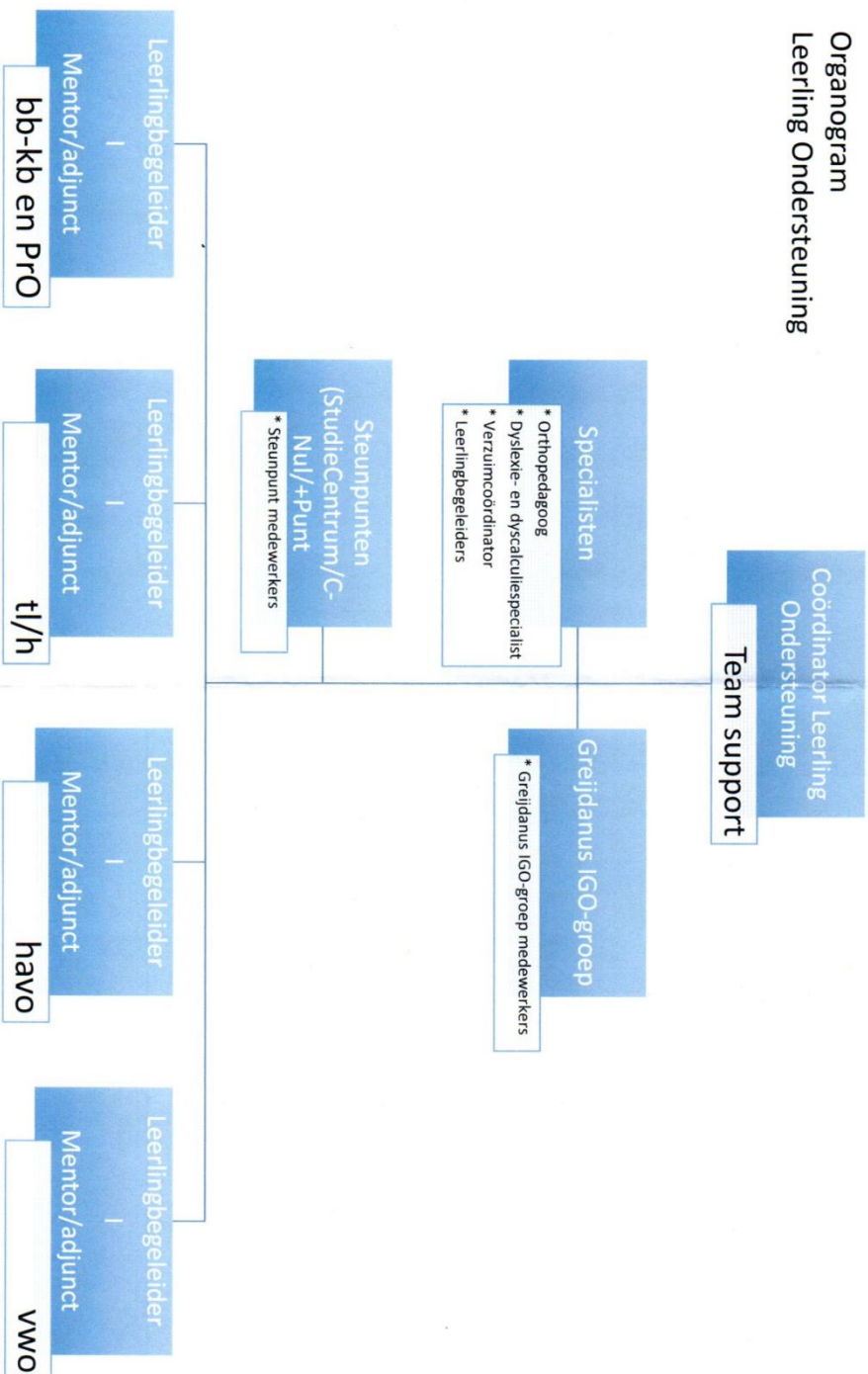
*Verwijzing door leerlingbegeleider

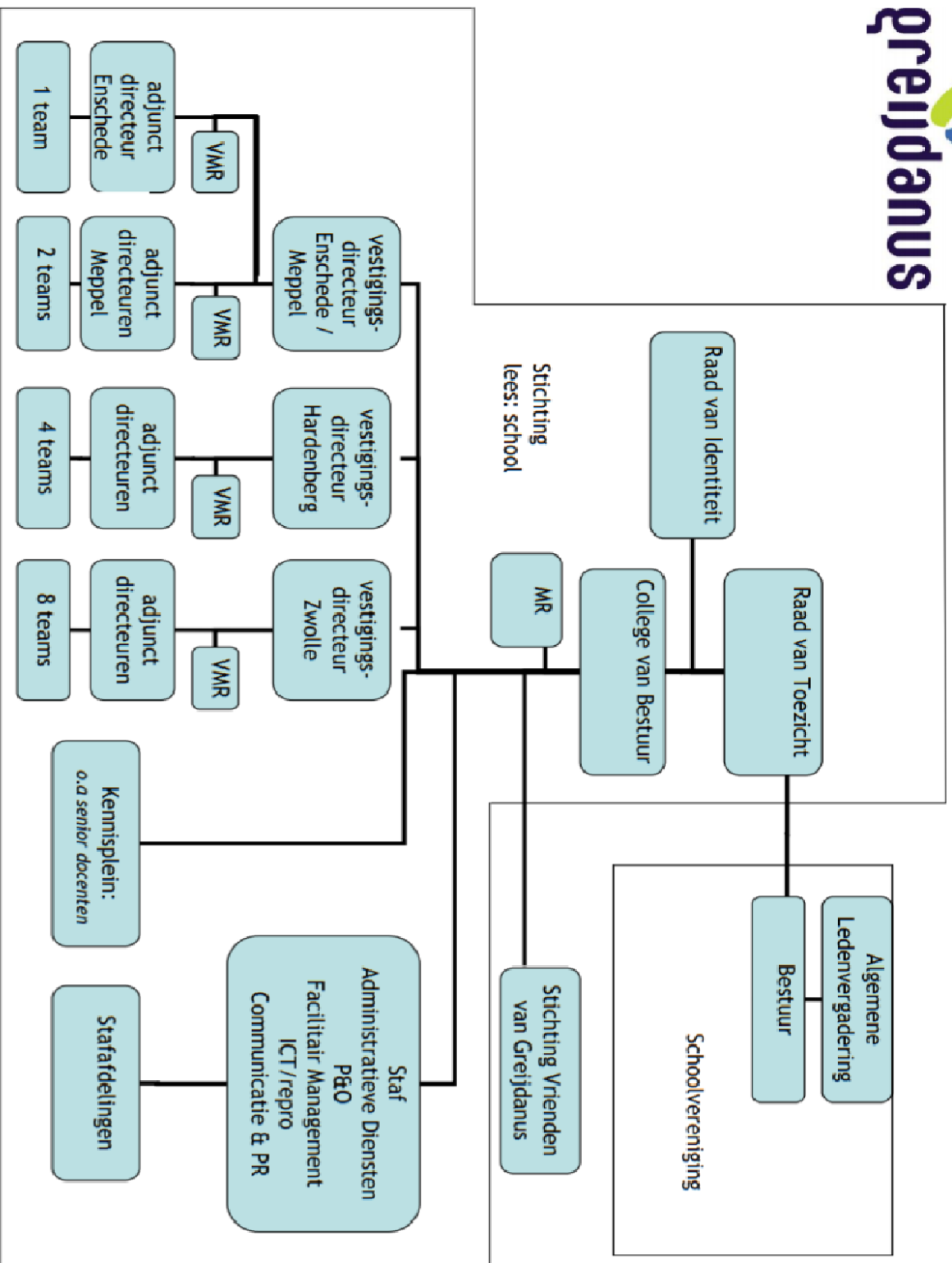
Bijlage E

Organogram Leerlingondersteuning.

Organogram Leerling Ondersteuning

Binnen de afdelingen zijn er specifiek (kleinere) klassen zoals, structuurklas, iAVO klas en supportgroep Daarnaast is er extra inzet van mentoren voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte.

Bijlage F

Organogram van het Greijdanus College Zwolle.

Bijlage G

Een overzicht van alle organisaties waarmee het Greijdanus College Zwolle samenwerkt of connecties heeft.

Naam contact/organisatie/instelling etc.
A. F. Dragt
Aandacht voor autisme (Autisme Zwolle)
Accare, bestuursbureau en centrale diensten
APG Praktijk voor Zelfonderzoek & Zelfbepaling
Autismehuis bv.
Autlook B.V.
Cognito Praktijk voor Psychotherapie en Gezinsbegeleiding
Creating Balance
De Kameel, Stichting Voorzieningen voor verstandelijk en Meervoudig gehandicapten Zwolle
De Langenhof V.O.F.
Driezorg
Drs. C.M. Veurink Gezondheidszorgpsycholoog   De Sas - Praktijk voor cognitieve gedragstherapie
Drs. S.J. Mous Kinder- en Jeugd Psychotherapeut
Faasen Praktijk voor Psychologie en Othopedagogiek
Frion
Gewoon Appeltaart (en 3410)
GewoonZorg
Gosker Zorg B.V.
HaMaZorg
Het Middelpunt BV
Hof van Windesheim
HomeWise
Jeugdbescherming Overijssel
Kadera
KBC-Dyslexie & Partners
Klaver 4 You
Leger des Heils Overijssel
Meesterwerk Zwolle BV
MT Thuiszorg
Norden Psychologen Praktijk
Omega B.V.
Omena
Ontdek Autisme
Pivot 4 BV
Praktijk De Beken
Praktijk van der Leij
Praktijk voor cognitieve gedragstherapie Doornbosch

Praktijk voor Kinder & Jeugd Psychologie
Prisma Psychologie
PRO leren & gedrag
Psychotherapie Praktijk Zwolle
Quralis
RIBW Groep Overijssel
Sanitas Thuiszorg BV
St WijZ
Stichting De Gouden Driehoek Zwolle
Stichting Focus
Stichting Landstede Kringloop, In Balans
Stichting Pento
Stichting Sprank
Stichting Viaa-Gereformeerde Hogeschool
Stichting Zonnehuisgroep IJsselvecht
Taru van den Born
Thuiszorgidee Marie
Trainingscentrum-Overijssel VOF
Trias Jeugdhulp
TSN Thuiszorg
Upmeijer Sportpsychologie
Villa Vera
Weerzicht Kinderbureau Annet
WoonZorg Combinatie Overijssel
Zandhove
ZeS op Maat, Stichting
Zorg + Geluk
Zorgboerderij de Huppe
Zorgboerderij Molenzicht

Bijlage H

Interviewschema.

Inleiding

Hallo, allereerst heel erg fijn dat u mee wilt werken aan dit onderzoek. Dank u wel daarvoor. Wij zijn studenten van Viaa te Zwolle en zitten in het vierde jaar van de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening/Maatschappelijk Werk en Dienstverlening. Samen met twee andere studenten houden wij een afstudeeronderzoek. Ons onderzoek gaat over het bieden van integrale zorg aan leerlingen van het Greijdanus College Zwolle. Daarbij wordt gekeken hoe de integrale zorg op dit moment is vormgegeven op het Greijdanus College Zwolle en wordt er vanuit de literatuur gekeken naar de voorwaarden voor het bieden van integrale zorg. De huidige situatie en de voorwaarden vanuit de literatuur worden vervolgens naast elkaar gelegd, om beide uitkomsten te vergelijken en zo te komen tot verbeterings- en/of uitbreidingsmogelijkheden voor integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. Tot slot zullen er suggesties worden geboden voor het optimaliseren van integrale zorg.

Om goed in kaart te kunnen brengen hoe de integrale zorg op dit moment wordt vormgegeven op het Greijdanus College Zwolle, houden wij interviews met een aantal medewerkers. Daarnaast zijn wij benieuwd naar uw visie op integrale zorg en horen wij graag of u suggesties hebt ter verbetering van de huidige situatie met betrekking tot dit onderwerp. Op die manier hopen wij een goede aanbeveling te kunnen doen voor het optimaliseren van de integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. De uitkomsten van het onderzoek worden verwerkt in een eindverslag en vervolgens gepresenteerd op het Greijdanus College Zwolle.

Wij verwachten dat het interview ongeveer 30 minuten duurt. Uw inbreng wordt anoniem verwerkt in een transcriptie. Graag willen wij het gesprek opnemen, om verkeerde interpretaties te voorkomen en om de uitkomst van het onderzoek zo betrouwbaar mogelijk te maken. Wij zullen de opnames uitsluitend daarvoor gebruiken en daarna verwijderen. Stemt u daarmee in?

Interviewvragen

Functiebeschrijving en expertise:

Interviewvragen:

1. Wat is uw aandeel in de begeleiding aan leerlingen met een ondersteuningsvraag?
2. Hoe ziet integrale zorg op een middelbare school eruit, volgens u?
3. In hoeverre ziet u dit terug op het Greijdanus College Zwolle?
4. In hoeverre werkt u samen met andere disciplines?

Indien er samengewerkt wordt:

5. Met welke disciplines werkt u samen?
6. In hoeverre wordt er volgens u een gezamenlijk plan opgesteld voor een leerling met een ondersteuningsvraag?
7. In hoeverre wordt het sociaal netwerk van de leerling betrokken in het opstellen en het uitvoeren van het gezamenlijke plan?

8. In welke mate is er in de begeleiding van een leerling met een ondersteuningsvraag aandacht voor alle leefgebieden van de leerling?

9. Welke suggesties kunt u geven voor het optimaliseren van integrale zorg voor leerlingen op het Greijdanus College Zwolle?

Afsluiting

Dit was het interview. Hartelijk dank voor uw medewerking, tijd en moeite.

Bijlage I

Introductiebrief medewerkers.

Uitnodiging deelname interview:
Integrale zorg voor leerlingen van het Greijdanus College Zwolle

Geachte heer/mevrouw,

5 maart 2018

Momenteel zijn wij aan het afstuderen en doen wij een onderzoek naar integrale zorg voor leerlingen van het Greijdanus College Zwolle. In dit onderzoek wordt er gekeken hoe de integrale zorg op dit moment is vormgegeven op het Greijdanus College Zwolle. Daarnaast wordt er vanuit de literatuur gekeken aan welke voorwaarden integrale zorg moet voldoen. De huidige situatie en de voorwaarden vanuit de literatuur worden vervolgens naast elkaar gelegd, om beide uitkomsten te vergelijken en zo te komen tot verbeterings- en/of uitbreidingsmogelijkheden voor integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle. Tot slot zullen er suggesties worden geboden voor het optimaliseren van integrale zorg.

Om de huidige situatie in kaart te kunnen brengen, is uw inbreng van groot belang. Wij zijn onder andere benieuwd naar uw bijdrage aan de integrale zorg en uw visie op dit onderwerp. Uw input is tevens van belang om suggesties te kunnen aandragen voor het optimaliseren van integrale zorg op het Greijdanus College Zwolle.

Hierbij willen wij u van harte uitnodigen om deel te nemen aan ons onderzoek door middel van een interview.

Het interview zal circa 30 minuten duren. Bij het interview zal worden gevraagd of het gesprek mag worden opgenomen met een recorder, om het later op papier te kunnen uitwerken. Hiervoor wordt, voorafgaand aan het gesprek, uw toestemming gevraagd. De resultaten worden vertrouwelijk behandeld en anoniem verwerkt.

Wij zullen contact met u opnemen voor uw reactie op deze uitnodiging.

Met vriendelijke groet,

Hariët Meems, Lidewij Fokkens, Desiree Liefers en Christa Noppers

MWD en SPH studenten van Viaa te Zwolle.

Contactgegevens: h.meems@viaa.nl of c.noppers@viaa.nl

Bijlage J

Introductiebrief steunpuntmedewerkers.

Uitnodiging deelname enquête

Hoi leerling van het Greijdanus College Zwolle,

5 maart 2018

Wij zijn studenten van de Viaa in Zwolle en zitten in het laatste jaar van onze opleidingen; maatschappelijk werk en dienstverlening en sociaal pedagogische hulpverlening. Voor onze opleidingen moeten wij een afstudeeronderzoek doen en deze houden wij bij jou op school. Ons onderzoek gaat over de begeleiding die jou geboden wordt vanuit school.

Wij willen graag weten hoe jij deze begeleiding vindt en of je misschien verbeterpunten hebt. Daarom hebben wij een enquête gemaakt, die jij op de computer kunt invullen. De link van de enquête krijg je van een medewerker van het steunpunt. De enquête wordt in week 13 verspreid. In week 13 en 14 (26 maart 2018 tot en met 6 april 2018) heb je de mogelijkheid om de enquête in te vullen.

Het zou ons enorm helpen als jij zou willen meewerken aan ons onderzoek, door deze enquête in vullen. Het invullen van de enquête zal circa 5 tot 10 minuten duren. De resultaten zullen anoniem worden verwerkt, dus de school zal niet weten wat jij hebt ingevuld.

Alvast bedankt voor je medewerking!

Met vriendelijke groet,

Hariët Meems, Lidewij Fokkens, Desiree Liefers en Christa Noppers

MWD en SPH studenten van Viaa te Zwolle.

Wil je contact met ons opnemen? Mail dan naar: h.meems@viaa.nl of c.noppers@viaa.nl

Bijlage K

Enquête voor leerlingen van de steunpunten van het Greijdanus College Zwolle.

Enquête Begeleiding op school

Hoi leerling van het Greijdanus College Zwolle,

Super dat jij deze enquête voor ons wilt invullen. Bedankt!

Wij zijn studenten van de Viaa in Zwolle en zitten in het laatste jaar van onze opleidingen, Maatschappelijk Werk en Dienstverlening en Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Voor onze opleidingen moeten wij een afstudeeronderzoek doen en deze houden wij bij jou op school. Ons onderzoek gaat over de begeleiding die jou geboden wordt vanuit school en hoe die begeleiding verbeterd kan worden.

Wij willen graag weten hoe jij deze begeleiding vindt en of je misschien verbeterpunten hebt. Met behulp van onder andere jouw antwoorden geven wij de school een advies om de begeleiding van leerlingen te verbeteren.

Het invullen van de enquête zal circa 5 tot 10 minuten duren. De resultaten worden anoniem verwerkt, dus de school zal niet weten wat jij hebt ingevuld.

*Vereist

1. Welke begeleiding ontvang jij? *

---

2. Hoe ben jij bij deze begeleiding/begeleider gekomen? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Naar aanleiding van een gesprek met een mentor
- ☐ Naar aanleiding van een gesprek met een leerlingbegeleider
- ☐ Naar aanleiding van een gesprek met een vertrouwenspersoon
- ☐ Mijn ouders hebben dit aangevraagd
- ☐ Anders: .....

3. Hoe tevreden ben jij over de begeleiding die jij krijgt? *

Markeer slechts één rondje.

- ☐ Zeer tevreden
- ☐ Tevreden
- ☐ Niet tevreden/ niet ontevreden
- ☐ Ontevreden
- ☐ Zeer ontevreden

4. Wat gaat volgens jou goed in de begeleiding? *

---

5. Wat zijn volgens jou verbeterpunten voor de begeleiding? *

Je antwoorden zijn opgeslagen. Hartelijk dank voor jouw deelname aan deze enquête!